

Kontrollavdelningen

**KONTROLLINSTRUKTION FÖR
AREALBASERADE KONTROLLER 2010
VERSION 2**

1	Nyheter år 2010	7
1.1	Kontrollinstruktionen har en ny struktur.....	7
1.2	Version 2 av kontrollinstruktionen	7
	Spårbarhet vid dokumentation av kontrollpunkterna.....	7
	Stödrätter.....	7
1.3	Tvårvillkor	7
1.4	Landskapselement.....	8
1.5	Ekologisk odling	8
1.6	Efterkontroller.....	9
1.7	Kontrollpunkt 517 för Nmlack och Lmlack.....	9
2	Instruktion för likartade bedömningar	10
2.1	Kontroller som ingår i instruktionen.....	10
2.2	Var du hittar olika uppgifter.....	10
2.3	Några vanliga begrepp	10
3	Målet med kontrollerna.....	12
3.1	Korrekta utbetalningar	12
4	Viktigt att tänka på före, under och efter kontrollen.....	13
4.1	Ta ställning till om du är jävig	13
4.2	Tänk på sekretessen	13
4.3	Förhindra smittspridning.....	13
4.4	Informera lantbrukaren om hur kontrollen går till.....	13
4.5	Force majeure-liknande händelse.....	13
4.6	Inventerad eller tidigare kontrollerad mark.....	14
4.7	Blockuppdatering	14
4.8	Dokumentation av dokumentkontroll	14
5	Regler om avisering och problem vid kontrollbesöket.....	15
5.1	Olika regler för olika stöd	15
5.2	Kontroller som får aviseras	15
5.3	Kontroller som inte får aviseras	15
5.4	Samordnade kontroller begränsar möjligheten att avisera.....	16
5.5	Problem vid kontrollbesök	16
5.6	Om lantbrukaren inte tillåter stöd- eller tvårvillkorskontroll.....	16
5.7	Regelverk om avisering	16
6	Dokumentation av kontrollen	17
6.1	Krav som ställs på dokumentationen	17
6.1.1	Dokumentationen ska möjliggöra en objektiv granskning	17
6.1.2	Den ska vara ett bra beslutsunderlag.....	17
6.1.3	Den ska vara hållbar över tiden.....	17
6.1.4	Den ska vara underlag vid överklagande.....	17
6.1.5	Den ska kunna hålla för en granskning.....	17
6.2	Viktigt att tänka på när du dokumenterar.....	18
6.2.1	Dokumentera noggrant.....	18
6.2.2	Dokumentera fakta och iakttagelser.....	18
6.2.3	Dokumentera vilka stödjande dokument du kontrollerat.....	18
6.2.4	Skriv utförliga kommentarer.....	18
6.2.5	Mer att tänka på.....	19
6.2.6	Fotografier.....	19
7	Ägoslagsdefinitioner.....	20
7.1	Ägoslagsbedömning av jordbruksmark	20

7.2 Åkermark.....	20
7.3 Betesmark.....	21
7.3.1 Grunddefinition.....	21
7.3.2 Stödberoende betesmarksregler.....	22
7.3.3 Metod för trädräkning.....	25
8 Gränsdragning av block och skiften.....	26
8.1 Hur fastställer man gränsen?.....	26
8.2 När ska man ändra en gräns?.....	26
8.3 Vilken skala ska användas vid redigering?.....	27
8.4 Mätmetoder.....	27
8.5 Tekniska toleranser.....	29
8.6 Mätning av flera skiften i samma block.....	30
8.7 När ska block delas?.....	30
8.8 När ska block slås ihop?.....	31
8.9 Permanenta och tillfälliga upplag.....	31
8.9.1 Tillfälliga upplag.....	31
8.9.2 Permanenta upplag.....	32
8.9.3 Upplag på åkermark.....	32
8.9.4 Upplag på betesmark.....	32
8.10 Tillfällig användning till annat än jordbruksändamål.....	32
9 Upplägg av kontrollprotkoll.....	33
9.1 Stödspecifik information.....	33
9.2 Åtgärder.....	33
9.3 Tidsåtgång vid kontroll samt fritextregistrering.....	33
9.4 Närvaro.....	33
9.5 Beskrivning av kontrollpunkter.....	34
9.6 Vilka typer av villkor finns?.....	34
10 Stödspecifika instruktioner.....	35
10.1 Tvärvillkor.....	35
10.1.1 Skötselkrav.....	35
10.1.2 Verksamhetskrav.....	36
10.1.3 Kontrollprotokoll och kontrollpunkter för tvärvillkor.....	36
10.1.4 Brister som lantbrukaren inte råder över.....	39
10.1.5 Mindre överträdelse.....	40
10.2 Avsiktlig avvikelse.....	40
10.3 Areal som inte är deklarerad.....	40
10.4 Stödrättskontroller.....	41
10.5 Förfogandedagskontroller.....	41
10.6 Gårdsstödet, GÅRD.....	41
10.6.1 Hampa.....	42
10.7 Energigrödor, EGROD.....	44
10.8 Stärkelsepotatis, STARK.....	44
10.9 Nationellt stöd, LFAN.....	44
10.10 God jordbrukarsed, GJS.....	45
10.11 Kompensationsbidrag, LFAK.....	46
10.12 Bevarande av betesmarker och slåtterängar, LMBETE.....	47
10.13 Betesmarker och slåtterängar, NMBETE.....	49
10.14 Natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet, LMKULT, NMKULT.....	53
10.15 Öppet och varierat odlingslandskap, LMOPPET, Miljöersättning för vallodling, LMVALL samt Vallodling, NMVALL.....	56
10.16 Miljöskyddsåtgärder, NMISK.....	57

10.17 Ekologiska produktionsformer, LMEKO	58
10.18 Certifierad ekologisk produktion eller kretsloppsinriktad produktion, NMEKO	60
10.19 Åtgärder för minskat kväveläckage, LMLACK samt Minskat kväveläckage, NMLACK	63
10.20 Miljöersättning för våtmarker (AMIVA, LMIVA, NMIVA)	63
10.21 Skydds zoner, LMZON samt NMZON.....	66
10.22 Miljövänlig odling av bruna bönor, LMBRUN, NMBRUN.....	67
10.23 Naturfrämjande insatser på åkermark, NMÅKER.....	67
11 Kontrollpunkter på brukarnivå.....	69
11.1 Beskrivning av kontrollpunkterna på brukarnivå.....	69
11.2 Kontrollpunkter – TVÅR_ALLA	72
12 Kontrollpunkter på kontrollmängdsnivå.....	76
12.1 Beskrivning av kontrollpunkterna på kontrollmängdsnivå.....	76
13 Kontrollpunkter på skiftes- och blocknivå.....	82
13.1 Beskrivning av kontrollpunkterna på skiftes- och blocknivå.....	82
14 Stödrättsbilagan	107
14.1 Beskrivning av kontrollpunkt för stödrätter 2005	107
15 Elementbilagan	108
15.1 Beskrivning av kontrollpunkterna på elementnivå	108
16 Villkorsbilagan Ekologisk odling 2010	111
16.1 Uppgifter som lantbrukaren ska kunna redogöra för	111
16.2 Kontrollera lantbrukarens uppgifter mot stödjande dokument	111
16.3 Så fyller du i villkorsbilagan Ekologisk odling 2010	112
17 Efterkontroll.....	116
17.1 Bakgrund.....	116
17.2 Vilka skiften ska efterkontrolleras?	116
17.3 Omfattning av efterkontroller	116
17.4 Dokumentera efterkontroll	117
17.5 Resultat av efterkontroll - notering	117
18 Bemyndigande för att utföra kontroller	119
Bilaga 1 landskapselement i åkermark i stödområde 9.....	121
Bilaga 2 Landskapselement	123
Bilaga 3 Definitioner av landskapselement	125
Bilaga 4 Skötselkrav på landskapselement.....	131
Bilaga 5 Grödkoder.....	133
Bilaga 6 Instruktion för kontroll av energigröda som används i det egna jordbruksföretaget.....	135

1 Nyheter år 2010

1.1 Kontrollinstruktionen har en ny struktur

Årets kontrollinstruktion ser annorlunda ut jämfört med tidigare år. Ordningen på en del kapitel har gjorts om och det finns fler rubriker i instruktionen för att det ska bli lättare att hitta i den.

1.2 Version 2 av kontrollinstruktionen

Det här är version 2 av kontrollinstruktionen 2010. Version 1 beslutades den 10 mars. Till övervägande del är det inga skillnader mellan version 1 och 2. Till vissa delar har dock texten ändrats. I instruktionen presenteras nya texter för version 2 med streck i kanten. De gamla strecken i kanten som fanns i version 1 är borttagna. Nyheterna rör följande områden.

Spårbarhet vid dokumentation av kontrollpunkterna

EU kommissionens revisorer genomförde 2008 en granskning av axel 2-stöden (miljöersättningar och kompensationsbidrag) i Sveriges landsbygdsprogram. Granskningen omfattade dels stödutformning och delar av handläggning men också hur vi kontrollerar de olika miljöersättningarna. När det gäller våra metoder för att kontrollera villkoren hade revisorerna vissa synpunkter som de identifierade som brister. Dessa synpunkter har Sverige besvarat och också diskuterat med kommissionen. Ärendet avslutades nu i maj, vilket innebär att det är först nu som vi kan införa de nya riktlinjerna. Den huvudsakliga kritiken som framfördes var att det inte, av uppgifter och anteckningar i kontrollprotokollen, framgår hur kontrollanten har kommit fram till sitt ställningstagande.

Som en följd av dessa anmärkningar har vi nu gjort en genomgång av kontrollinstruktionen och för relevanta kontrollpunkter lyft fram vad som ska anges på kontrollpunkten och vad som ska noteras som ytterligare dokumentation. För ett antal kontrollpunkter innebär det i sak inga ändringar eftersom dokumentationskraven redan tidigare har varit så utformade att det ska framgå. För andra kontrollpunkter finns det nya krav angivna. För att texten ska vara så enhetlig som möjligt och enklare att läsa har vi valt att i princip för samtliga kontrollpunkter redigera texten samt visa hela texten med ändringsmarkering. Det innebär också att i de fall det redan tidigare fanns information om hur dokumentations ska se ut så är denna text också ändringsmarkerad.

Stödrätter

De gamla kontrollpunkterna för merareal 612, 613 och 614 har ersatts av en ny kontrollpunkt som heter 615 Justering av stödrätter. Kontrollen av stödrätter beskrivs i kapitel 10.4 och kapitel 14.

1.3 Tvärvillkor

För 2010 finns två nya skötselkrav:

- Lantbrukare som bevattnar jordbruksmark måste följa miljöbalkens regler om uttag av vatten.

- Skydd av landskapselementen solitärträd, småvatten, öppet dike och stenvmur på åkermark i stödområde 9. År 2007-2009 fanns ett tvärvillkor om skydd av landskapselement på betesmark men det gäller inte från och med 2010. Kontrollpunkt 1031 TV Bibehållande av landskapselement, kommer i stället att användas på åkermark.

Instruktionen för dessa två skötselkrav finns beskrivna i instruktionen för miljörelaterade tvärvillkor 2010 version 2.

1.4 Landskapselement

Införandet av det nya skötselkravet för landskapselement i stödområde 9 innebär att de elementen också ska ingå i åkermarksarealen. Följande fyra landskapselement ska ingå i arealen i stödområde 9; solitärträd, småvatten, stenvmurar och öppna diken. Ett nytt inventeringsprojekt kommer troligen startas under 2010 av Jordbruksverket. Inventeringen kommer att innebära att alla berörda element kommer att identifieras samt att man gör nödvändiga blockjusteringar.

Vid årets kontroller ska du dock justera blockgränsen. Som kontrollant ska du bara justera blockgränsen i de fall du ser uppenbara element vid fältkontrollen. Du ska inte genomföra en inventering av vilka landskapselement som finns på blocket.

Stenvmurar och öppna diken ska ligga på åkermark eller mellan åkermarksblock som ligger intill varandra. Om dessa element däremot gränsar mot betesmark, skog eller till exempel tomtmark, ingår de inte i tvärvillkoren, och du ska därför inte mäta in dem i arealen.

Mer information om landskapselementen i stödområde 9 hittar du i kapitel 7.2 och 8.2.

1.5 Ekologisk odling

Miljöersättning för ekologiska produktionsformer, med åtaganden ingångna från och med 2007, byter namn från och med ansökningsår 2010. Det nya namnet på stödformen är "Miljöersättning för certifierad ekologisk produktion eller kretsloppsriktad produktion".

För certifierad ekologisk produktion kommer ersättning att lämnas för vall för alla som går in i nytt åtagande 2010 eller har gått in i åtagande 2007-2009 och väljer de rörliga ersättningarna. De som har certifierad ekologisk produktion och har gått in i åtagande 2007-2009 men inte väljer de rörliga ersättningarna kommer inte att få ersättning för vallodling.

För kretsloppsriktad produktion lämnas ingen ersättning för vallodling.

Kontrollpunkterna S 501, S 503 och S 528 är därför endast aktuella för dem som får ersättning för vallodling. Se vidare i kapitel 10.18 för NMEKO.

Vilken typ av åtagande som du ska kontrollera framgår inte av kontrollprotokollet. Vid kontroll av vallodling i NMEKO kommer det därmed att finnas kontrollpunkter i skiftesbilagan som inte är aktuella vid samtliga kontroller. Detta kommer att tas omhand i samband med beslutsberäkningen och är inget som du som kontrollant behöver ta hänsyn till i varje enskilt fall. Detta innebär att du ska besvara samtliga kontrollpunkter som kommer upp på skiftesbilagan oavsett om de är aktuella eller inte.

1.6 Efterkontroller

Avsnittet om efterkontrollernas omfattning har förtydligats.

De sena efterkontrollerna av vårbearbetning inom LMLACK och NMLACK har separerats från de ordinarie efterkontrollerna och ska inte hanteras enligt efterkontrollkapitlet. Fortfarande ska dock samtliga gårdar med vårbearbetning efterkontrolleras.

1.7 Kontrollpunkt 517 för Nmlack och Lmlack

Namnet på kontrollpunkt 517 har ändrats till ”517 S Jordbearbetning höst ej OK och vårsådd ej OK (ha)”. Kontrollpunkten innefattar alltså också vårsådd av fånggröda.

2 Instruktion för likartade bedömningar

Denna kontrollinstruktion ska användas av dig som gör arealkontroller i fält.

Syftet med instruktionen är att den ska ge förutsättningar för att kontrollanter i hela landet gör likartade bedömningar. Den ska också underlätta arbetet med kontrollerna.

2.1 Kontroller som ingår i instruktionen

Instruktionen omfattar direktstöden, miljöstöd för våtmarker och småvatten 1996-2000, samt miljöersättningarna som ingår i miljö- och landsbygdsprogrammet för Sverige år 2000-2006 utom för miljöersättningen för bevarande av värdefulla natur- och kulturmiljöer i renkötselområdet. För denna ersättningsform finns en särskild kontrollinstruktion. Dessutom ingår det nya landsbygdsprogrammet för 2007-2013.

Kontrollinstruktionen för arealkontroller och dess bilagor finns publicerade i Handläggarstödet (JBR). Gå till: Verksamheter/Fältkontroll/Regelverk.

Denna instruktion (version 2) gäller till dess att en ny version utkommer.

2.2 Var du hittar olika uppgifter

Årets kontrollinstruktion ser lite annorlunda ut jämfört med tidigare år. Nedan följer en kort beskrivning av en del av kapitlena.

Kapitel 1 till 6 är av mer allmän karaktär och följer samma struktur som kontrollinstruktionen för djurkontroller.

Kapitel 7 och 8 hör ihop och handlar om vad som är jordbruksmark samt hur man avgränsar blockgränser.

Kapitel 10 innehåller alla stödspecifika instruktioner med tabeller för alla kontrollpunkter som är aktuella för respektive stöd.

Kapitel 11 till 15 innehåller sedan en beskrivning av alla kontrollpunkter som ingår i de olika kontrollerna.

2.3 Några vanliga begrepp

Kontrollsak	Ersättning eller registrerade uppgifter som kan komma att omfattas av en kontroll, till exempel en stödform.
Kontrolluppdrag	När en kontrollsak valts ut för kontroll och tilldelats en kontrollkod.
Kontrollmängd	Ett eller flera uppdrag hos samma lantbrukare som ska kontrolleras vid samma tillfälle. Mer än en kontrollmängd kan finnas för samma lantbrukare, till exempel en kontrollmängd för djurbaserade stöd och en kontrollmängd för arealbaserade stödformer.
Kontrollpunkt	Det som ska kontrolleras, till exempel igenväxning eller jordbearbetning. Kontrollpunkterna finns på olika nivåer: brukarnivå, kontrolluppdragsnivå och djur-

	respektive skiftesnivå. Kontrollpunkterna hämtas till handdatorn eller visas på kontrollprotokollet.
Blockareal	Jordbruksblockets areal. Hämtas från blockdatabasen.
Skiftesareal	Uppmätt areal minus annat ägoslag jämförs med anmäld areal. Hänsyn tas till teknisk tolerans. ”Areal med rätt ägoslag”.
Konstaterad areal	Uppmätt areal minus fel gröda (inklusive gröda 93) jämförs med anmäld areal. Hänsyn tas till teknisk tolerans. ”Areal med rätt gröda”.
Kontrollareal	Ersätter begreppet fastställd areal. Konstaterad areal minus arealvillkor för vissa stöd. Utöver detta kan arealen reduceras i de fall som administrativ kontroll har genomförts.
Uppmätt areal	Den areal som mäts upp vid fältkontrollen.
Perimeter	Längden på ett skiftes sammanlagda yttre och inre gränser.
Annan gröda	Areal som har en annan gröda än ansökt, till exempel potatisland i en kornåker eller raps istället för vete. Annan gröda medför avdrag endast om de två grödorna inte är utbytbara i berört stöd.

3 Målet med kontrollerna

3.1 Korrekta utbetalningar

Det övergripande målet med kontrollerna är att

- verifiera att uppgifterna i lantbrukarens ansökan stämmer med de faktiska förhållandena
- tillhandahålla ett väldokumenterat beslutsunderlag för att säkerställa att utbetalningarna av ersättningar är korrekta.

Kontrollbesöket kan omfatta ett eller flera kontrolluppdrag som kan fördela sig på flera olika stöd. Detta gör att målen inom de olika kontrolluppdragen i vissa delar kommer att sammanfalla och i andra fall är endast en del aktuella.

4 Viktigt att tänka på före, under och efter kontrollen

4.1 Ta ställning till om du är jävig

Innan du gör en kontroll ska du ta ställning till om du kan vara jävig enligt förvaltningslagen. Det är heller inte lämpligt att du gör kontrollen, om du har utfört de två senaste fältkontrollerna på företaget, handlagt företaget eller gjort åtagandeplan, åtgärdsplan m.m. I sådana situationer ska du ta kontakt med den kontrollansvarige som lämnar över kontrollen till en annan kontrollant.

4.2 Tänk på sekretessen

Det är viktigt att tänka på gällande sekretessbestämmelser. I kontrollsammanhang är det särskilt viktigt när det gäller vilka lantbrukare som kommer att kontrolleras.

4.3 Förhindra smittspridning

För att undvika smittspridning ska du använda lämpliga skyddskläder, till exempel ren overall och plastsockor, när du går in i stallar. Om så krävs ska du även använda desinfektionsmedel. Du ska, så långt det är möjligt med bibehållen kontrollkvalitet, tillgodose lantbrukarens önskemål angående smittskydd.

4.4 Informera lantbrukaren om hur kontrollen går till

Om du träffar lantbrukaren på gården eller under kontrollen ska du informera lantbrukaren om vad som ska kontrolleras och hur kontrollen kommer att gå till. Du ska också upplysa lantbrukaren om de eventuella avvikelser som du konstaterar under kontrollen.

Lantbrukaren ska bistå med nödvändig hjälp för att du ska kunna genomföra kontrollen. Om lantbrukaren inte gör det kan ansökan komma att avslås eller sanktioner komma att beslutas.

Vid kontrollbesöket har du möjlighet att upplysa lantbrukaren om de sanktioner som finns inom regelverket och hur de tillämpas. Däremot får du inte upplysa lantbrukaren om det kommer att tillämpas några sanktioner i det aktuella fallet. Beslut om eventuella sanktioner ska fattas av någon annan person än den som utfört fältkontrollen.

4.5 Force majeure-liknande händelse

I vissa fall kan kontrollen inte genomföras eller man konstaterar att lantbrukaren inte kommer att kunna uppfylla stöd villkoren beroende på att någon oförutsedd händelse har inträffat. Vissa händelser kan godkännas som force majeure eller force majeure-liknande händelser, till exempel att lantbrukaren avlider eller under en längre tid inte är arbetsför, naturkatastrofer inträffar, djurstallar förstörs eller besättningen drabbas av en epizooti. Om det inträffar sådana händelser kan lantbrukaren ändå få behålla stödet i sin helhet eller delar av stödet. Även andra oförutsedda händelser kan leda till att stöd ändå betalas ut.

Om du stöter på problem som kan hänföras till force majeure-liknande händelser, bör du diskutera dessa med den som är kontrollansvarig eller stödansvarig.

4.6 Inventerad eller tidigare kontrollerad mark

Vid kontroll av marker som blockinventerats ska du förhålla dig till dessa på samma sätt som till marker som har haft fältkontroll vid tidigare tillfällen. Kontrollera gränsen så att inga förändringar har inträffat och att inventeraren eller den tidigare kontrollanten inte gjort några felbedömningar. Om så skett ska den rätta gränsen ritas in. Kvalitetskraven vid en kontroll är desamma oavsett om marken tidigare inventerats/kontrollerats eller inte.

4.7 Blockuppdatering

Som kontrollant har du en viktig roll i arbetet med att hålla blockdatabasen uppdaterad och korrekt. Det är därför viktigt dels att felaktigheter i blocken markeras för korrigerings, dels att dessa korrigerings också utförs på länsstyrelsen. Du ska bedöma om blocket är korrekt utifrån de kvalitetskrav som finns uppsatta för korrigerings av blockgränser. Om de skapade kontrollskiftena ska användas för blockredigering är det viktigt att kommentera om skiftesgränsen inte ansluter direkt till den korrekta blockgränsen.

4.8 Dokumentation av dokumentkontroll

När du granskar lantbrukarens dokumentation, anteckna vilka dokument som granskats. Sätt en daterad signatur på det granskade dokumentet. För fältkontroll av arealbaserade stöd gäller detta främst NMISK och NMEKO/LMEKO.

5 Regler om avisering och problem vid kontrollbesöket

5.1 Olika regler för olika stöd

Det finns olika aviseringsregler för stödkontroller och tvärvillkorskontroller. Vissa kontroller får aviseras, andra inte. För tvärvillkoren gäller att om det finns regler om avisering inom respektive tvärvillkorsområde är det dessa regler som gäller. Om kontrollen ska aviseras, ska det göras så kort tid som möjligt före kontrollen.

5.2 Kontroller som får aviseras

För arealbaserade stöd- och tvärvillkorskontroller som gäller areal, får aviseringen inte överstiga 14 dagar. Aviseringstiden för djurstödskontroller och vissa tvärvillkorskontroller för djur får inte överstiga 48 timmar. Om du aviserar kontrollen ska du alltid skriva en motivering på kontrollprotokollet om orsaken till varför det gjorts. Det ska göras även om kontrollen aviseras inom 14 dagar eller 48 timmar.

Kontroller som får aviseras är

- handjursbidragskontroller
- tvärvillkorskontroller för djurskydd
- gårdsstödskontroller
- kontroller av miljöersättningar
- kontroller av kompensationsbidrag.

Du bör vara restriktiv med att skjuta upp aviserade kontrollbesök. Om lantbrukaren eller dennes representant inte har tillfälle att närvara ska du undersöka om kontrollen går att utföra med hjälp av en ersättare eller utan assistans.

5.3 Kontroller som inte får aviseras

Huvudregeln är att kontrollerna ska vara *oaviserade*. Gränsen för när en oaviserad kontroll blir en aviserad kontroll är max tre timmar innan kontrollen ska genomföras. Det är starttiden för kontrollen som räknas.

Kontroller som inte får aviseras är

- CDB-kontroll
- tvärvillkorskontroller för märkning, journalföring och rapportering till CDB
- tvärvillkorskontroller för märkning, journalföring för gris
- får- och getkontroller.

Företag där kontrollen i vissa fall ändå kan behöva aviseras är hos deltidslantbrukare och lantbrukare som bor i avlägsna områden.

5.4 Samordnade kontroller begränsar möjligheten att avisera

När olika sorters kontroller hos en lantbrukare ska samordnas är det viktigt att tänka på att det är olika aviseringsregler för stödkontroller, tvärvillkorskontroller och registerkontroller. Det innebär till exempel att om en CDB-kontroll eller tvärvillkorskontroll kombineras med en stödkontroll så begränsas möjligheten att avisera kontrollen.

5.5 Problem vid kontrollbesök

Om det uppstår problem i samband vid själva kontrolltillfället ska du notera detta i akten. Du ska sedan skicka en tjänsteanteckning med mottagningsbevis till lantbrukaren. Detta gäller i samtliga fall utom vid force majeure.

5.6 Om lantbrukaren inte tillåter stöd- eller tvärvillkorskontroll

Om lantbrukaren av någon anledning vägrar tillåta en stöd- eller tvärvillkorskontroll bör detta respekteras. Detsamma gäller vid kontrolltillfället om lantbrukaren, eller annan ansvarig person, inte medverkar i den utsträckning som kan anses nödvändig för att kontrollen ska kunna genomföras. Lantbrukaren ska dock informeras om att ansökan kan komma att avslås om kontrollen inte kan genomföras till följd av orsaker som beror på lantbrukaren. Observera att för vissa kontroller av till exempel märkning och registrering av djur måste den delen av kontrollen ändå genomföras, se djurkontrollinstruktionen. Djurskyddskontroller genomförs vanligtvis, om nödvändigt med assistans från polisen, även om lantbrukaren motsätter sig kontroll.

5.7 Regelverk om avisering

Stödkontroller och vissa tvärvillkorskontroller får aviseras, om det inte strider mot kontrollens syfte. För tvärvillkoren gäller att om det finns regler om avisering inom respektive tvärvillkorsområde är det dessa regler som gäller. Om en kontroll ska aviseras, ska det göras så kort tid som möjligt före kontrollen. Detta framgår av artikel 27.1 i kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009, (IAKS-förordningen)¹.

¹ KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EG) nr 1122/2009 av den 30 november 2009 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 73/2009 vad gäller tvärvillkor, modulering och det integrerade administrations- och kontrollsystem inom de system för direktstöd till jordbrukare som införs genom den förordningen och om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1234/2007 när det gäller tvärvillkoren för stöd inom vinsektorn

6 Dokumentation av kontrollen

6.1 Krav som ställs på dokumentationen

6.1.1 Dokumentationen ska möjliggöra en objektiv granskning

Din dokumentation ska ge en så objektiv beskrivning som möjligt av det som du ser vid kontrolltillfället. Dokumentationen ska beskriva de faktiska förhållandena så väl att även den som inte varit med vid kontrollen kan få en riktig bild av de förhållanden som konstaterades. Med hjälp av din dokumentation ska en annan person eller myndighet kunna förstå vad du sett och bakgrunden till de ställningstaganden som du gjort.

6.1.2 Den ska vara ett bra beslutsunderlag

Dokumentationen ska ge den handläggare som fattar beslut om stöd, och avgör om stöd villkoren är uppfyllda eller inte, en god bild av de förhållanden som konstaterades vid kontrolltillfället. För att korrekta beslut ska kunna fattas – rätt pengar till rätt lantbrukare – måste fältkontrollen resultera i ett bra beslutsunderlag.

Om underlagsmaterialet från kontrollen är väl genomarbetat och väl belyser vad som konstaterades vid kontrolltillfället, underlättar det både vid beslutsfattandet och vid fortsatta kontakter med lantbrukare.

6.1.3 Den ska vara hållbar över tiden

Dokumentationen ska också vara hållbar över tiden, så att den kan vara användbar som kunskapsmaterial om lantbrukaren skulle få en förnyad kontroll. Erfarenheterna från de kontroller som genomförts sedan 1995 är att en god dokumentation vid det första kontrolltillfället är till stor hjälp vid senare handläggning och förnyade kontrollbesök.

6.1.4 Den ska vara underlag vid överklagande

Om beslutet överklagas är det beslutsfattaren vid en högre instans som ska besluta i ärendet med stöd av dokumentationen från kontrollen. Om dokumentationen från kontrollen är bristfällig, kan det bli svårt för länsstyrelsen att motivera sitt beslut vid ett överklagande.

6.1.5 Den ska kunna hålla för en granskning

Dessutom kan kontrollarbetet komma att granskas och bedömas vid flera olika tillfällen. Granskningen kan komma att utföras av Jordbruksverkets kontrollenhet, enheten för internrevision eller av andra myndigheter som granskar statlig förvaltning. Några av kontrollerna kan också komma att granskas av EU-kommissionens revisorer. Om kommissionens revisorer finner brister i dokumentationen kan det få stora konsekvenser, eftersom revisorerna kan dra

slutsatserna att samtliga kontroller i länet eller landet utförts på samma sätt. Detta kan då leda till en sanktion för hela landet eftersom revisorerna utgår ifrån att kvaliteten på kontrollerna är lika.

6.2 Viktigt att tänka på när du dokumenterar

6.2.1 Dokumentera noggrant

Var noggrann när du dokumenterar. I kontrollinstruktionen är det inte möjligt att ange exakt vilka detaljer som ska dokumenteras vid ett kontrollbesök. I vissa situationer måste du därför dokumentera betydligt fler uppgifter än vad som uppenbart framgår av kontrollinstruktionen.

Det är särskilt viktigt att dokumentera väl om det uppstår tveksamheter kring kontrollen eller om du iakttar brister. Tänk på att du även måste dokumentera sådana förhållanden som kan komma att ändras efter det att kontrollen genomförts.

Uppmärksamma också att lantbrukaren ska få yttra sig över all den dokumentation som används som underlag för beslut för lantbrukaren, innan beslutet fattas.

6.2.2 Dokumentera fakta och iakttagelser

Det som måste dokumenteras är konstaterade fakta som har betydelse för stöd villkoren. Men det kan även vara bra att notera iakttagelser som inte nödvändigtvis påverkar stöd villkoren för att på det sättet ge ett stöd för minnet och för att ge en korrekt helhetsbild av kontrollbesöket. Samma gäller givetvis i de fall som du ser något som gör att du börjar fundera över om brukaren har uppfyllt villkoret eller inte och där du bestämmer dig för att det är OK. Notera då vad du såg och varför du ändå kom fram till att villkoret är uppfyllt.

6.2.3 Dokumentera vilka stödjande dokument du kontrollerat

Dokumentera också vilka stödjande dokument eller motsvarande som lantbrukaren kunnat uppvisa för att styrka lämnade uppgifter, ex. slaktavräkning nr 7, inköpskvitto nr 35 etc. Det är inte nödvändigt att kontrollera alla uppgifter mot stödjande dokument, men kontrollmomentet ska ingå vid samtliga kontroller. Om det saknas stödjande dokument att kontrollera uppgifter mot så dokumentera detta. De stödjande dokumenten som kontrollerats ska signeras och dateras av kontrollanten.

6.2.4 Skriv utförliga kommentarer

Dokumentationen ska beskriva dels hur det ser ut, dels på vilket sätt detta påverkar din bedömning. Skriv till exempel: ”Marken är instängslad men saknar fodervärde p.g.a. skuggtåliga arter, på marken växer täta buskage och björksly samt en del äldre lövträd”. Denna beskrivning ger ett fullvärdigt beslutsunderlag,

medan enbart kommentaren ”Marken har inget fodervärde” saknar beskrivning om varför marken inte kan godkännas.

6.2.5 Mer att tänka på

Tänk också på följande:

- Notera alltid brister eller fel som är till nackdel för lantbrukaren.
- Se till att noteringarna är sakliga och relevanta.

Om du inte använder handdator.

- Skriv tydligt – tänk på att andra måste kunna läsa noteringarna.
- Skriv med beständig skrift, inte blyerts.
- Använd inte tippex eller motsvarande. Stryk i stället över felaktiga uppgifter så att man kan se den ursprungliga texten. Signera ändringen och dokumentera orsaken, om den inte är uppenbar.

6.2.6 Fotografier

Fotografier ger bra stöd för minnet och kan vara mycket användbara för den kommande handläggningen.

Fotopunkt och fotoriktning ska åtminstone framgå av de anteckningar som sparas i akten. Anteckna också vad du vill visa med bilden. För de foton som kommuniceras med brukaren ska det tydligt framgå var bilden är tagen.

Följande fall bör dokumenteras med fotografier:

- dåligt underhållen jordbruksmark,
- tecken som tyder på kemisk bekämpning eller gödsling (avser till exempel ekologisk odling),
- andra fall som brukaren kan "ställa till rätta" efter det att kontrollen är genomförd.

För vissa kontrollpunkter har vi i kontrollinstruktionen särskilt angivit att det är bra att ta foton för att dokumentera hur villkoren är uppfyllda. Men givetvis finns det många andra tillfällen där det också kan vara bra med ett foto för att ytterligare visa vad du konstaterade vid kontrolltillfället.

7 Ägoslagsdefinitioner

7.1 Ägoslagsbedömning av jordbruksmark

I kontrollsammanhang finns tre ägoslag; åkermark, betesmark och annat ägoslag. I ägoslaget betesmark inkluderas även slåtterängar. Med jordbruksmark avses åker och betesmark. Begreppet ”lämpligt att plöja” är centralt. Där ska tolkas in att plöjning ska kunna ske med dagens teknik och ett för orten normalt maskinbestånd samt för platsen normal driftsinriktning. Noteras bör dock att marken inte nödvändigtvis är lämplig att plöja även om det är möjligt. Detta kan till exempel vara fallet om den är stenbunden, trädbevuxen, våt eller särskilt ojämn, så att särskilda åtgärder krävs innan plöjning och odling kan återupptas.

Vid bestämning av ägoslaget ska man ta hänsyn till aktuell markanvändning. Om det är osäkert vilket det faktiska ägoslaget är, ska lantbrukarens uppgift gälla såvida inte marken huvudsakligen används för annat ändamål än jordbruk.

Om ägoslaget är annat än det anmälda noteras det vid kontrollen genom att grödkoden för den funna grödan anges i punkt 418 Annan gröda (ha). Om ägoslaget inte är jordbruksmark, ska ytan inte ingå i skiftet. För övrig information om vilket ägoslag som följer av den gröda som anges, se bilaga 5. Exempel på annat ägoslag är skog, tomt, impediment och permanenta upplag.

7.2 Åkermark

Åkermark är ett fält i åkerbruk som används eller kan användas till växtodling eller bete och som är lämpligt att plöja. Åkermark kan ligga i träda. Åkermark kan inte ingå i betesmarksstöden.

Impediment på åkermark

För åkerbaserade stöd gäller att om den sammanlagda arealen av impediment så som åkerholmar, mangelgravar, kraftledningsstolpar etc. är större än den tekniska toleransen för skiftet, ska dessa mätas upp och noteras som gröda 93, ”Ej jordbruksmark”. Landskapselement och brukningshinder större än 100 m² ska inte ingå i skiftet.

I stödområde 9 finns det fr.o.m. 2010 landskapselement som är kopplade till tvärvillkoren och därmed ska de elementen också ingå i åkermarksarealen. Följande fyra landskapselement ska ingå i arealen i stödområde 9; solitärträd, småvatten, stenmurar och öppna diken. En utförligare definition av landskapselementen finns i bilaga 1.

Du ska inte genomföra en inventering av vilka landskapselement som finns på blocket. Däremot ska du som kontrollant justera blockgränsen i de fall du ser element som uppenbart ska ligga med i arealen, se avsnitt 8.2.

Stenmurar och öppna diken ska ligga på åkermark eller mellan åkermarksblock som ligger intill varandra. Om dessa element däremot gränsar mot betesmark, skog eller till exempel tomtmark, ingår de inte i tvärvillkoren, och därmed inte i ägoslaget åkermark.

7.3 Betesmark

För de allra flesta typer av betesmarker gäller att de har en grund av gemensamma regler, en så kallad grunddefinition, se avsnitt 7.3.1. För några typer av betesmarker finns det dock stödberoende regler, se avsnitt 7.3.2.

7.3.1 Grunddefinition

Följande villkor gäller för grunddefinitionen av betesmark:

- Marken ska användas till bete. För slåtterängar gäller att hela ytan ska slå och skördas.
- Marken ska inte vara lämplig att plöja.
- På marken ska det växa gräs, örter eller ris som är dugligt som foder åt djuren.
- Marken får inte vara skog. Områden där åtgärder gjorts för att väsentligt gynna trätillväxten är inte betesmark. Mark som av länsstyrelsen fastställts som fäbodbete eller skogsbete betraktas som betesmark.

Mark i renskötselområdet som huvudsakligen används till renbete räknas inte som betesmark.

Med ”användas till bete” menas att mark som inte används som betesmark inte heller ska godkännas. Marken ska vara betad de senaste två åren för att betraktas som betesmark. Om det bara har gjorts tillfälligt uppehåll i betet eller om marken inte betats under det aktuella året ska marken godkännas som betesmark.

Slåtteräng är samma ägoslag som betesmark, skillnaden ligger i hävden som i en slåtteräng består av slåtter med klippande eller skärande redskap.

Fornåker på jordbruksmark kan betraktas som betesmark. Detsamma gäller för gammal åkermark med betydande förekomst av växtarter och vegetationstyper som visar på långvarig slåtter- eller beteshävd.

Gräs, örter eller ris betraktas som dugligt till foder om djuren äter det. Om marken saknar gräs, örter och ris eller domineras av arter som djuren ratar är marken inte att betrakta som betesmark. Exempel på detta kan vara ytor som till övervägande del består av till exempel obetad vecketåg, nässlor, skräppor eller endast består av skuggtåliga arter som inte är smakliga för djuren.

Med ris avses endast vissa former av ris till exempel ljung. Ljung är normalt inte tillräckligt för att godkänna marken som betesmark utan det är endast om ljungen är hävdpräglad som marken kan betraktas som betesmark. Lövsly räknas inte som ris i detta sammanhang.

Vid insläpp och utfodringsplatser uppstår ofta ytor där växttäckning saknas. Det är normalt godkänt i betesmarken. Detsamma gäller ytor under fristående gamla vidkroniga träd där växtlighet saknas.

Med trätillväxt menas trädbeståndets ekonomiska tillväxt. Ett sätt att gynna trätillväxten är till exempel att vid röjning ställa ut träden jämnt över marken. Tillväxten av biomassa är i sig inte att betrakta som trätillväxt i detta sammanhang.

Impediment i betesmark

Odlingshinder

För landskapselementen brunn, källa, byggnadsgrund (på maximalt 200 m²), fornlämningslokal, fägata, jordvall, gropvall, odlingsröse, stentipp, stenmurar, öppet dike samt överloppsbyggnad (på maximalt 200 m²), får den del av odlingshindret som ligger inom skiftet räknas in i arealen.

Naturliga impediment

Med naturliga impediment menas områden med sand, sten, bar jord eller berg i dagen. Vilka begränsningar som gäller är beroende av vilka stöd och ersättningar som sökts och redovisas senare i detta avsnitt.

Buskar

Med buskar menas områden där träd- och buskskikt är så tätt att marken är svåråtkomlig för betesdjuren. Vilka begränsningar som gäller är beroende av vilka stöd och ersättningar som sökts och redovisas senare i detta avsnitt.

Övriga impediment

Som övriga impediment räknas till exempel vatten, vägar eller byggnader (som inte är överloppsbyggnader). Övriga impediment som tillsammans omfattar minst 0,01 ha ska inte ingå i skiftet.

Vatten

Marken ska kunna betas varje år och får inte ha en permanent vattenspegel. Blöta marker med vegetation duglig som foder är betesmark. Marker med tillfälligt högt vattenstånd under någon del av året exempelvis på grund av kraftigt regn eller snösmältning kan också betraktas som betesmark.

7.3.2 Stödberoende betesmarksregler

Undantag från reglerna om naturliga impediment och buskar

Om marken har ersättningsberättigande element, finns detta angivet i åtagandeplan eller i särskilt beslut. Dessa element är undantagna från de stödberoende reglerna om naturliga impediment och buskar. Elementets läge, kategori och godkänd omfattning finns angivet tillsammans med en kort beskrivning av elementet och dess skötselkrav.

Dessa element ska ingå i skiftesarealen. Om du noterar avvikelser ska hela elementet ritas bort från arealen.

GÅRD

Naturliga impediment och buskar

Naturliga impediment och buskar som är större än 0,01 ha är inte betesmark. Om impediment och buskar som är mindre än 0,01 ha utgör 5 % eller mer ska andelen uppskattas och dras av.

Träd

Inom ett skifte är ytor med likartad trädthet om minst 0,1 hektar, som innehåller mer än riktvärdet 60 träd per hektar, inte stödberättigande. För marker som

länsstyrelsen fastställt som mark med särskilda värden eller tilläggsersättning gäller 100 träd per hektar för gårdsstödet.

Träd med stammar som utgår från en gemensam yta på maximalt 1 kvadratmeter räknas som ett träd. Träd med en stam som 1,3 meter över markytan har en diameter som understiger 10 cm räknas inte. Döda eller ringbarkade träd räknas inte. Med träd menas alla vedartade växter förutom hassel, en, hagtorn och slån.

En räknemarginal om plus 10 träd per hektar ska tillämpas.

Tänk på att inte räkna träd på impediment eller buskar som inte ska ingå i arealen.

NMBETE med allmänna värden och LMBETE med grundersättning

För block med åtagande från 2009 eller senare gäller samma regler som för gårdsstödet.

För block med åtagandeår 2008 eller tidigare gäller inte begränsningen av antal träd. Områden som inte klarar trädgränsen ska dock alltid utgöra egna block och måste vara minst 0,1 ha stora.

NMBETE med särskilda värden, LMBETE med tilläggsersättning.

Naturliga impediment

Naturliga impediment som är större än 0,1 ha ska inte ingå i arealen. Om impediment som är mindre än 0,1 ha utgör minst 10 % av arealen ska andelen uppskattas och dras av från arealen.

Träd

För träd finns ingen begränsning utöver grunddefinitionen. Områden som inte klarar trädgränsen om 100 träd per hektar ska dock alltid utgöra egna block och måste vara minst 0,1 ha stora.

Buskar

Utgå alltid från åtagandeplanen och vad som är angivet som igenväxning i åtgärdsytorna när du bedömer buskar. Det finns ingen övre definitiv gräns för hur mycket buskar det får finnas. Ett riktvärde för hur stora de sammanhängande partierna får vara är 0,1 hektar. Sett till den biologiska mångfalden är det ofta bättre med många små buskage än några få stora. En busktäckning på 20 % är ett riktvärde för vad som är bäst för den biologiska mångfalden, men en önskvärd busktäckning med hänsyn tagen till både den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena kan vara både betydligt högre och lägre.

Buskar som inte ska ingå i arealen:

- Buskar som ligger i kanten av blocket
- Buskar omgivna av mycket igenväxta delar med sly och träd
- Stora områden med en blandning av träd, sly och buskar som inte är betespräglade.

Buskar som ska ingå i arealen om inget annat anges i ÅP:

- Buskar som blommar och ger bär ex: fågelbär, nypon, slån, hagtorn.

Under förutsättning att de inte brett ut sig för mycket.

- Betespräglade buskar
- Buskar som särskilt angetts i ÅP att de ska finnas kvar
- Buskar som har tydlig betydelse (skydd) för rekrytering av alm och ask.

Vatten

Eftersträva att följa reglerna för vatten i grunddefinitionen.

Områden med permanent vattenspegel där djuren betar kan berättiga till ersättning om det finns gräs eller örter lämpliga till bete och ytan är minst 0,1 ha.

Skogsbete

Som skogsbete räknas endast mark som länsstyrelsen fastställt som skogsbete.

Marken ska betas med djurslagen nötkreatur, får, get, eller häst inom ett område som huvudsakligen består av skog med ett till övervägande del spontant uppkommet trädbestånd. Trädbeståndet ska ha inslag av gamla träd eller på annat sätt visa på att en lång kontinuitet råder i trädsiktet. Området ska sakna påtagliga indikationer på storskaliga kontinuitetsbrott till exempel trakthygge eller på att marken använts som inäga annat än i ringa omfattning före jordbrukets mekanisering. Områdets markvegetation ska vara betespräglad och bestå av gräs örter och ris som är dugligt som foder. Vegetationen ska innehålla växtarter eller ha en vegetationsstruktur som visar på en långvarig beteshävd.

Fältsiktet i skogsbeten har en annorlunda karaktär jämfört med vanliga betesmarker och fodervärdet är i regel inte lika högt. Det ska finnas gräs örter och ris som är dugligt som foder i skogsbetet men det behöver inte finnas i samma omfattning. Gräs, örter och ris har ofta en annan sammansättning på skogsbeten och kan vara ojämnt fördelat.

Naturliga impediment större än 0,1 hektar är inte betesmark eller skogsbete. Den sammanlagda ytan med naturliga impediment får inte överstiga 10 % av arealen.

Alvarbete på Öland och Gotland

Som alvarbete räknas endast mark som länsstyrelsen fastställt som alvarbete.

Grunddefinitionen gäller inte för gräs, örter och ris lämpliga för bete. Lämpligt bete ska finnas men behöver inte förekomma i samma omfattning som i grunddefinitionen.

Fäbodbete

I definitionen för fäbodbete finns inget krav på att det ska finnas gräs örter och ris som är dugligt som foder.

För att räknas som fäbodbete ska bete ske fritt eller i storchägn med djurslagen nötkreatur, får, get, eller häst vid en fäbod som är godkänd av länsstyrelsen som fäbod i bruk.

7.3.3 Metod för trädräkning

1. Avgränsa skiftet med hjälp av grunddefinitionen.
2. Rita bort eventuella buskar och naturliga impediment.
3. Avgränsa de trädområden där träden står tätast. Börja med det område där träden står som allra tätast. Räkna antalet träd per hektar genom att dividera antalet träd med trädområdets areal.
4. Om det är mer än 60 träd respektive 100 träd per hektar i trädområdet ska området behandlas enligt nedan:
 - Om endast gårdsstöd är sökt ska ytan ritas bort.
 - Om gårdsstöd är sökt, blockets åtagandeår för NMBETE är 2009 eller senare och marken har allmänna värden, ska ytan ritas bort.
 - Om gårdsstöd är sökt, blockets åtagandeår för LMBETE och NMBETE är 2008 eller tidigare och marken har allmänna värden eller grundersättning, ska ytan markeras som grödkod 18/19 och utgöra ett eget block.
 - Om gårdsstöd är sökt och marken har särskilda värden eller tilläggsersättning för NMBETE och LMBETE, ska ytan markeras som grödkod 97/98.
 - Om endast miljöersättning är sökt ska marken ändå behandlas som om gårdsstöd är sökt, dvs. ytor med färre än 60 resp. 100 träd per ha ska markeras som grödkod 52/53 och ytor med mer än 60 resp. 100 träd per ha ska markeras som grödkod 97/98
5. Fortsätt med nästa trädområde där träden står tät. Fortsätt tills du har tagit bort alla täta trädområden som inte klarar täthetskraven.
6. Bedöm till sist resten av betesmarksblocket, alltså de öppnare delarna. Om du är osäker, ska du räkna antalet träd per hektar även på de öppnare områdena.
7. Du behöver inte räkna träd per hektar i ett trädområde om det är uppenbart att det finns över 60 eller 100 träd per hektar. Du behöver inte heller räkna träd per hektar om det är uppenbart att trädområdet klarar gränsen.

Trädområden

För trädområdena gäller att:

- de ska vara sammanhängande
- de är minst 0,1 ha
- de får inte överlappa flera block eller markklasser.

När du delar in marken i trädområden, tänk på att:

- områden där det är uppenbart att trädtäthetsgränsen underskrids eller överskrids ska vara så stora som möjligt
- undvika områden med komplicerade former
- undvika områden som binds ihop av smala passager
- trädjungar mindre än 0,1 ha och enstaka träd kan ingå i de öppna trädområdena. Alla träd på ytor under 0,1 ha också ska ingå i bedömningen av täthet. (Se steg 6 ovan).

Vid avvikelser på grund av reglerna om naturliga impediment, trädantal och buskar ska omständigheter som har betydelse för bedömningen alltid dokumenteras.

8 Gränsdragning av block och skiften

8.1 Hur fastställer man gränsen?

Du som kontrollant ska jämföra samtliga delar av blockgränsen med blockkartan. Detta innebär att för i stort sett alla block som kontrolleras ska du följa blockgränsen runt blocket. Om du i fält konstaterar skillnader mellan karta och verklighet ska de verkliga gränserna ritas in på kartan. Som kontrollant ska du så noggrant som möjligt rita in den korrekta gränsen. För att mäta arealer ska du använda ortofoto/GPS i handdator eller DGPS. För mätning av avstånd är även avståndskikare, famnstake och liknande instrument tillåtna. Observera att stegning inte är tillåten som mätmetod.

I de fall du kontrollerar ett stöd som är på skiftesnivå ska du följa skiftesgränsen.

Avvikelseytor med gröda 93 bör undvikas. Istället ska ytan ritas bort ur kontrollskiftet och blocket. Om gröda 93 ändå används ska blocket alltid markeras för redigering och i kommentar till blockredigeraren ska du påpeka att det finns sådana ytor som ska redigeras bort. Undantagsvis kan gröda 93 användas utan att blockredigering krävs. Det är i de fall man bedömer att markanvändningen i år inte uppfyller kravet på ägoslaget, men att marken påföljande år kommer att ha rätt ägoslag.

Då blockets yttergränser ligger mot annat ägoslag än jordbruksmark ska blockets gräns gå i kanten av jordbruksmarken och inte i mitten av exempelvis diket.

8.2 När ska man ändra en gräns?

Kvalitetskravet enligt Rådets förordning 73/2009 artikel 17² är att blockdatabasen ska ha en kvalitet motsvarande kartdatabaser upprättade i skala 1:10 000 vilket enligt JRC (kommissionens forskningsorgan) motsvarar ett geometriskt medelfel på 2,5 m. Vissa brytpunkter kan ha ett större fel, vissa mindre, men strävan ska vara att hålla en sådan noggrannhet att medelfelet inte överskrider 2,5 m.

Om du upptäcker tydliga fel i blockets avgränsning på mer än 2,5 m i skala 1:3000 ska du rätta dem, om den felaktiga ytan är mer än 0,01 ha.

Gränsen på 0,01 ha ska inte ses som en absolut gräns utan som en ungefärlig gräns på hur pass stort ett fel måste vara för att du ska rätta det. Meningen är inte att du hela tiden noggrant ska mäta avvikelser innan du fattar ett beslut, utan tanken är att du ska bygga upp en känsla för när ett fel behöver rättas.

Då du kontrollerar block med geometrifel (till exempel "spikar") ska du också rätta dem, även om dessa korrigeringar endast ger obetydliga arealförändringar.

När du kontrollerar blockgränser som grundar sig på mer subjektiva bedömningar som trädområdesindelning eller en otydlig gräns mellan betesmark och skog är det i praktiken mycket svårt att använda sig av gränsen 2,5 m. I dessa fall gäller det

² RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 73/2009

av den 19 januari 2009 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd för jordbrukare inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare, om ändring av förordningarna (EG) nr 1290/2005, (EG) nr 247/2006 och (EG) nr 378/2007 samt om upphävande av förordning (EG) nr 1782/2003

att skapa sig en uppfattning om gränsen är rimlig eller inte, genom att jämföra ortofoto med verkligheten i fält.

Observera att i stödområde 9 finns det fyra landskapselement (stenmur, öppet dike, småvatten och solitärträd) som omfattas av tvärvillkor och ska därmed ingå i åkermarksarealen. För stenmurar och öppna diken gäller följande förutsättningar i stödområde 9.

Stenmurar och öppna diken ska ligga på åkermark eller mellan åkermarksblock som ligger intill varandra. Om dessa element däremot gränsar mot betesmark, skog eller till exempel tomtmark, ingår de inte i tvärvillkoren, och du ska därför inte mäta in dem i arealen.

Öppna diken ska vara minst 0,5 meter breda och 0,3 meter djupa, mätt vid släntkanten.

Som kontrollant ska du bara justera blockgränsen i de fall du ser uppenbara element vid fältkontrollen. Du ska inte genomföra en inventering av vilka landskapselement som finns på blocket.

8.3 Vilken skala ska användas vid redigering?

För att upptäcka fel ska du använda skala 1:3000. Sedan kan du behöva zooma in dig för att säkerställa hur avvikelsen ser ut.

Redigeringen sker normalt i skala 1:1 000 till 1:3 000 för ortofoton med 0,5 meters upplösning och i skala 1:2 000 till 1:3 000 för ortofoton med 1 meters upplösning. Att förstora ytterligare är inte lämpligt.

8.4 Mätmetoder

De mätmetoder som kan användas för att bestämma arealen på ett skifte eller ett element är antingen direkt mätning i fält med till exempel GPS, digital mätning mot ortofoto (ofta understött av GPS, famnstake, avståndskikare etc.) eller fjärranalys. Mätning av skiftesareal med till exempel famnstake och måttband är inte tillåtet.

Digital mätning (D, D1)

Används digital mätmetod ska resultatet från mätningarna sparas i ett kontrollskikt som visar hur mätningen har utförts. Mätvärdet anges med två decimalers noggrannhet och skiftets perimeter (omkrets) ska också anges, men i meter utan decimal. Toleransbufferten för digital mätning ska motsvara 1,5 m gånger använd pixelstorlek. Digital mätning mot 1m ortofoto markeras med "D" i kontrollprotokoll och registreringsbild, medan mätning mot 0,5 m ortofoton markeras med D1.

Fjärranalys (F)

Om den uppmätta arealen är mätt med fjärranalys sätts F. Mätmetod F kommer även att sättas automatiskt då resultatfilen från fjärranalysen läses in. Om ett fjärranalyserat skifte besöks i fält och dess areal mäts digitalt, sätt D eller D1.

GPS-mätning (G, G1)

Mätningar med GPS-utrustning utan korrektioner, eller med EGNOS-korrektion bör göras med täta mätpunkter. Där används mätmetod G.

Mätningar där en DGPS av bra kvalitet med korrigerings motsvarande Epos 1m-tjänst används anges mätmetod G1.

För att få en godtagbar kvalitet på mätningar utförda med GPS-utrustning bör avståndet mellan två mätpunkter inte överstiga 50 meter. Vid oregelbundna skiftesformer ska mätning ske betydligt tätare.

Mätning med GPS ska genomföras när en gräns inte kan bestämmas på kartan med tillräcklig noggrannhet. Olika exempel då det är lämpligt att mäta med GPS-utrustning kan vara när du inte med säkerhet kan avgöra din position på ortofotot, vid gränser som inte syns på ortofotot, böjda former eller gamla ortofoton.

Ej kontrollerat (E)

Mätmetod "E" används i två situationer, dels när kontroll av skiftet inte kunnat genomföras, dels om kontroll av skiftet inte planerats till exempel på grund av fjärranalys eller stickprovsförfarande.

Om inte alla skiften som lantbrukaren sökt aktuellt stöd för har kunnat besökas i fält ska detta anges i fritext i brevet till lantbrukaren. Orsaken till att kontroll inte har genomförts ska noteras. Möjliga orsaker är att det inte gick att ta sig till ett skifte på grund av översvämning eller att båt saknades. Notering i protokollet görs med "E" för aktuellt skifte. Kontroll ska genomföras vid ett senare tillfälle. Om det inte är möjligt att genomföra kontrollen senare under året ska skiftet kontrolleras året efter.

Om du inte kontrollerat skiftets areal beroende på att skiftet valts bort vid riskanalysen inför en kontroll med stickprovsförfarande markeras skiftet med "E". I dessa fall behöver skiftet inte kontrolleras senare.

Ofullständig (O)

Mätmetod "O" är en tillfällig mätmetod som inte kräver att uppmätt areal eller perimeter registreras. Inget skifte kan höjas i status så länge mätmetoden är "O", men den kan användas för att möjliggöra registrering av kontrollpunkter i väntan på ett värde för uppmätt areal. Ett sådant värde kan komma från till exempel fjärranalys eller en senare GPS-mätning.

"Slaskarealer" i protokollet

Då en lantbrukare går in i ett miljöstödsåtagande för LMEKO eller NMEKO åtar denne sig att sköta den angivna arealen enligt gällande stöd villkor under den period som åtagandet sträcker sig. Det finns dock inget krav på att lantbrukaren måste söka utbetalning på all areal i åtagandet eller redovisa all areal i kolumn M7 i SAM-blanketten.

Om en lantbrukare söker utbetalning på en lägre areal än vad som ingår i åtagandet, kommer differensen mellan SAM och åtagandet att redovisas i protokollets blockbilaga för LMEKO/NMEKO som en "slaskareal" om den överstiger 0,10 ha. Du ska kontrollera om denna slaskareal existerar och om den sköts ekologiskt.

Skiften som ligger i ett ekologiskt åtagande men inte redovisas i M7 är ganska vanligt när grödor som inte ger ekostöd, till exempel trädor inte längre redovisas

och när vall inte ingår i NMEKO. Följaktligen är det vanligt förekommande att en slaskareal faktiskt ska anges. Dock är det också ofta så att då slaskareal redovisas i protokollet finns den inte i verkligheten. Den vanligaste orsaken till att slaskareal då uppstår i protokollet är att lantbrukaren redovisat arealen på sina skiften lite i underkant. När du mäter in skiftena och summerar arealerna utgör de ofta tillsammans hela åtagandeblockets areal och slaskarealen ska då anges till 0 ha. Om den sammanräknade arealen inte är lika stor som åtagandets areal kan det bero på att det helt enkelt inte finns mer mark och då blir slaskarealen också 0 ha.

Om lantbrukaren inte har lämnat ansökt om utbetalning för sitt ekologiska åtagande, eller om han inte har redovisat alla skiften i ett åtagandeblock, då blir det aktuellt att ange en areal i blockbilagan. Med andra ord, det finns mer mark inom åtagandeblocket än vad du har ritat in i skiftena. Det är bara i dessa fall som du ska ange ett värde på slaskarealen. Det är också bara då som kontrollpunkter ska fyllas i. Observera att det inte är blockets totala areal som ska noteras, utan den del av blocket som inte ingår i kontrollen av de ekologiska skiftena.

8.5 Tekniska toleranser

För att kompensera för osäkerheten i mätmetoderna används teknisk tolerans. Nedan ges en beskrivning av de tekniska toleranserna som tillämpas. De tekniska toleranserna beror på mätmetoden och behandlas automatiskt av datasystemet.

På varje uppmätt skiftesareal tillämpas en teknisk tolerans. Detta innebär att om den uppmätta arealen för ett skifte ligger inom den tekniska toleransen godtas lantbrukarens anmälda areal. Om den uppmätta arealen däremot ligger utanför den tekniska toleransen används den uppmätta skiftesarealen. Teknisk tolerans tillämpas på samma sätt både när anmäld areal är mindre än uppmätt areal och när anmäld areal är större än uppmätt areal.

Tekniska toleranser tillämpas på skiftesnivå. När hänsyn har tagits till avvikelser på skiftesnivå finns inga toleranser. Sanktioner och reduktioner tillämpas direkt på den fastställda arealen inom respektive grödgrupp. Teknisk tolerans tillämpas även på ”Annan gröda”.

Teknisk tolerans tar hänsyn till att det är svårare att mäta oregelbundna skiften och baseras därför på längden av skiftets yttergräns och även längden av skiftets gräns mot impediment, diken och dylikt. Toleransen utgår från perimetern (den sammanlagda längden av skiftets yttre omkrets och omkretsen på eventuella impediment i meter). Denna multipliceras med en buffertvidd och divideras med 10 000 för att ge toleransen, som är minst 0,02 ha och max 1,0 ha.

Tabell 1. Teknisk tolerans för olika mätmetoder

Mätmetod	Kod	Buffertvidd, m
Digital mätning, 1 m ortofoto	D	1,5
Digital mätning, 0,5 m ortofoto	D1	0,75
GPS, utan korrigering	G	1,25
DGPS, korrigering motsv. 1 m	G1	0,75
Fjärranalys	F	1,5

Tolerans på kulturelement

På varje uppmätt längdelement tillämpas en teknisk tolerans. Den tekniska toleransen är uppmätt längd ± 5 procent, dock minst 5 m och högst 100 m. För styckelement tillämpas ingen tolerans.

8.6 Mätning av flera skiften i samma block

Lantbrukaren kan ha delat upp ett block i flera skiften trots att de ingår i samma odlingsgrupp. Dessa skiften ska mätas ihop som ett enda. Vid sådan sammätning anges hela arealen på det första skiftet och noll i areal på de övriga. Du bör meddela lantbrukaren i fritext hur du gjort detta för att undvika missförstånd. Observera att samtliga skiften som sammäts måste omfattas av samma stödformer eller odlingsgrupper, så att inte något stöd tilldelas felaktig areal. Skiften som ligger intill varandra, men i olika block, kan enbart mätas samman om båda blocken deklarerades av samma lantbrukare år 2005. Annars kan det felaktigt medföra stödrättsindragningar.

8.7 När ska block delas?

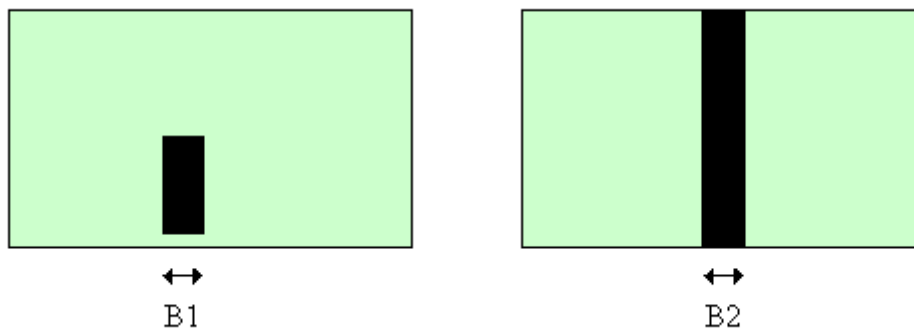
Du ska dela ett block om det fysiskt är avgränsat eller om det innehåller både åkermark och betesmark. Block ska även delas om det är flera lantbrukare på blocket.

Om det finns linjära odlingshinder som skär igenom blocket hanteras det olika beroende på bredden av odlingshindret samt om det ligger i åkermark eller i betesmark:

När ska åkermarksblock delas?

Om ett odlingshinder (till exempel väg, dike eller stenvägg) helt delar ett block på ett eller flera ställen ska blocket delas. Om bredden på odlingshindret är upp till 4 m och utgör en gräns mellan odlingsenheter, kan delningen göras mitt i elementet. Om odlingshindrets bredd överstiger 4 meter ska blockgränsen gå i kanten av odlingshindret så att det blir en dubbel blockgräns. Observera att det finns undantag i stödområde 9, se avsnitt 8.2. Ibland kan det finnas en kort förbindelse mellan skiftena men det allmänna intrycket är ändå att det är skilda odlingsenheter. Det kan till exempel vara körvägar mellan skiften eller en trumma som överfart över ett dike. Om du som kontrollant inte anser att den här marken kommer att plöjas eller på annat sätt brukas som den övriga marken, kan det vara lämpligt att dela blocket och se detta som skilda odlingsenheter med genomgående odlingshinder.

Om ett odlingshinder finns inom ett block men inte kan anses dela blocket, kan odlingshindret ingå i blockarealen om bredden är upp till 2 meter. Detta gäller linjära odlingshinder. Om bredden på odlingshindret är över 2 meter ska det ritas bort från blocket.

Figur till vänster: Om bredden på det interna odlingshindret (B1) är upp till 2 m brett kan det inkluderas i blockarealen. Om bredden är över 2 m ska det tas bort från blocket.

Figur till höger: Om bredden på odlingshindret (B2) som delar blocket är upp till 4 m brett kan det inkluderas i blockarealen genom att blocket delas i två nya block med en enkellinje som läggs mitt i elementet. Är odlingshindret som delar blocket bredare än 4 m ska blocket delas med en dubbel linje som läggs på var sida om odlingshindret. Observera att det finns undantag i stödområde 9, se avsnitt 8.2.

När ska betesmarksblock delas?

Det finns inget självändamål i att försöka dela dessa block om de består av flera skiften, såvida det inte är större bäckar som djuren inte kan ta sig över eller bilvägar. Mindre diken, stenmurar eller vägar som inte är permanenta körvägar som ingår naturligt i betesmarken ska inte leda till blockdelning eller ritas bort från arealen.

8.8 När ska block slås ihop?

Blocken ska slås ihop om det inte finns några fysiska eller administrativa gränser mellan blocken. Med fysiska gränser menas exempelvis vägar, vattendrag eller permanenta stängsel. Med administrativa gränser menas exempelvis en regiongräns eller att det är olika lantbrukare som söker stöd på blocken. Block med olika ägoslag får inte slås ihop. Två betesmarksblock ska inte slås ihop om det ena berättigar till gårdsstöd och det andra inte gör det. Tillfälliga staket och fastighetsgränser i en blockgräns utgör i sig inget hinder för blocksammanslagning men är en indikation på att det kan vara olika lantbrukare på blocken. Slå endast ihop block i klara fall.

8.9 Permanenta och tillfälliga upplag

Vid kontrollen finner du ibland upplag av olika slag på skiftena. Sättet att hantera dessa skiljer sig åt mellan åkermark och betesmark. Först gör du en bedömning av om upplaget i fråga är tillfälligt eller permanent.

8.9.1 Tillfälliga upplag

Har legat en kortare tid och man kan anta att de kommer att tas bort inom en snar framtid. De är ”i användning”. Exempel på tillfälliga upplag är årets rundbalar, tillfällig uppställning av jordbruksredskap, massaved från nyligen genomförd avverkning, gödsel som ska spridas ut på skiftet kommande säsong.

8.9.2 Permanenta upplag

Har legat länge eller kommer att användas under en längre tid för något annat än odling. Exempel på permanenta upplag är områden som används för permanent förvaring av jordbruksredskap och foder, skrotade fordon och jordbruksmaskiner, gamla ris- eller timmerupplag, jordmassor eller förstört grovfoder.

Du kan inte med säkerhet veta om ett upplag som vid kontrolltillfället verkar tillfälligt kommer att föras bort eller inte. Du får bedöma upplaget utifrån dess skick vid kontrollen och eventuella uppgifter från lantbrukaren vid kontrolltillfället. Det är viktigt att du dokumenterar sitt ställningstagande.

8.9.3 Upplag på åkermark

Den totala arealen för ytor med tillfälliga upplag ska noteras som kod 91 (ej godkänd gröda, åkermark). Rundbalar eller annan tillfällig lagring ska, om arealen som detta material lagras på är skördad, inte dras bort som annan gröda, men kommenteras. Exempel: ”Tillfällig gödselhög, ska spridas i höst, Vallen skördad under.”

Ytor med permanenta upplag ska ritas bort. Ytor som närmast permanent upptas av tillfälliga upplag bör också markeras som gröda 93. Exempel på sådana ytor är de foder och maskinupplag som ofta finns nära gården.

8.9.4 Upplag på betesmark

Tillfälliga upplag som finns på betesmark ska markeras på kartan och kommenteras. Kommentarererna bör omfatta en beskrivning av upplaget. Tillfälliga upplag på betesmark ska inte noteras som ”annan gröda”.

Permanenta upplag ska noteras som kod 93 ”ej jordbruksmark”.

8.10 Tillfällig användning till annat än jordbruksändamål

Jordbruksmark ska huvudsakligen användas för jordbruksverksamhet. Det är dock tillåtet med tillfälliga aktiviteter och aktiviteter utanför växtodlingssäsong respektive betessäsong under förutsättning att det inte på något väsentligt sätt hindrar jordbruksverksamheten. Om du gör kontrollen medan ett arrangemang pågår, till exempel marknad, parkering eller läger, ska du dokumentera omfattningen och ta reda på varaktigheten. Om det inte kan bedömas som tillfälligt eller om det bedöms som hindrande, ska ytan betraktas som annat ägoslag och inte ingå i kontrollskiftet. Bedöm om verksamheten är så permanent att även en blockredigering krävs. Om du gör en kontroll efter ett tillfälligt arrangemang och kan konstatera att verksamheten har hindrat fortsatt användning för jordbruksändamål, ska ytan också ritas bort.

9 Upplägg av kontrollprotkoll

Observera att nedanstående information främst gäller för pappersprotokollet. För kontroll med handdatorer har nya rutiner tagits fram. Se vidare information i Handläggarsstödet. Innehållet i protokollet styrs av vilka stöd som du ska kontrollera. Kontrollprotkoll och bilagor ska som huvudregel fyllas i under kontrollbesöket.

9.1 Stödspecifik information

I tabellen under rubriken ”stödspecifik information” finns de kontrolluppdrag som ingår i kontrollmängden. Nedan följer en förklaring av kolumnrubrikerna i tabellen.

- Ärendetyp. De ärenden som ska kontrolleras
- Status. Statusen på ärendet i ARARAT. För ärenden som inte finns i ARARAT visas ingen status.
- Kontrolltyp. Endast fältkontroll.
- Kontrolldel. Visar om ärendet är uttaget för både djur- och arealkontroll.
- Urvalsmetod. Kod för urvalsmetod.
- Kontrolluttagen antal år. Hur många år lantbrukaren varit uttagen för den typen av kontroll.
- Senaste kontrollår. Anger senaste året för kontroll.

För kontrolltyp TVÄR och kontrollsak TVÄR_ALLA, länsstyrelsens tvärvillkorskontroll heter rubriken ”Stödspecifik information” istället ”Kontrolluppdrag”. Kolumnerna status och kontrolltyp är borttagna.

Det är möjligt att skriva ut ett protokoll för TVÄR och FÄLT tillsammans i samma protokoll. Det är också möjligt att skriva ut TVÄR och FÄLT var för sig och till exempel enbart välja att skriva ut TVÄR.

9.2 Åtgärder

Genomförda åtgärder ska noteras med datum och signatur. Om det finns ytterligare åtgärder enligt länsstyrelsens checklista ska dessa också noteras.

9.3 Tidsåtgång vid kontroll samt fritextregistrering

För att kunna göra en så korrekt tidsuppskattning som möjligt vid framtida planering av kontrollarbetet kan tidsåtgången anges.

Det finns möjlighet för dig att göra anteckningar som skickas till lantbrukaren med meddelandet om resultatet av kontrollen, så kallad fritext. Om det finns information, iakttagelser m.m. som ska registreras i kontrollregistreringsbildens fritextruta markeras detta i rutan ”fritext ska registreras”.

9.4 Närvaro

Lantbrukaren eller dennes representant har möjlighet att underteckna kontrollprotokollet. Namnteckningen är endast en bekräftelse på närvaro vid kontrollen och betyder inte att kontrollresultatet har accepterats. Dessutom ska du som kontrollant skriva under kontrollrapporten. Det finns möjlighet för lantbrukaren

att lämna synpunkter på hur fältkontrollen utfördes. Detta kan göras på till exempel baksidan av kontrollprotokollet eller på separat papper. En anteckning ska göras om vilka personer som var närvarande vid kontrollen, oavsett om lantbrukaren eller dennes representant undertecknar protokollet eller inte.

9.5 Beskrivning av kontrollpunkter

Som kontrollant ska du mäta areal på skiftena, kontrollera element, ägoslag och gröda. Utöver detta ska du kontrollera olika villkor. Dessa villkor finns upptagna i handdatorn eller kontrollprotokollet och bilagorna som kontrollpunkter. Kontrollpunkterna utformas utifrån de villkor som ska kontrolleras på respektive skifte. De visas på protokollet och bilagorna endast då de är relevanta för stödet och skiftet i fråga. Kontrollpunkterna kan därför variera mellan olika skiften och block.

En kontrollpunkt är ett konkret villkor som ska kontrolleras, till exempel god jordbrukarsed, ett arealvillkor eller skötselvillkor. Det finns kontrollpunkter på olika nivåer. De kan vara på brukarnivå, kontrollmängdsnivå eller på djur-/skiftesnivå. Lägg märke till att för miljöersättningarna för bevarande av betesmarker och slåtterängar, skydds zoner och våtmarker gör du kontrollen utifrån den areal som finns för respektive block i åtagandet. Vad lantbrukaren skrivit eller inte skrivit i SAM-blanketten spelar därmed inte någon roll.

Kontrollpunkterna redovisas normalt enligt följande struktur: nummertyp, villkorsbeskrivning och enhet. På detta sätt skrivs till exempel kontrollpunkt 503 enligt följande:

503 S Bete/Skörd ej OK (ha).

Under åren har två olika varianter förekommit för att beskriva att du som kontrollant kan välja på att lämna rutan i registreringsbilden/handdatorn tom eller sätta N. De båda varianterna är (N/inget värde) och (-/N). I denna kontrollinstruktion står det genomgående (N/inget värde) efter kontrollpunkterna. Det innebär att du lämnar rutan tom i kolumnen värde när villkoret är uppfyllt och att du noterar N i rutan om villkoret inte är uppfyllt. På pappersprotokollet ska du markera alla rutor, men eventuella streck ska *inte* föras in i databasen.

9.6 Vilka typer av villkor finns?

Det finns fem olika typer av villkor. Villkorstypen har betydelse för vilken sanktion eller avdrag på stödet som ska tillämpas vid avvikelse mot villkoret. För några villkor gäller att de kan vara både areal, skötsel eller tvärvillkor. Vilket som är aktuellt för respektive stöd framgår av tabellen som innehåller samtliga kontrollpunkter för aktuellt stöd.

- A Arealvillkor, IAKS-sanktion
- D Antalsvillkor, djur, IAKS-sanktion
- S Skötselvillkor, länsstyrelsen beslutar om avdrag
- TV Tvärvillkor, tvärvillkorssanktion
- H Odeklarationssanktion
Kontrollpunkterna på blocknivå har ytterligare en bokstav.
- B Extra markering på kontrollpunkter för LMEKO-, LMZON-, LMIVA- och AMIVA-block.
- G Extra markering på kontrollpunkter på LMBETE-block.
- M Extra markering på kontrollpunkter för NMBETE-blocks markklasser.

10 Stödspecifika instruktioner

10.1 Tvärvillkor

I enlighet med EU:s regelverk infördes 2005 s.k. tvärvillkor för att förbättra bland annat den yttre miljön och djurmiljön. Tvärvillkoren enligt EU:s regelverk regleras huvudsakligen av befintligt svenskt regelverk som kopplats till stöden. Syftet med kopplingen är bland annat att förbättra efterlevnaden av reglerna. Kopplingen innebär att en överträdelse av tvärvillkor ger avdrag på samtliga areal- och djurbaserade stöd (utom nationellt stöd och miljöersättningar med åtagandear 2004 eller tidigare) samt stödet för mervärden i jordbruket som lantbrukaren söker under kalenderåret. Kravet på lantbrukaren att följa tvärvillkoren omfattar jordbruksverksamheten och jordbruksföretagets jordbruksmark. Det är länsstyrelsen som kontrollerar alla tvärvillkor. Om Jordbruksverket upptäcker överträdelser av tvärvillkor inom sin verksamhet, ska verket rapportera felen till länsstyrelsen.

Tvärvillkoren delas in i skötselkrav och verksamhetskrav.

10.1.1 Skötselkrav

All jordbruksmark ska hållas i god jordbrukshävd.

All jordbruksmark

- Lantbrukare som bevattnar jordbruksmark måste följa miljöbalkens regler om uttag av vatten. Instruktionen för denna kontrollpunkt finns i kontrollinstruktionen för miljörelaterade tvärvillkor 2010 version 2.

Åkermark

- Åkermark ska hållas fri från fleråriga skott av sly, buskar och träd (bärbuskar, plantskoleväxter, fruktträd, solitärträd och planterad energiskog får dock finnas).
- Befintlig dränering på åkermark ska underhållas så att marken inte försumpas.
- Sluttande åkermark längs vattendrag i känsligt område ska hållas bevuxen mellan 15/9-15/2. Instruktionen för denna kontrollpunkt finns i kontrollinstruktionen för miljörelaterade tvärvillkor 2010 version 2.
- Skydd av landskapselementen solitärträd, småvatten, öppet dike och stenmur på åkermark i stödområde 9. Instruktionen för denna kontrollpunkt finns i kontrollinstruktionen för miljörelaterade tvärvillkor 2010 version 2.
- Det är förbjudet att bränna halm efter skörd på åkermark, utom när det sker som förberedelse inför sådd av höstoljeväxter med metoder som inte innefattar plöjning. Instruktionen för denna kontrollpunkt finns i kontrollinstruktionen för miljörelaterade tvärvillkor 2010 version 2.

Betesmark

- För betesmark och slåtteräng gäller att marken ska skötas årligen med bete respektive slåtter och skörd.
- På betesmark och slåtteräng får det inte förekomma stark igenväxning.

10.1.2 Verksamhetskrav

Verksamhetskrav är regler som redan finns införda inom tre huvudområden:

1. Miljö
2. Folkhälsa, djurhälsa och växtskydd
3. Djurskydd.

Dessa krav beskrivs närmare i kontrollinstruktioner för respektive område.

10.1.3 Kontrollprotokoll och kontrollpunkter för tvärvillkor

Kontrollprotokoll för att genomföra tvärvillkorskontrollerna finns dels som protokoll som skrivs ut från IAKS och ARARAT och dels som protokoll som finns att hämta i Handläggarstödet.

Kontroller av tvärvillkor avseende djurskydd utgör en integrerad del av länsstyrelsernas offentliga djurskyddskontroll. Djurskyddskontrollresultaten registreras i IT-systemet DSK-kontroll.

Kontroller av tvärvillkor avseende livsmedelshygien utgör en integrerad del av länsstyrelsernas offentliga kontroll av livsmedelshygien i primärproduktionen. Livsmedelskontrollresultaten registreras i ett IT-system som länsstyrelserna utvecklar 2010 i samråd med Livsmedelsverket. I tabellerna nedan finns de kontrollpunkter som skrivs ut på kontrollprotokoll från IAKS och ARARAT och som antingen berör kontrollpunkter avseende djurmärkning eller kontrollpunkter i de fall kontrollen är uttaget för TVÄR_ALLA.

Kontrollpunkterna i tabell 1, 2, 3 och 4 kontrolleras i samband med djurbaserade kontroller och förklaras närmare i kontrollinstruktionen för djurkontroller 2010.

Tabell 2. Kontrollpunkter Tvärvillkor nötkreatur på CDB-protokoll

Kontrollpunkt	Nr	Enhet	Notering
Tvärvillkor allmänt OK	1	J/N	
Används en av Jordbruksverket godkänd stalljournal	3	J/N	
Antal djur som kontrollerats avseende märkning	4	St	
Antal djur äldre än 20 dagar som helt saknade identitet	5	St	
Antal djur i besättningen	7	St	TuT-djur räknas med, *TiN-djur räknas inte med
Antal korrekt journalförda (aktiva) djur i besättningen	8a	St	Djur som är TiN och TuT räknas med
Hur många utgångna djur är inte utförda ur journalen?	9	St	
Har det vid kontrollen framkommit ytterligare uppgifter som kan påverka beslut om bidrag?	10	J/N	

*TiN = Tillfälligt inne

Tabell 3. Kontrollpunkter Tvärvillkor nötkreatur på CDB-bilagan

Kolumn	Nr	Enhet	Notering
Korrekt märkt	3	J/N/E*	
Om N fanns 1 godkänt märke?	4	J/N/R**	
Journalförd	14	J/N	Gäller både IN och UT
Händelsedatum	17	datum	
Födelsedatum	18	datum	
PPN Från/Till	21	nummer	

*E= gick inte att läsa av

**R= reservbricka, sätt R endast om reservbricka men inget godkänt märke finns. Kombinationen ett godkänt märke och en reservbricka ska noteras med J i denna kolumn.

Tabell 4. Kontrollpunkter Tvärvillkor Gris, på Ararat- protokoll TVÄR_ALLA

Kontrollpunkt	Nr	Enhet
Antal djur i besättningen	1011 TV	st
Journalföring		
Finns fullständiga uppgifter om inkommande och utgående djur	1013 TV	J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Om nej, för hur många djur saknas fullständiga uppgifter		St
Märkning		
Är grisar korrekt märkta	1015 TV	J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Om nej, hur många djur saknar korrekt märkning		St

Tabell 5. Kontrollpunkter Tvärvillkor Får och get, på Ararat- protokoll TVÄR_ALLA

Kontrollpunkt	Nr	Enhet
Antal djur i besättningen	1021 TV	St
Journalföring		
Finns fullständiga uppgifter om inkommande och utgående djur	1023 TV	J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Om nej, för hur många djur saknas fullständiga uppgifter		St
Märkning		
Är får och getter korrekt märkta?	1027 TV	J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Om nej, hur många djur saknar korrekt märkning		St

Tabell 6. Övriga kontrollpunkter, på Ararat-protokoll TVÄR_ALLA

Kontrollpunkt	Nr	Enhet
Tvärvillkor allmänt OK	50 TV	N/Inget värde)
CDB kontroll utförd	1000 TV	J/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Kontroll av fågel och habitat utförd	1001 TV	J/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Kontroll av grundvatten utförd	1002 TV	J/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Kontroll av avloppsslam utförd	1003 TV	J/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Kontroll av nitrat utförd	1004 TV	J/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Kontroll av nitrat - extra utförd	1005 TV	J/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Kontroll av växtskyddsmedel utförd	1006 TV	J/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Kontroll av växtskyddsmedel – extra utförd	1007 TV	J/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Kontroll av foder och livsmedel utförd	1008 TV	J/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Kontroll av djurskydd – nöt utförd	1009 TV	J/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Kontroll av djurskydd – gris utförd	1010 TV	J/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Kontroll av djurskydd – övriga prod.djur utförd	1032 TV	J/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Bibehållande av landskaps-element OK	1031 TV	J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Om nej, ange bedömningsvärdet för allvar		0,1,2,3/Inget värde
Om nej, ange bedömningsvärdet för omfattning		0,1,2,3/Inget värde
Om nej, ange bedömningsvärdet för varaktighet		0,1,2,3/Inget värde
Bevuxen sluttande åkermark OK	1033 TV	J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Om nej, ange bedömningsvärdet för omfattning		0,1,2,3/Inget värde

Bränning av halm OK	1034 TV	J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Om nej, ange bedömningsvärdet för omfattning		0,1,2,3/Inget värde
Uttag av bevattningssvatten OK	1036 TV	J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad
Om nej, ange bedömningsvärdet för allvar		0,1,2,3/Inget värde
Kontroll av anmälningspliktiga djursjukdomar och hormoner utförd	1037 TV	J/Ej aktuell/Ej kontrollerad

Kontrollpunkten 1037 TV ”Kontroll av anmälningspliktiga djursjukdomar och hormoner utförd” ska besvaras med J om något av de tre områdena hormoner, TSE eller andra djursjukdomar kontrollerats. I annat fall besvaras punkten med ej aktuellt eller ej kontrollerat. På samma sätt besvaras kontrollpunkten 1008 TV ”Kontroll av foder och livsmedel” med J om något av de två områdena kontrollerats. I annat fall besvaras kontrollpunkten med ej aktuellt eller ej kontrollerat.

Utöver de kontrollpunkter som listas i tabell 6, finns det kontrollpunkter som alltid är aktuella vid en arealkontroll. För dessa gäller att de alltid skrivs ut på kontrollprotokollet eller hämtas till mobil kontroll i de fall lantbrukaren är uttagen för en arealkontroll. Nedan listas dessa kontrollpunkter. Närmare beskrivning av respektive kontrollpunkt i tabellen finns under kapitel 13 ”Kontrollpunkter på skiftes- och blocknivå”.

Kontrollpunkter för kontroll av tvärvillkor, skiftesnivå

Kontrollpunkt	Nr	Enhet
Bete/skörd ej Ok (ha)	503 TV	Ha
Stark igenväxning (ha)	553 TV	Ha
Underhåll av åkermark ej OK (ha)	554 TV	Ha

10.1.4 Brister som lantbrukaren inte råder över

Det kan när det gäller tvärvillkoren förekomma brister som inte beror på vare sig försummelse eller avsiktlighet från lantbrukarens sida. I sådana fall är inte vare sig artikel 71 eller artikel 72 i kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009 tillämplig och bristen ska över huvud taget inte påverka lantbrukarens stödbelopp. Det kan till exempel handla om extremt väder eller en olycka som har orsakat förhållanden som lantbrukaren på kort sikt inte kan påverka.

Du ska dokumentera även denna typ av brister, men kontrollpunkten ska markeras som att ingen avvikelser är konstaterad. För flertalet av kontrollpunkterna innebär det ”J” och för de kontrollpunkter där enheten är ”ha” lämnas rutan tom.

10.1.5 Mindre överträdelser

Det finns en separat vägledning kring begreppet mindre tvärvillkorsöverträdelser. Se www.jordbruksverket.se.

10.2 Avsiktlig avvikelse

Du ska alltid bedöma om de avvikelser du upptäcker är avsiktliga. För att betraktas som avsiktligt ska det vara helt uppenbart att lantbrukaren inte begått ett misstag i ansökan, utan kände till att den mark som redovisades inte uppfyllde reglerna. Vilka avvikelser du ska markera som avsiktliga måste du bedöma från fall till fall. Exempel på när avvikelsen kan vara avsiktlig är om lantbrukaren bebyggt eller hårdgjort en stor del av blocket, utan att arealen dragits ner eller om mark som lantbrukaren inte uppenbart förfogar över har tagits med i ansökan. Om lantbrukaren på ett uppenbart sätt upprepar tidigare gjorda, och påpekade brister, kan det vara aktuellt att sätta felet som avsiktligt. Observera att för tvärvillkor förekommer en separat avsiktlighetsbedömning.

Om du bedömer att någon avvikelse vid kontrollen är avsiktlig, ska du notera ett N på kontrollpunkt 49 och lämna god dokumentation av vilka skiften, stöd och kontrollpunkter som påverkas till stödansvariga.

10.3 Areal som inte är deklarerad

Kontrollen av såväl stödskriterier som tvärvillkor ska inriktas på mark som finns med i ansökan om utbetalning eller som ingår i ett gällande miljöersättningsåtagande. Utgångspunkten är att mark som inte finns med i ansökan är något annat än jordbruksmark och därför inte är relevant i kontrollsammanhang. Undantag från denna utgångspunkt gäller om det är uppenbart att lantbrukaren använder ett block som inte redovisats i SAM-ansökan, i sin jordbruksverksamhet. Detta gäller lika för direktstöden, miljöersättningarna och kompensationsbidraget.

Om du får kännedom om konstaterade överträdelser av verksamhetskrav på odeklarerade skiften eller hittar odeklarerade skiften där det är uppenbart att tvärvillkoren inte följs, ska du undersöka om arealen utan tvekan utgör jordbruksmark och om det med säkerhet går att hänföra den till en bestämd stödsökande lantbrukare. Om så är fallet ska kontrollpunkterna 600 H respektive 601 H användas.

En areal kan bara betraktas som odeklarerad om den i sin helhet är utanför ansökan. Mark som inte deklarerats, men som utgör ”plusareal” i ett deklarerat skifte ska inte hanteras i detta avseende.

De tre TVH-kontrollpunkterna nedan ska du bara använda i två situationer:

1. För odeklarerade block som uppenbart är undanhållna från arealdeklarationen i SAM-ansökan och inte ingår i ett miljöstödsåtagande.
2. För mark som är sökt som åker, men som du klassar om till betesmark och den marken är obetad eller starkt igenvuxen, eller om en sökt betesmark klassas om till åker och underhållet underkänns.

Kontrollpunkter

Tabell 7. Kontrollpunkter på brukarnivå för kontroll av areal som inte är deklarerad eller deklarerats i fel ägoslag

Kontrollpunkt	Typ	Enhet
503 TVH Bete/skörd ej Ok (ha)	TV	ha
553 TVH Stark igenväxning (ha)	TV	ha
554 TVH Underhåll av åkermark ej OK (ha)	TV	ha
600 H Total odeklarerad areal åkermark (ha)	H	ha
601 H Total odeklarerad areal betesmark (ha)	H	ha

10.4 Stödrättskontroller

Baserat på 2005 års ansökan fastställdes hur många stödrätter en viss brukare skulle tilldelas och med vilket värde. Att de svenska brukarna i fortsättningen får rätt stöd hänger därför på att stödrättstilldelningen 2005 baserades på en korrekt ansökan. Därför krävs också en kontroll av att block som låg till grund för stödrättstilldelning inte deklarerades med större areal än vad som fanns då. Dessutom ska mark som söktes som åker 2005 inte vara betesmark det året.

Block som har kontrollerats i sin helhet någon gång från 2005 och framåt behöver inte kontrolleras på nytt. Systemet kommer automatiskt att sortera fram de block som ska kontrolleras mot 2005 och presenterar dessa i en särskild bilaga i kontrollprotokollet och i handdatorn. Om du upptäcker uppenbara felaktigheter i block som inte ingår i stödrättskontrollen ska du ställa samman alla relevanta uppgifter och skicka till Jordbruksverkets direktstödsenhet så att ett manuellt korrigeringsärende för stödrätter kan skapas.

Bedömningar

Kontrollen utgår ifrån årets ansökan. Bedöm om jordbruksmarken helt uppenbarligen inte var jordbruksmark som berättigade till stödrätter 2005. Exempel på uppenbara fall är skog som utan tvivel stod på marken 2005.

Kontrollpunkter

Tabell 8. Kontrollpunkter för kontroll av stödrättstilldelning

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	Notering
615 Justering av stödrätter		Ha	Kod Inget värde/E

10.5 Förfogandedagskontroller

Kontroll ska göras av att lantbrukaren förfogat över sin mark den 15 juni stödåret. Om villkoret inte uppfylls noteras detta på kontrollpunkt 47, Förfogandedag 15 juni OK.

10.6 Gårdsstödet, GÅRD

Gårdsstödet är inte kopplat till krav på någon produktion, men det finns tvärvillkor som innefattar skötsel av marken. Gårdsstöd kan sökas av alla

lantbrukare som har stödrätter. För att få ersättning inom gårdsstödet krävs att lantbrukaren förfogar över jordbruksmark som motsvarar antalet stödrätter.

Kontrollpunkter

Tabell 9. Kontrollpunkter på skiftesnivå för kontroll av gårdsstödet

Kontrollpunkt	Typ	Enhet
418 Annan gröda	A	Ha
555 S Skiftesstorlek ej OK	S	Ha
583 Total skötselavvikelse, Gårdsstödet	S	Ha

Gröda

Grödan på skiftet måste vara ersättningsberättigande för att inte generera ett arealfel. Angiven grödkod avgör också vilket ägoslag den noterade arealen har. För information om grödkoder, se bilaga 5 Grödkoder.

Minsta skiftesstorlek

För att berättiga till utbetalning inom gårdsstödet gäller generellt att ett skifte måste vara 0,10 ha och får ha vilken form som helst. Dock kan skiften vara godkända även om de understiger 0,10 ha under förutsättning att de ligger i direkt anslutning till ett annat gårdsstödsskifte i samma block. Om du upptäcker ett skifte mindre än 0,10 ha som ligger fritt, till exempel ett eget block, ska det hanteras med kontrollpunkt 555 S Skiftesstorlek ej OK.

10.6.1 Hampa

En lantbrukare kan få gårdsstöd för odling av industrihampa.

Krav på lantbrukaren

Hampan ska sås i renbestånd. Utsädet ska vara certifierat och godkänt. Etiketter som visar vilket utsäde som har använts ska skickas in till länsstyrelsen senast den 30 juni stödåret. Om etiketterna skickas för sent får lantbrukaren ingen utbetalning och ska då inte heller kontrolleras eller ingå i kontrollfrekvensen. Skörd av hampa får ske tidigast efter avslutad fröbildning eller 10 dagar efter blomningens slut.

Krav på kontrollen

De krav som ställs på kontroll och analys redovisas i artikel 40 och bilaga I i kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009.

Tidpunkt för kontroll

Kontrollen ska ske inom en viss tidsrymd i förhållande till blomningen, se nedan under avsnittet Insamling. Hampan blommar 80-100 dagar efter sådd. Detta innebär att länsstyrelsen på något sätt måste bevaka fält med hampa så att man vet när kontrollen ska genomföras.

Prov ska tas oavsett om hampan går i blom eller inte. I de fall hampan inte går i blom måste du uppskatta den normala blomningstiden för aktuell sort och del av landet. Provet tas då från den delen av plantan där blomställningen normalt sitter, enligt rutiner beskrivna under avsnittet Insamling. I provtagningsprotokollet anges att provet tagits under speciella omständigheter.

Stickprov

Innan stickprovsförfarandet påbörjas ska du gå runt skiftet och se om det finns plantor på skiftet som har avvikande färg, höjd eller radavstånd. Om sådana plantor iakttas ska prov tas på dem och platsen markeras på kartan. Det bör även dokumenteras med foto. Dessa plantor ska utgöra ett separat prov.

Syftet med stickprovet är att på ett systematiskt sätt täcka så stor del av skiftet som möjligt. Du bör anpassa metoden till fältformen. Om skiftet är stort kan kompass, GPS eller markeringsflaggor användas för att underlätta arbetet med att systematiskt ta proverna. Dokumentera också hur du rört dig vid provtagningen, på kartan eller i text.

Provet ska vara representativt och omfatta hela skiftet. Prov ska inte tas utefter fältkanterna. Vid provtagningen ska dubbla prover samlas in. Vid varje provpunkt ska två plantor tas och proven ska stoppas i olika säckar. Referensprovet (det som inte skickas till analys) ska sparas på länsstyrelsen till provsvaren kommit. Därefter kan provet slängas.

Provtagning

Prov ska tas per skifte men liksom i frågan om sammätning kan flera skiften inom samma block, med samma hampasort, räknas som ett skifte, förutsatt att de ligger intill varandra.

Provtagningen ska omfatta minst 30 % av den med hampa odlade arealen i länet. Detta innebär att man inte nödvändigtvis måste ta prov på samtliga skiften hos en utvald lantbrukare. Lantbrukare ska väljas med riskanalys.

Insamling

Provet ska samlas in i en säck av papper eller bomull. I varje säck ska du lägga ett provtagningsprotokoll som anger kundnummer, skifte, sort, datum, tidpunkt och kontrollant. Se särskild protokollbilaga för hampa.

Provtagning sker enligt metod A eller B. År 2010 är endast metod A aktuell. Därför redovisas inte metod B i instruktionen.

Listan över godkända sorter kommer att publiceras på Handläggarsstödet, tillsammans med provtagningsprotokollet, så snart den är beslutad.

Metod A. På varje skifte ska du samla in 50 plantor. På varje vald planta ska en del på minst 30 centimeter som innehåller en honblomställning samlas in. Provtagningen ska ske dagtid under en period som börjar 20 dagar efter blomningens början och slutar 10 dagar efter blomningens slut. Honblomställningarna är klaseliknande medan hanblomställningarna är yvigt greniga.

Torkning och lagring

Provet bör torkas så fort som möjligt, senast inom 48 timmar. Torkning ska ske med någon metod vid temperatur under 70 grader. Proverna ska torkas till konstant vikt. Fukthalten ska vara mellan 8 och 13 %. De torra proverna ska lagras i mörker utan att pressas samman i en temperatur som är lägre än 25 grader.

Kontrollpunkter

Det finns ingen kontrollpunkt för analysresultat. Tillräckligt låg THC-halt är inte ett stöd villkor. Resultatet används som underlag för att fastställa om sorten ska godkännas på följande odlingssäsong och för att bestämma vilken provtagningsmetod som ska användas. En kopia av analysvaret, oavsett THC-halt, ska därför skickas till Viveka Pehrsson på Jordbruksverkets direktstödsenhet senast 2010-11-01.

10.7 Energigrödor, EGROD

Stödet är fr.o.m. 2010 borttaget, vissa kontroller av förädling på det egna jordbruksföretaget kvarstår dock. Instruktioner för dessa kontroller redovisas separat i bilaga 6.

10.8 Stärkelsepotatis, STARK

Stöd för odling av stärkelsepotatis, grödkod 46, kan sökas av de lantbrukare som har ett odlingsavtal med ett stärkelseproducerande företag. Potatisen ska ha en sund, god och marknadsmässig kvalitet.

Kontrollpunkter

Tabell 10. Kontrollpunkter på skiftesnivå för kontroll av stärkelsepotatis

Kontrollpunkt	Typ	Enhet
418 Annan gröda (ha)	A	ha

10.9 Nationellt stöd, LFAN

Lantbrukare som brukar minst tre hektar jordbruksmark inom stödområde 1-3 kan få nationellt stöd. Stödet syftar till att främja traditionell jordbruksproduktion som är särskilt lämpad för klimatförhållanden i norra Sverige. Arealbaserat stöd lämnas för potatis samt vissa bär och grönsaker.

Kontrollpunkter

Tabell 11. Kontrollpunkter på skiftesnivå för kontroll av nationellt stöd

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	Notering
406 A Etablering senast 30 juni ej OK (ha)	A	ha	Gäller potatis, grönsaker och svarta vinbär
407 A Etablering senast 31 aug. ej OK (ha)	A	ha	Gäller jordgubbar
409 A Odlingen avbruten (tillväxt ej OK) (ha)	A	ha	Gäller jordgubbar
411 A Sort (grönsaker) ej OK (ha)	A	ha	
418 Annan gröda (ha)	A	ha	
481 Total avvikelse arealvillkor, Nationellt stöd (ha)	A	ha	
584 S Enligt lokalt erkända normer (ha)	S		

Gröda

För odling av potatis, bär och grönsaker får vändtegar på maximalt 10 m räknas in i arealen.

10.10 God jordbrukarsed, GJS

Hos de lantbrukare som har gått in i ett miljöersättningsåtagande före år 2007 ska du i samband med fältkontroll av lantbrukarens miljöersättningsåtaganden även kontrollera god jordbrukarsed (GJS). Kontrollen av GJS syftar till att genom kontroll av ett antal indikatorer få en bild av om företaget uppfyller kraven avseende GJS.

Kontrollpunkter

Tabell 12. Kontrollpunkter på brukarnivå för kontroll av GJS

Kontrollpunkt	Enhet
2 GJS Bekämpningsmedel OK (N/Inget värde)	N
3 GJS Gödselvårdsanläggning OK (N/Inget värde)	N
4 GJS Påfyllning OK (N/Inget värde)	N
5 GJS Resultat efter fältkontroll. Är krav på GJS uppfyllt? (J/N)	J/N
6 GJS Resultat efter kontakt med tillsynsmyndighet. Är krav på GJS uppfyllt? (J/N/Inget värde)	J/N

Regelverk kring GJS

De delar av miljöbalken med tillhörande förordningar som ingår i begreppet GJS är definierade i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:95) om ersättning för miljövänligt jordbruk (från och med ansökningsår 2007 är det inte längre aktuellt med GJS för kompensationsbidrag). Med GJS avses att lantbrukaren i sin jordbruksverksamhet på brukningsenheten, under stödperioden respekterar bestämmelser i miljöbalken, med tillhörande förordningar, i den utsträckning dessa reglerar enskildas förhållanden.

Bestämmelserna finns i 5-11 §§ förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket, 1-34 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 39.4 och 40-47 §§ förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel och i 4-6 §§ Statens naturvårdsverks föreskrift (SNFS 1997:2) om spridning av bekämpningsmedel.

Förberedelse innan kontroll

Det är upp till varje länsstyrelse att bestämma om tillsynsmyndigheten ska kontaktas innan fältkontrollen genomförs. Jordbruksverket rekommenderar att länsstyrelsen tar kontakt med kommunerna i god tid för att upprätta en rutin för informationsutbytet i samband med kontrollen av GJS. Uppgift om att ett företag har ett föreläggande eller motsvarande som rör GJS är bra att känna till vid kontrolltillfället.

Genomförande av länsstyrelsens kontroll av GJS

Kontrollen av GJS är en del av den ordinarie fältkontrollverksamheten. Kontrollen ska omfatta samtliga brukningsenheter som omfattas av ansökan. Om brister konstateras ska tillsynsmyndigheten och lantbrukaren underrättas. Det är sedan tillsynsmyndigheten som beslutar om bristen är att betrakta som en överträdelse³. Utifrån tillsynsmyndighetens beslut fattar sedan länsstyrelsen beslut i stödärendet.

Information till lantbrukaren

Om brister konstateras vid kontrollen ska lantbrukaren informeras om detta. Det är sedan lantbrukarens ansvar att se till att intyg från tillsynsmyndigheten kommer in till länsstyrelsen inom stipulerad tid.

10.11 Kompensationsbidrag, LFAK

Syftet med kompensationsbidrag eller LFAK (LFA: Less Favoured Areas) är att säkra ett fortsatt jordbruk i områden med sämre produktionsförutsättningar. Kompensationsbidrag lämnas för vall och betesmark, vilka är kopplade till djurhållning, i stödområde F och 1-5:b, för spannmål i stödområde F och 1-4:a samt för potatis i stödområde F och 1-3. En lantbrukare som söker kompensationsbidrag åtar sig därigenom att bruka minst tre hektar jordbruksmark under fem år från och med första utbetalningstillfället.

Kontrollpunkter

Tabell 13. Kontrollpunkter på skiftesnivå för kontroll av kompensationsbidrag

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	Notering
406 A Etablering senast 30 juni ej OK (ha)	A	ha	Gäller potatis
409 A Odlingen avbruten (tillväxt ej OK) (ha)	A	ha	Gäller spannmål
418 Annan gröda (ha)	A	ha	
420 S Bete/skörd ej OK LFAK (ha)	S	ha	Gäller vall och bete
480 Total avvikelser arealvillkor (ha)	A	ha	
540 S Övriga åtgärder ej OK (ha)	S	ha	
553 S Stark igenväxning (ha)	S	ha	
580 Total skötselavvikelse (ha)	S	ha	
584 S Enligt lokalt erkända normer (ha)	S	ha	

Spannmål

För att få kompensationsbidrag för spannmål krävs att spannmålen odlas enligt lokala normer och till full axgång innan odlingen skördas eller avbryts.

Vall och betesmark

För att få kompensationsbidrag för vall och betesmark krävs årlig användning. Vallar ska betas eller slå och skördas varje år. Betesmarker ska betas eller slå och skördas senast den 31 oktober ansökningsåret.

³ Med överträdelse avses att sökanden på grund av brister eller liknande meddelats ett föreläggande eller en miljösanktionsavgift av en tillsynsmyndighet eller att sökanden bryter mot ett förbud som meddelats av en tillsynsmyndighet.

En vall ska bestå av vallgräs eller vallbaljväxter eller en blandning av dessa. Rörflen får ingå i vall. Alla betesmarker måste uppfylla grunddefinitionen för betesmark, se avsnitt 7 om Ägoslagsdefinitioner.

För betesmarker i kompensationsbidrag i kombination med andra stödformer gäller följande:

Godkänd areal kompensationsbidrag är alltid lika med godkänd areal gårdsstöd UTOM när miljöersättningsåtagande för särskilda värden finns. Då är godkänd areal kompensationsbidrag lika med fastställd åtagandeareal för betesmarker och slåtterängar.

Areal som är godkänd i GÅRD ska redovisas med grödkod 52/53.

Areal som är godkänd i NMBETE med särskilda värden som inte kan få gårdsstöd ska redovisas med grödkod 97/98.

Ytterligare skiften som berättigar till kompensationsbidrag är mark som fastställts av länsstyrelsen som fäbodbete, skogsbete eller alvarbete i LMBETE eller NMBETE.

Observera att för kompensationsbidrag är det inte fel ägoslag om ett skifte som anmälts som betesmark vid kontroll konstateras vara åkermark med vall eller vice versa.

Potatis

För att få kompensationsbidrag för potatis krävs att potatisen odlas enligt lokalt erkända normer. Vändtegar på maximalt 10 m, som behövs för odlingen, får räknas in i arealen.

10.12 Bevarande av betesmarker och slåtterängar, LMBETE

Ersättningsformen bevarande av betesmarker och slåtterängar innebär att lantbrukaren kan få ersättning för att sköta betesmarker, slåtterängar, fäbodbeten, alvarbeten och skogsbeten.

Kontrollpunkter

Tabell 14. Kontrollpunkter på blocknivå för kontroll av ersättningen bevarande av betesmarker och slåtterängar

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	Notering
418 Annan gröda (ha)	A	ha	
503 S Bete/Skörd ej OK (ha)	S	ha	
510 S Förbud mot hästbete ej OK (ha)	S	ha	
511 S Förbud mot vinterbete ej OK (ha)	S	ha	
515 S Igenväxning ej OK (ha)	S	ha	
553 S Stark igenväxning (ha)	S	ha	
519 Kompletterande: Efterbete OK (N/Inget värde)	S	N	
520 Kompletterande: Lövtäkt OK (N/Inget värde)	S	N	
521 Kompletterande: Manuell	S	N	

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	Notering
slåtter OK (N/Inget värde)			
531 Särskilt villkor: Tidpunkt för slåtter bete OK? (N/Inget värde)	S	N	För tilläggsersättningsvillkor finns den exakta lydelsen i åtgärdsplanen.
532 Särskilt villkor: Tillskottsutfodring OK? (N/Inget värde)	S	N	För tilläggsersättningsvillkor finns den exakta lydelsen i åtgärdsplanen.
533 Särskilt villkor: Skötsel och underhåll av landskapselement OK (N/Inget värde)	S	N	För tilläggsersättningsvillkor finns den exakta lydelsen i åtgärdsplanen.
534 Särskilt villkor: Utseende på vegetation OK (N/Inget värde)	S	N	För tilläggsersättningsvillkor finns den exakta lydelsen i åtgärdsplanen.
535 Särskilt villkor: Vissa djurslag OK? (N/Inget värde)	S	N	För tilläggsersättningsvillkor finns den exakta lydelsen i åtgärdsplanen.
540 S Övriga åtgärder ej OK (ha)	S	ha	
542 Total skötselavvikelse (ha)	S	ha	Summera inte kontrollpunkter som är Kompletterande eller Särskilt villkor.

Regler

Marker som inte klarar de nya kraven för gårdsstöd avseende trädantal, buskar och impediment men ändå är ersättningsberättigande ska alltid utgöra eget block. Läs mer i avsnittet 7 om ägoslagsdefinitioner.

Inom stödformen kan olika kategorier betesmarker och slåtterängar förekomma. Dessa är betesmark, slåtteräng, skogsbete, alvarbete, fäbodbete. För samtliga kan lantbrukaren få ersättning. För de mest värdefulla betesmarkerna och slåtterängarna kan lantbrukaren dessutom få tilläggsersättning under förutsättning att länsstyrelsen först upprättat en åtgärdsplan. I åtgärdsplanen fastställs dels vilken areal skiftet har och dels vilka särskilda skötselvillkor som gäller för skiftet.

För skogs- och fäbodbeten ska länsstyrelsen innan åtagandet godkänns ha fastställt en stödberättigande areal. Någon åtgärdsplan är inte möjlig att få för dessa marker.

För alvarbeten på Öland och Gotland kan länsstyrelsen i en alvarplan, som motsvarar en åtgärdsplan, ha fastställt areal och skötselvillkor. Även om lantbrukaren inte redovisar skiften i SAM för all areal som ingår i åtagandet ska alla villkoren vara uppfyllda för hela åtagandet. Vid fältkontrollen ska hela lantbrukarens åtagande kontrolleras, oavsett om han redovisat alla skiften i SAM-blanketten eller inte.

Grundläggande skötselvillkor

Information om de grundläggande skötselvillkoren redovisas i kapitlet Stödspecifika instruktioner och kontrollpunkter under avsnitt Betesmarker och slåtterängar, NMBETE.

Särskilda skötselvillkor för marker med tilläggsersättning

Vid kontroll av skiften med tilläggsersättning ska förutom de grundläggande villkoren, även de villkor som framgår av den upprättade åtgärdsplanen kontrolleras. Dessa villkor kan vara ett eller flera av:

- förbud mot tillskottsutfodring av betesdjur
- när på året bete eller slåtter ska ske
- reglering av bete med vissa djurslag
- vilket utseende vegetationen, inklusive träd och buskar, ska ha vid vegetationsperiodens slut
- skötsel och underhåll av kulturhistoriskt värdefulla landskapselement.

Om du konstaterar en avvikelse från villkoret noterar man ”N” (”Nej, villkoret ej uppfyllt”) i protokoll/handdator samt gör noteringar där det framgår på vilket sätt villkoret inte är uppfyllt.

Kontroll av planer

Information om kontroll av åtgärdsplan, alvarplan, fäbodplan samt plan för skogsbete redovisas i avsnitt Betesmarker och slåtterängar, NMBETE under rubriken Kontroll av åtagandeplan.

10.13 Betesmarker och slåtterängar, NMBETE

Ersättning lämnas för att lantbrukaren sköter betesmarker, slåtterängar, fäoddbete och skogsbete i hela landet och för alvarbete på Öland och Gotland. För fäoddbete finns det två olika grödkoder dels fäoddbete som inte berättigar till gårdsstöd (55) och dels fäoddbete som berättigar till gårdsstöd (61).

Inom utvald miljö är det möjligt att söka ersättning för mosaikbetesmarker och andra gräsfattiga marker samt restaurering av betesmarker och slåtterängar. Inom utvald miljö är det också möjligt att söka ersättning för regionalt kompletterande insatser kopplade till miljöersättning för betesmarker och slåtterängar. Inom utvald miljö lämnas endast ersättning för insatser som länsstyrelsen prioriterar enligt sin genomförandestrategi.

Regler

Ersättning lämnas för betesmarker och slåtterängar med allmänna värden och för särskilda värden. Det är inte möjligt att ha allmänna och särskilda värden på samma mark, men det är möjligt att ha det på samma block. Marker som inte klarar de nya kraven för gårdsstöd avseende trädantal, buskar och impediment men ändå är ersättningsberättigande ska anges som grödkod 97/98 om marken har särskilda värden eller 18/19 om marken har allmänna värden. Sätt grödkod 97/18 för betesmark och 98/19 för slåtteräng. Marker med grödkod 97/98, 18/19 respektive 52/53 får inte förekomma på samma block. Läs mer i avsnittet om ägoslagsdefinitioner.

För att kunna få ersättning för marker med särskilda värden krävs att länsstyrelsen upprättat en åtagandeplan. I åtagandeplanen fastställs vilken areal blocket har samt vilka särskilda skötselvillkor som gäller för blocket. I samband med att åtagandeplanen fastställs ska det också noteras om det finns igenväxning på den del av marken som ansökan avsåg.

För skogsbete, alvarbete och fåbodbete fastställer länsstyrelsen arealen som är godkänd. För fåbodbete beslutar också länsstyrelsen vilka fåbodar som ger ersättning. Länsstyrelsen kan också besluta om ersättning för de kompletterande insatserna lövtäkt på betesmarker med särskilda värden och lieslåtter, efterbete och lövtäkt på slåtterängar med särskilda värden.

För mer information om vilka regler som gäller vid upprättande av åtagandeplaner och fastställande av arealer se ”Riktlinjer för länsstyrelsernas arbete med åtagandeplaner” i Handläggarstödet.

Även om lantbrukaren inte redovisar skiften i SAM för all areal som ingår i åtagandet ska alla villkoren vara uppfyllda för hela åtagandet. Vid fältkontrollen ska hela lantbrukarens åtagande kontrolleras, oavsett om han redovisat alla skiften i SAM-blanketten eller inte.

Kontrollpunkter

Tabell 15. Kontrollpunkter på blocknivå för bevarande av betesmarker och slåtterängar.

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	Notering
418 Annan gröda (ha)	A	ha	
503 S Bete/Skörd ej OK (ha)	S	ha	
510 S Förbud mot hästbete ej OK (ha)	S	ha	
511 S Förbud mot vinterbete ej OK (ha)	S	ha	
515 S Igenväxning ej OK (ha)	S	ha	
553 S Stark igenväxning (ha)	S	ha	
519 Kompletterande: Efterbete OK (N/Inget värde)	S	N	
520 Kompletterande: Lövtäkt OK (N/Inget värde)	S	N	
521 Kompletterande: Manuell slåtter OK (N/Inget värde)	S	N	
531 Särskilt villkor: Tidpunkt för slåtter bete OK? (N/Inget värde)	S	N	
532 Särskilt villkor: Tillskottsutfodring OK? (N/Inget värde)	S	N	
533 Särskilt villkor: Skötsel och underhåll av landskapselement OK (N/Inget värde)	S	N	
534 Särskilt villkor: Utseende på vegetation OK (N/Inget värde)	S	N	
535 Särskilt villkor: Vissa djurslag ej OK? (N/Inget värde)	S	N	
540 S Övriga åtgärder ej OK (ha)	S	ha	
558 Särskilt villkor: Fåbod i bruk OK (N/Inget värde)	S	N	
560 Kompletterande: Särskild skötsel av fåbodbete OK (N/Inget värde)	S	N	
561 S Restaurering enligt plan OK (N/Inget värde)	S	N	
563 Särskilt villkor: Hävdfrött år OK (N/Inget värde)	S	N	
564 Särskilt villkor: Plockhuggning OK	S	N	

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	Notering
(N/Inget värde)			
566 Särskilt villkor: Reglerad tillskottsutfodring (N/Inget värde)	S	N	
569 S Kompletterande: Höhantering OK (N/Inget värde)	S	N	
570 S Kompletterande: Bränning OK (N/Inget värde)	S	N	
571 S Kompletterande: Svårtillgängliga platser OK (N/Inget värde)	S	N	
542 Total skötselavvikelse (ha)	S	ha	Summera inte kontrollpunkter som är Kompletterande eller Särskilt villkor

Grundläggande skötselvillkor för marker med allmänna och särskilda värden

Vissa grundläggande skötselvillkor gäller för alla betesmarker och slätterängar som ingår i både LMBETE och NMBETE. Dessa är:

- Igenväxning av träd och buskar ska hållas borta från all mark i åtagandet under hela åtagandeperioden. Det innebär att all igenväxning ska vara åtgärdad redan när lantbrukaren går in i åtagandet. Från detta finns det några undantag. För skogsbete har lantbrukaren första året i åtagandeperioden på sig att åtgärda igenväxningen. För fäbodbete finns inget krav på borttagande av igenväxning och för gräsfattiga marker regleras detta helt i åtagandeplanen.
- Marken ska årligen skötas så att ingen skadlig ansamling av förna kan ske. För fäbodbete gäller att marken endast ska betas med minst 0,2 djurenheter per hektar.
- Betesmarker ska betas och slätterängar slås med klippande eller skärande redskap och skörden ska föras bort varje år. Slätterängar ska vid behov städas årligen.

Igenväxning. Igenväxningsvegetation hotar att på sikt radera ut de natur- och kulturvärden som ersättningen vill främja, och ska därför tas bort. Observera att betesmarker naturligt har en variation i förekomst av träd och buskar. Många marker innehåller träd och buskar som visar spår av tidigare hävd. Sådana träd och buskar ska inte, när de befinner sig i ett hävd tillstånd, betraktas som igenväxning. Om de inte längre befinner sig i ett hävd tillstånd utan breder ut sig över marken, ska de expanderande träden och buskarna betraktas som igenväxning. Stödet eftersträvar inte att alla betesmarker och slätterängar ska se likadana ut, utan den individuella variation som finns ska bevaras. Enstaka ersättningsträd som på sikt ska ersätta äldre träd som naturligt tillhör den hävdade betesmarken kan också vara kvar. Metoden för bedömning av igenväxning beskrivs vid kontrollpunkterna.

Särskilda skötselvillkor för marker med särskilda värden

Länsstyrelsen fastställer i åtagandeplanerna särskilda skötselvillkor som ska gälla förutom de grundläggande villkoren. De villkor som framgår av den upprättade

åtagandeplanen ska kontrolleras. De särskilda villkoren kan till exempel beskriva hur träd och buskskiktet ska se ut, reglering av bete med vissa djurslag eller om det ska vara ett betesfritt år. Till exempel kan igenväxning ha undantagits från de generella villkoren och ska då inte bedömas som igenväxning. För skogsbete kan villkor ställas hur plockhuggningen ska ske.

Om du konstaterar avvikelser på kontrollpunkter som avser särskilda skötselvillkor ska det noteras med "N" ("Nej, villkoret ej uppfyllt"). I alla dessa fall är det viktigt med en god dokumentation av vad som anmärkningen består av. Stödansvarig måste kunna göra ett korrekt beslut utifrån de uppgifter som du lämnar ifrån dig. Dessa kontrollpunkter ska inte summeras till kontrollpunkt 542.

Utvald miljö

Inom utvald miljö finns följande regionala markklasser:

Mosaikbetesmark och andra gräsfattiga marker: Mosaikbetesmarken är rik på impediment med berg i dagen och har en osammanhängande grässvål. De delar som inte är impediment ska klara kraven i grunddefinitionen.

Andra gräsfattiga marker har naturvärden som kräver mer buskar och träd än vad som annars är tillåtet. Gräs, örter och ris lämpliga för bete behöver inte förekomma i samma omfattning som i grunddefinitionen och det behöver inte heller vara jämnt fördelat.

Observera att en mark med markklassen "mosaikbetesmarker och andra gräsfattiga marker" kan innehålla både delar med mosaikbetesmark och delar med andra gräsfattiga marker.

Restaurering av betesmarker och slåtterängar: Restaurering för att återställa den hävdgynnade biologiska mångfalden och de kulturhistoriska värdena i marken.

Det är också möjligt att söka ersättning för följande regionala kompletterande insatser inom utvald miljö kopplat till miljöersättning för betesmarker och slåtterängar.

Särskild höhantering på slåtteräng: Hantering av höskörd för slåtterängar med särskilda värden. Länsstyrelsen fastställer i åtagandeplanen hur hanteringen av skörden ska gå till.

Bränning: Bränning av betesmarker och slåtterängar med särskilda värden. Länsstyrelsen fastställer i åtagandeplanen hur och när bränningen ska ske.

Bete och slåtter på svårtillgängliga platser: Ska täcka kostnader för bl.a. transport och tillsyn på vissa markklasser.

Särskild skötsel av fäbodbete: Fäbodbete som kräver särskild skötsel. Kraven fastställs i åtagandeplanen av länsstyrelsen.

Markerna inom utvald miljö ska prioriteras och fastställas av länsstyrelsen. Kontrollen består av att du kontrollerar de planer och skötselvillkor som länsstyrelsen fastställt utifrån de kontrollpunkter som anges i ovanstående tabell.

Kontroll av åtagandeplan

För skiften som har fått en åtagandeplan har länsstyrelsen fastställt en areal och gränser längs vilka arealen beräknats. Det är din uppgift att verifiera att de gränser som angetts i planen är korrekta. Om det vid fältkontrollen visar sig att åtagandeplanen avviker från kontrollresultatet, kontakta stödansvarig och kontrollansvarig för att reda ut om fältkontrollresultat eller åtagandeplan ska gälla.

I samband med att åtagandepanerna upprättades har länsstyrelsen också noterat igenväxning som konstaterades vid upprättandet av marker med särskilda värden. Vid kontrollen ska du notera igenväxning som vanligt men också jämföra med vad som konstaterats vid upprättandet av åtagandepanerna. Om du upptäcker felritningar ska detta noteras i protokollet samt diskuteras med kontrollansvarig eller ansvarig person för åtagandepanerna på samma sätt som när man upptäcker andra avvikelser från planen.

10.14 Natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet, LMKULT, NMKULT

Syftet är att bevara och synliggöra kulturhistoriskt värdefulla jordbruksmiljöer med spår av äldre markanvändning samt att bevara biologiskt rika småbiotoper och livsmiljöer på eller i anslutning till åkermark. Syftet är också att bevara odlingslandskapets lokala och regionala särdrag i hela landet.

Kontrollpunkter

Kontrollpunkter finns dels på brukarnivå, det vill säga övergripande för hela brukningsenheten, och för respektive element.

Tabell 16. Kontrollpunkter på brukarnivå

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	Notering
12 Fritt från täkt och tippning samt mark i produktion (N/Inget värde)		N	
19 Åtagandeenheten OK (N/Inget värde)		N	

Tabell 17. Kontrollpunkter på elementnivå

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	Notering
801 Extra: Element med träd OK (N/Inget värde)	S	N	Manuellt avdrag, rapport krävs
802 Extra: Tid och form för bete OK (N/Inget värde)	S	N	Manuellt avdrag, rapport krävs
803 I anslutning till åker ej OK (omfattning)		meter/st.	Påverkar konstaterad omfattning
804 Igenväxning ej OK (omfattning)	S	meter/st./ha	
805 Underhåll av element ej OK (omfattning)	S	meter/st.	
807 Övriga åtgärder ej OK (omfattning)	S	meter/st./ha	
808 Total skötselavvikelse (omfattning)	S	meter/st./ha	Den sammanlagda omfattningen som har något sköselfel (Ej för 801, 802, 803 och 812)
810 Fritt från upplag ej OK (omfattning)	S	meter/st./ha	
812 S Kompletterande: Särskild skötsel av landskapselement ej OK (omfattning)	S	meter/st./ha	

Regler

Samtliga landskapselement inom en åtagandeenhet som är belägna på åkermark eller åkerren ska ingå i åtagandet. Det är inte möjligt för lantbrukaren att välja

bort enskilda block, skiften eller element. I fält ska du kontrollera hela lantbrukarens åtagande oavsett om lantbrukaren har redovisat alla block som ingår i åtagandet i SAM-blanketten eller inte. Söker lantbrukaren inte utbetalning ska villkoren i åtagandet ändå vara uppfyllda.

Begreppet "I anslutning till". För att ett landskapselement ska anses ligga i anslutning till åkermark ska det ha gemensam ren med åkern. Ett landskapselement som omges av ett annat ägoslag ligger inte i anslutning till åkermark. Om två landskapselement löper parallellt med varandra i anslutning till en åker utan något annat än en ren emellan kan båda landskapselementen anses ligga i anslutning till åkern. Det innebär att det är möjligt att stapla:

- ett längdelement på ett längdelement
- ett längdelement på ett punktelement
- ett punktelement på ett längdelement

Det är inte möjligt att stapla ett punktelement på ett punktelement.

Ett dike som gränsar mot mark som inte är jordbruksmark är inte godkänt. Däremot kan ett dike godkännas om det ligger innanför ett annat linjeelement som gränsar mot annat ägoslag.

Exempel på godkänt dike; åker-dike-stenmur-skog.

Exempel på ej godkänt dike; åker-stenmur-dike-skog.

Definitioner av element. Definitioner av element som kan berättiga till miljöersättning finns i SJVFS 2002:95 och SJVFS 2007:42. Typnummer och typnamn framgår av kontrollinstruktionens bilaga.

Gröda ej OK. Gäller endast LMKULT. Element som ligger i anslutning till åker där odlingen består av energiskog eller julgransodling är inte stödberättigande det enskilda året. Du ska ange elementets omfattning i anslutning till åkermark där grödan inte är OK. Du ska också dokumentera vilken gröda som odlas på skiftet.

- Om lantbrukaren inte sökt energiskog/julgransodling, ska du markera avvikelserna på kontrollpunkten "Övriga åtgärder ej OK".
- Om lantbrukaren har sökt energiskog/julgransodling ska du inte registrera avvikelserna i kontrollbilden. (Skiftet identifieras via åtgärdskod 349 i handläggningen och avdrag görs manuellt på utbetalningen).

Hittelement. Om du upptäcker element som lantbrukaren inte själv har uppmärksammat i samband med sin ansökan ska du notera elementets omfattning och blocktillhörighet samt göra en bedömning av skötseln. Tänk på att det bara är uppenbara hittelement som ska läggas till åtagandet. Är det tveksamt om elementet uppfyller definitionen är det bättre att lämna det utanför åtagandet om lantbrukaren inte har tagit med det i sin ansökan. Hittelement måste registreras i åtagandet som hittelement (källa H) innan du kan registrera eventuella skötsel fel i kontrollbilden.

Igenväxning. Träd och buskar av igenväxningskaraktär får inte finnas på landskapselementen eller dess renar. Det innebär att du kan godkänna enstaka träd och buskar i eller vid elementet. De träd och buskar som kan godkännas är i första hand de som haft en funktion i den traditionella hävden. De får dock inte skada landskapselementet. Andra fall där undantag från igenväxningskravet kan vara

aktuella är diken med fisk som kräver mycket beskuggning eller bärande träd och buskar sett till hela jordbruksmiljön inom åtagandeenheten.

Generella förbud inom åtagandeenheten. På åkermark inom åtagandeenheten är det förbjudet att bedriva sten- eller jordtäkt eller annan liknande verksamhet. Det är förbjudet att tippa sten och massor på elementen eller deras renar. Det är också förbjudet att ta marken ur produktion av andra skäl än miljöskäl, d.v.s. anlägga eller restaurera en våtmark.

Skötsel av landskapselement. Anlagda element ska underhållas enligt bilaga 4. Upplag och avfall som finns på elementen ska forslas bort. Se också kontrollpunkter i elementbilagan.

Ytterligare krav på skötsel. Länsstyrelsen får besluta om tider och former för bete och att särskilda skötselvillkor ska gälla för landskapselement som består av träd.

Utvald miljö. Gäller endast NMKULT. Inom utvald miljö finns den regionalt kompletterande insatsen *Skötsel av landskapselement med särskilda värden*. Grundkravet för landskapselement med särskilda värden är att elementens renar ska betas eller slås varje år. Avslaget växtmaterial ska föras bort. Utöver detta har länsstyrelsen möjlighet att fastställa ytterligare villkor för skötseln.

Undantag från skötselkrav

Länsstyrelsen kan besluta om att undanta enstaka landskapselement eller del av landskapselement från åtagandet i de fall det skulle kunna gynna förekomsten eller stärka artbeståndet för en hotad art som finns angiven i ett åtgärdsprogram för hotade arter. Detsamma gäller om utebliven skötsel bättre skulle kunna bevara landskapselementets natur- eller kulturmiljövärde.

Om det redan finns ett beslut om att undanta ett element med hänvisning till ovanstående, redovisas inte elementet i protokollet. Då ska du inte heller ta upp det som ett hittelement. Om du vid kontrolltillfället finner ett oskött element som skulle kunna omfattas av undantag från utebliven skötsel, ska du notera i vilken omfattning elementet inte är skött enligt stödreglerna. Det är sedan den efterföljande handläggningen som får avgöra om elementet ska undantas från åtagandet.

Särskild mätmetodik för vissa landskapselement

Traditionell hässja. Landskapselementet traditionell hässja mäts i hektar. Mät skiftet och dokumentera uppmätt areal. Elementet hässjor är inte blockbundet utan kan flyttas runt så att det passar i växtföljden på de block där åtagande för hässjor finns.

Liten svårbrukad åker. Landskapselementet liten svårbrukad åker är ett styckelement. En liten svårbrukad åker får inte ligga i betesmark och måste vara varaktigt avgränsad av diken, vägar, hägnader, naturformationer etc. Renarna inkluderade. Enligt definitionen ska den vara högst 0,3 ha. Du ska mäta skiftet och dokumentera den uppmätta arealen.

Åkerholmar. Landskapselementet åkerholme är ett styckelement. Den ska vara helt omgiven av åkermark. En holme som utnyttjas till skogsproduktion är inte godkänd som åkerholme. Enligt definitionen ska en åkerholme vara minst 100 m² och högst 0,1 ha. Mät åkerholmen och dokumentera den uppmätta arealen.

10.15 Öppet och varierat odlingslandskap, LMOPPET, Miljöersättning för vallodling, LMVALL samt Vallodling, NMVALL

Ersättningarna lämnas för odling av slätter- och betesvall på åkermark samt för LMVALL och NMVALL även flerårig frövall. Stödformerna syftar bl.a. till att öka vallodlingen i områden med stor spannmålsodling, gynna natur- och kulturmiljöer, minska kväveläckage och bekämpningsmedelsanvändning samt att förhindra omfattande nedläggning av jordbruksmark.

LMOPPET lämnas i område 1-5, LMVALL lämnas i område 5c, 5m och 9. NMVALL lämnas i hela landet. Ersättningen för NMVALL kan även ge tilläggsersättning i stödområdena 1-5 om företaget har ett tillräckligt djurinnehav.

Vallen ska bestå av vallgräs eller vallbaljväxter eller en blandning av vallgräs och vallbaljväxter. Rörflen får ingå i vall. För LMOPPET och LMVALL gäller att all areal med slätter- och betesvall och för LMVALL även all areal med flerårig frövall som odlas på företaget inom nämnda område, omfattas av åtagandet även om arealen med dessa grödor förändras under åtagandeperioden. (Areal med ettårig frövall omfattas inte av åtagandet.) Odlingen ska omfatta minst 0,10 hektar under varje enskilt år under åtagandeperioden. Ett jordbruksskifte måste vara minst 0,10 hektar för att berättiga till ersättning.

Inom vallen är det inte tillåtet att sprida kemiska bekämpningsmedel. Den får dock brytas kemiskt. Vallen ska årligen betas eller slås och skörden ska föras bort. Inom LMVALL och NMVALL ska vallen ligga obruten minst tre vintrar i följd. För LMOPPET räcker det att vallen ligger obruten under två vintrar i följd och dessutom bryts först efter att ha skördats två år i följd.

Kontrollpunkter

Tabell 18. Kontrollpunkter på skiftesnivå för kontroll av miljöersättning för vallodling

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	LMOPPET	LMVALL	NMVALL
418 Annan gröda (ha)	A	ha	X	X	X
503 S Bete/Skörd ej OK (ha)	S	ha	X	X	X
523 S Liggtid ej OK (ha)	S	ha	X	X	X
527 S Tidigaste jordbearbetning ej OK, skörd (ha)	S	ha	X		
540 S Övriga åtgärder ej OK (ha)	S	ha	X	X	X
542 Total skötselavvikelse (ha)	S	ha	X	X	X
546 S Kem bekämpning ej OK (ha)	S	ha	X	X	X

Hitteskiften

Om lantbrukaren har ett åtagande i LMOPPET eller LMVALL är han skyldig att sköta all sin vall enligt stödreglerna. Du kan vid fältkontrollen också stöta på skiften med vall som lantbrukaren inte alls tagit upp i sin ansökan. Notera dem tillsammans med uppgifter om lantbrukaren har skött vallen enligt stöd villkoren.

Leta dock inte aktivt efter skiften som lantbrukaren inte anmält i ansökan. Skiften som anmälts med gröda 49 betraktas inte som vall inom dessa stödformer.

10.16 Miljöskyddsåtgärder, NMISK

Syftet med ersättningen är att minska riskerna vid hantering och användning av växtskyddsmedel samt att minska läckaget av växtnäringsämnen. Villkoren gäller krav på planering och dokumentation inom det egna företaget, försiktighetsåtgärder vid kemisk bekämpning, obesprutade kantzoner samt kontrollrutor.

Kontrollpunkter

Tabell 19. Kontrollpunkter på kontrollmängds- och skiftesnivå för kontroll av miljöersättning för miljöskyddsåtgärder

Kontrollpunkt	Typ	Enhet
Kontrollmängdsnivå		
37 Växtnäringsbalans senast år 2 OK (N/Inget värde)	S	N
38 Markkartering genomförd senast år 3 OK (N/Inget värde)	S	N
39 Analys av kväveinnehåll i flytgödsel OK (N/Inget värde)	S	N
40 Påfyllning och rengöring av lantbruksspruta OK (N/Inget värde)	S	N
41 Funktionstest av lantbruksspruta OK (N/Inget värde)	S	N
42 Dokumentation/Behovsanpassning av kemisk bekämpning OK (N/Inget värde)	S	N
43 Kontrollrutor rätt antal, storlek och fördelning OK (N/Inget värde)	S	N
44 Kantzon OK (meter)	S	meter
45 Växtodlingsplan Nmisk OK (N/Inget värde)	S	N
Skiftesnivå		
418 Annan gröda (ha)	A	ha

All åkermark

Om lantbrukaren har ett åtagande i NMISK ska all åkermark skötas enligt stödreglerna. Undantaget är mark som ingår i LMEKO, NMEKO, våtmarksanläggning eller -restaurering som godkänts vid slutbesiktning av länsstyrelsen, mark i AMIVA, LMIVA eller NMIVA samt mark som omfattas av skogliga åtgärder, men som fortfarande är åkermark.

Hitteskiften

Du kan vid fältkontrollen också stöta på åkermarksskiften som lantbrukaren inte alls tagit upp i sin ansökan. Notera dem tillsammans med uppgifter om lantbrukaren har skött skiftet enligt stöd villkoren. Du behöver inte leta aktivt efter skiften som lantbrukaren inte anmält i ansökan.

Gröda

Kontrollera vilken gröda som finns på skiftet. Om det vid kontroll visar sig finnas stråsäd där lantbrukaren anmält en annan gröda utökas kravet på sprutfri kantzonen med 20 löpmeter per hektar spannmål.

10.17 Ekologiska produktionsformer, LMEKO

Ersättning lämnas till lantbrukare med ekologisk odling med eller utan ekologisk djurhållning. Syftet är att öka omfattningen av den ekologiska odlingen och djurhållningen. Åtgärden bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen ”Ett rikt odlingslandskap” och ”En giftfri miljö”.

Kontrollpunkter

Tabell 20. Kontrollpunkter på kontrollmängdsnivå för kontroll av ersättning för miljövänligt jordbruk, ekologiska produktionsformer

Kontrollpunkt	Enhet	Notering
10 Dokumentation/Växtodlingsplan OK (N/Inget värde)	N	Enligt bilaga

Tabell 21. Kontrollpunkter på skiftesnivå för kontroll av ersättning för miljövänligt jordbruk, ekologiska produktionsformer

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	Notering
418 Annan gröda (ha)	A	ha	Se tabell 21
501 S Användning av skörd ej OK (ha)	S	ha	
502 S Skiftet avskilt (N/Inget värde)	S	N	
503 S Bete/Skörd ej OK (ha)	S	ha	
508 S Frukt: Beskränning utförd (N/Inget värde)	S	N	Endast fruktodling
509 S Frukt och bär: Plantantal ej OK (ha)	S	ha	Endast frukt- och bärodling
528 S Sikte på god skörd ej OK (ha)	S	ha	
539 S Utsäde ej OK, LMEKO (ha)	S	ha	
540 S Övriga åtgärder ej OK (ha)	S	ha	
542 Total skötselavvikelse (ha)	S	ha	
546 S Kem. bekämpning ej OK (ha)	S	ha	
547 S Gödsling ej OK (ha)	S	ha	

I fält kontrollerar du lantbrukarens åtagande, oavsett om han söker utbetalning för hela åtagandet eller inte. Även om lantbrukaren inte söker utbetalning för all areal som ingår i åtagandet ska alla villkoren vara uppfyllda för hela åtagandet.

Kontrollpunkt 501, 503 och 528 ska dock enbart kontrolleras för mark som lantbrukaren sökt utbetalning för. I de fall där lantbrukaren i SAM-blanketten redovisat en areal som är mer än 0,10 ha mindre per block än vad som finns i åtagandet, ska kontrollen både göras på skiftesnivå och på blocknivå. Orsaken är att arealen ska fastställas på respektive skifte som lantbrukaren ansökt om. För att verifiera att lantbrukaren sköter hela den areal som omfattas av åtagandet kommer differensen att visas i protokoll och registreringsbild för blockbundna stöd som en anmäld areal.

Från och med 2007 räknas den totala konstaterade arealen i beslutet ihop för alla grödor med samma ersättningsbelopp (odlingsgrupp). Även om areal med ”annan gröda” har konstaterats på andra skiften, kan den räknas in i den totala arealen för odlingsgruppen. Har till exempel lantbrukaren redovisat vall på ett skifte men du hittar spannmål kan lantbrukaren tillgodoräkna sig spannmålen om det saknas areal på skiften som redovisats som spannmål. Annan gröda kommer inte att synas som en arealavvikelse i kontrollresultatet (registreringsbild samt brev) utan dessa beräkningar görs i samband med beslut. Du ska således endast markera på kontrollprotokollet vilken gröda som fanns på skiftet vid kontrolltillfället. Du bör också meddela lantbrukaren att annan gröda som inte har samma ersättningsbelopp kan komma att betraktas som ett arealfel.

Tabell 22. Grödgrupper LMEKO inom vilka byte mellan grödor är OK

Grödgrupp	Stödnivå	Grödkoder	Kommentar
Vall Grönfoder	500 kr	50, 51, 57 80	Vid ekologisk djurhållning: + 1700 kr/ha per djurenhet
Spannmål	1300 kr	1 – 16,	Ensilering OK för all spannmål och alla proteingrödor
Proteingrödor		30, 32 – 34, 36, 37 och 39	
Oljeväxter	2200 kr	20 – 25, 27, 38, 40,	
Potatis		44 – 46	
Sockerbetor		47, 48	
Övriga grödor		konservärter 31, bruna bönor 35, hampa 42 för fröproduktion, frövall 58, 59 och annan stödberättigande gröda LMEKO 87	Som gröda 87 räknas t ex frukt- och bär som inte uppfyller krav på planttäthet samt, övriga foder- och livsmedelsgrödor
Köksväxter	5000 kr	74: Grönsaker (t ex frilandsgurka, dill, rabarber). 79: Kryddväxter (inkl. läkeväxter för t ex örtteer) och utsäde för grönsaker	
Frukt- och bärödling	7500 kr	70 – 72	

Byte till eller från jordgubbar (gröda 70) inom stödnivån 7500 kr är inte heller tillåtet eftersom EU medfinansierar en mindre andel av ersättningen än för andra frukt- och bärslag. Observera att odling av en kombination av 71 och 72 ska vara möjlig. Lantbrukaren anger den grödkod som dominerar på skiftet (det är möjligt att odla t ex äpplen och vinbär blandat).

10.18 Certifierad ekologisk produktion eller kretsloppsriktad produktion, NMEKO

Ersättning lämnas till lantbrukare med ekologisk odling med eller utan ekologisk djurhållning. Syftet är att öka omfattningen av den ekologiska odlingen och djurhållningen. Åtgärden bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen ”Ett rikt odlingslandskap” och ”En giftfri miljö”.

Kontrollpunkter

Tabell 22. Kontrollpunkter på kontrollmängdsnivå för kontroll av ersättning för miljövänligt jordbruk, certifierad ekologisk produktion eller kretsloppsriktad produktion

Kontrollpunkt	Enhet	Notering
10 Dokumentation/Växtodlingsplan OK (N/Inget värde)	N	Enligt bilaga
11 Certifiering för ekologisk produktion OK	J/N	Enligt bilaga

Tabell 23. Kontrollpunkter på skiftesnivå för kontroll av ersättning för miljövänligt jordbruk, certifierad ekologisk produktion eller kretsloppsriktad produktion

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	Notering
418 Annan gröda (ha)	A	ha	Se Tabell 24
501 S Användning av skörd ej OK (ha)	S	ha	*
502 S Skiftet avskilt (N/Inget värde)	S	N	
503 S Bete/Skörd ej OK (ha)	S	ha	*
508 S Frukt: Beskärning utförd (N/Inget värde)	S	N	Endast fruktodling
509 S Frukt och bär: Plantantal ej OK (ha)	S	ha	Endast frukt- och bärodling
528 S Sikte på god skörd ej OK (ha)	S	ha	*
539 S Utsäde ej OK, LMEKO (ha)	S	ha	
540 S Övriga åtgärder ej OK (ha)	S	ha	
542 Total skötselavvikelse (ha)	S	ha	
546 S Kem. bekämpning ej OK (ha)	S	ha	
547 S Gödsling ej OK (ha)	S	ha	

*– Certifierad ekologisk produktion – nytt åtagande 2010

Berättigar till ersättning för vall och kontrollpunkterna 501, 503 och 528 är således aktuella för vall (Grödkod 50, 51 och 57).

– Certifierad ekologisk produktion – åtagande ingånget 2007-2009 – rörlig ersättning. Berättigar till ersättning för vall och kontrollpunkterna 501, 503 och 528 är således aktuella för vall (Grödkod 50, 51 och 57).

– Certifierad ekologisk produktion – åtagande ingånget 2007-2009 – ej rörlig ersättning. Berättigar *inte* till ersättning för vall och kontrollpunkterna 501, 503 och 528 är således inte aktuella för vall (Grödkod 50, 51 och 57).

– Kretsloppsriktad produktion – spelar ingen roll när åtagandet är ingånget – man kan inte välja rörlig ersättning. Berättigar *inte* till ersättning för vall och

kontrollpunkterna 501, 503 och 528 är således inte aktuella för vall (GK 50, 51 och 57).

Vilken typ av åtagande som du ska kontrollera framgår inte av kontrollprotokollet. Vid kontroll av vallodling i NMEKO kommer det därmed att finnas kontrollpunkter i skiftesbilagan som inte är aktuella vid samtliga kontroller. Detta kommer att tas omhand i samband med beslutsberäkningen och är inget som du som kontrollant behöver ta hänsyn till i varje enskilt fall. Detta innebär att du ska besvara samtliga kontrollpunkter som kommer upp på skiftesbilagan oavsett om de är aktuella eller inte.

I fält kommer du att kontrollera lantbrukarens åtagande, oavsett om han söker utbetalning för hela åtagandet eller inte. Även om lantbrukaren inte söker utbetalning för all areal som ingår i åtagandet ska alla villkoren vara uppfyllda för hela åtagandet.

I de fall där lantbrukaren i SAM-blanketten redovisat en areal som är mer än 0,10 ha mindre per block än vad som finns i åtagandet, s.k. "slaskareal", ska kontrollen både göras på skiftesnivå och på blocknivå. Orsaken är att arealen ska fastställas på respektive skifte som lantbrukaren ansökt om. För att verifiera att lantbrukaren sköter hela den areal som omfattas av åtagandet kommer differensen att visas i protokoll och registreringsbild för blockbundna stöd som en anmäld areal. Läs mer om slaskareal i avsnitt 8.4.

Från och med 2007 kommer den totala konstaterade arealen i beslutet att räknas ihop för alla grödor med samma ersättningsbelopp (odlingsgrupp). Även om areal med "annan gröda" har konstaterats på andra skiften, kan den räknas in i den totala arealen för odlingsgruppen. Har till exempel lantbrukaren redovisat vall på ett skifte men du hittar spannmål kan lantbrukaren tillgodoräkna sig spannmålen om det saknas areal på skiften som redovisats som spannmål.

Annan gröda ska noteras i kontrollprotokollet och registreras i Ararat på samma sätt som tidigare. För att de automatiska villkorsavdragen ska bli rätt är det viktigt att du i de fall du på samma skifte hittar både villkorsfel och "annan gröda" registrerar in resultatet enligt följande:

- Om villkorsfel och "annan gröda" som inte alls är ersättningsberättigande, t ex gröda 49 hittas på samma areal på skiftet:
- Registrera endast in uppgifter på annan gröda. Dokumentera också att det finns villkorsfel på denna areal samt vad villkorsfelet består av.
- Om villkorsfelet och "annan gröda" som är av en annan ersättningsberättigande odlingsgrupp hittas på samma areal på skiftet. Arealen med "annan gröda" kan kompensera arealfel på andra skiften, men ska inte ge utbetalning om det fanns villkorsfel.
- Uppgifterna på annan gröda och villkorsfelet registreras på relevant kontrollpunkt samt dokumenteras. Eftersom automatiskt villkorsavdrag inte fungerar i detta fall ska också värdekod M användas för kontrollpunkt 542 "Total skötselavvikelse". Dokumentera orsaken till att "M" användes.

Om villkorsfelet som finns på en "annan gröda" är inom samma odlingsgrupp registreras villkorsfelet som vanligt även för den yta som har annan gröda.

Exempel: En lantbrukare med NMEKO-åtagande har på skifte 2 A ansökt om utbetalning för oljeväxter (raps). Vid kontroll så konstaterar du annan gröda (havre) som *inte ingår* i samma grödgrupp som ansökt gröda. Oljeväxterna har skördats, men inte havren. Även i detta fall ska du sätta koden för "M", manuellt avdrag, eftersom det i detta fall blir fel i utbetalningen om automatiskt avdrag används. Notera att det är på avvikelsetan med annan gröda som skötselavvikelsen finns.

Samma lantbrukare har NMEKO-åtagande även på skifte 4 B och har även för detta skifte ansökt om utbetalning för oljeväxter (raps). Vid kontroll konstaterar du annan gröda (bruna bönor) som *ingår* i samma grödgrupp som ansökt gröda. Dessutom noteras Bete/skörd ej OK på ytan med bruna bönor. Eftersom det är samma grödgrupp ska du sätta koden "A", automatiskt avdrag.

Tabell 23. Grödgrupper i NMEKO inom vilka byte mellan grödor är OK.

Stödnivån gäller odling inom certifierad ekologisk produktion om man går in i nytt åtagande 2010 eller har åtagande ingånget 2007-2009 och väljer den höjda ersättningen.

Grödgrupp	Stödnivå	Grödkoder	Kommentar
Slåtter- och betesvall	350 kr	50, 51 och 57	Gäller endast certifierad ekologisk produktion.
Spannmål, Proteingrödor, Foderbetor Andra ettåriga	1450 kr	1 – 16, 30, 32 – 34, Vicker 36, kikärter 37, Sojabönor (foderväxt) 39 48 Spånadslin 41, Hampa 42, Grönfo- der 80, Övriga Mekogrödor 87	Ensilering OK för all spannmål och alla proteingrödor Som gröda 87 räknas t ex frukt- och bär som inte uppfyller krav på planttäthet samt, övriga foder- och livsmedelsgrödor
Oljeväxter Oljelin Bruna bönor Konservärter Frövall	2200 kr	20 – 28, Sojabönor (oljeväxt) 38 40 35 31 58, 59	
Potatis Sockerbetor Grönsaker	5000 kr	44-46 47 74: Grönsaker (t ex frilandsgurka, dill, rabarber). 79: Kryddväxter (inkl. läkeväxter för t ex örtteer) och utsäde för grönsaker	
Frukt- och bärödling	7500 kr	70 – 72	
Grödor som endast berättigar till djurtillägg	1600kr/de	50, 51 och 57	

10.19 Åtgärder för minskat kväveläckage, LMLACK samt Minskat kväveläckage, NMLACK

Ersättningsformerna ”åtgärder för minskat kväveläckage” innebär att lantbrukaren kan få ersättning för insatser med syfte att minska kväveutlakningen under vinterhalvåret. Lantbrukaren kan få ersättning för två åtgärder, dels fånggröda och dels vårbearbetning (d.v.s. utebliven höstbearbetning). Åtgärden ska bidra till att uppfylla miljö kvalitetsmålet ”Ingen övergödning”.

För fånggröda gäller att den ska etableras, d.v.s. ha sin huvudsakliga tillväxt, mellan två huvudgrödor. Om huvudgröda saknas helt eller delvis innebär detta att lantbrukaren inte får ersättning för fånggröda. Detta krav gäller dock inte för vårbearbetning.

Kontrollpunkter - Fånggröda

Tabell 24. Kontrollpunkter på skiftesnivå för kontroll av ersättningsformen minskat kväveläckage fånggröda

Kontrollpunkt	Typ	Enhet
418 Annan gröda (ha)	A	ha
501 S Användning av skörd ej OK (ha)	S	ha
507 S Sådd av fånggröda ej OK (ha)	S	ha
526 S Tidigaste jordbearbetning ej OK, datum (ha)	S	ha
538 S Utsäde ej OK (ha)	S	ha
540 S Övriga åtgärder ej OK (ha)	S	ha
542 Total skötselavvikelse (ha)	S	ha
546 S Kem. bekämpning ej OK (ha)	S	ha
547 S Gödsling ej OK (ha)	S	ha

Kontrollpunkter - Vårbearbetning

Tabell 25. Kontrollpunkter på skiftesnivå för kontroll av stödet för åtgärder för minskat kväveläckage vårbearbetning

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	Notering
418 Annan gröda (ha)	A	ha	
517 S Jordbearbetning höst ej OK och vårsådd ej OK (ha)	S	ha	För enkel hantering, se avsnittet om efterkontroll
540 S Övriga åtgärder ej OK (ha)	S	ha	
542 Total skötselavvikelse (ha)	S	ha	
546 S Kem. bekämpning ej OK (ha)	S	ha	
547 S Gödsling ej OK (ha)	S	ha	

10.20 Miljöersättning för våtmarker (AMIVA, LMIVA, NMIVA)

Beskrivning av ersättningsformerna

För våtmarker finns tre typer av åtaganden med snarlika regler, se tabell nedan.

Tabell 26. Ersättningsformer för skötsel av våtmarker

Ersättningsform	Kort-namn	Beslutade ¹	Åtagande-period	Beskrivning
Miljöstöd för anläggning och återställning av våtmarker och småvatten	AMIVA/ MIVA	1996-1999 (1996-2003)	20 år	Anlagda våtmarker på åker och betesmark
Miljöersättning för skötsel av våtmarker och småvatten	LMIVA	2001-2006 (2001-2008)	10 år (med rätt till förlängning med 10 år)	Anlagda våtmarker på åker och betesmark
Miljöersättning för skötsel av våtmarker	NMIVA	2007- (2007-)	5 år (med rätt till förlängning med 5+5+5 år)	Anlagda och restaurerade våtmarker i odlingslandskapet (på åker, betesmark eller övrig mark)

¹ Inom parentes anges den tidsperiod som våtmarkerna färdigställts vilket även anger vilka startår som kan gälla för ersättningsformerna.

Syftet med ersättningsformerna (AMIVA, LMIVA och NMIVA) är att öka arealen våtmark i odlingslandskapet för att gynna den biologiska mångfalden och för att rena växtnäring som utlakats från jordbruksmark. Syftet med AMIVA/MIVA är dessutom att ta åkermark ur produktion. För de våtmarker som anlagts eller restaurerats med miljöinvestering och som går in i NMIVA kan syftet att främja allmänhetens rekreation även ha beaktats i beslutet. Syftet med det långa åtagandet är att ge ersättning för markens alternativvärde och att våtmarkerna ska skötas så att deras värde för miljön består.

Definitioner

Med våtmark menas i detta sammanhang ett område som är täckt av vegetation, där vattenytan finns i närheten av markytan. Med småvatten menas vattensamling med en vattenspegel som finns hela året. Småvatten innefattas i definitionen av våtmark.

Kontrollantens uppgift

Vid kontrollen bör du ta med dig åtagandebeslut eller protokoll från slutbesiktning där det framgår vilken areal som godkänts vid slutbesiktning. Av beslutet framgår i vilken utsträckning igenväxningsvegetation ska tas bort samt de särskilda villkor som kan beslutas från fall till fall, se tabell nedan.

Tabell 27. Särskilda villkor och undantag som kan gälla olika åtaganden

Särskilda villkor eller undantag	Ersättningsform
Undantag från kravet att igenväxningsvegetationen ska tas bort (undantaget kan gälla hela eller delar av våtmarken)	LMIVA, NMIVA
Undantag från förbud mot kalkning	LMIVA, NMIVA
Undantag från kravet att avslagen vegetation ska tas bort från våtmarken (vid tilläggsersättning för slätter/bete)	LMIVA

Förbud mot att helt tömma våtmarken	LMIVA, NMIVA
Förbud mot odling av fiskar och kräftor samt mot utfodring av fiskar och kräftor	LMIVA, NMIVA*
Förbud mot utfodring av andra djur än fisk och kräftor (till exempel fåglar)	NMIVA

* För AMIVA är odling av fisk och kräftor ett generellt förbud.

En våtmarks exakta areal kan vara svår att avgöra då bedömningen påverkas av årstidsvariationerna. Avsikten är inte att du ska fastställa en ny areal beroende på hur blött det är vid varje kontrolltillfälle. Du ska dock kontrollera markanvändningen, så att inte en del av våtmarken används som till exempel åker, tomtmark eller bebyggelse. Bedöm även om naturliga processer som sedimentation och igenväxning medfört att marken övergått till att inte längre vara våtmark. Detta räknas som ett brott mot villkoret att bevara våtmarken i minst 20 år och ska noteras under kontrollpunkt 537.

Kontrollpunkter

Tabell 28. Kontrollpunkter på blocknivå för kontroll av miljöstöd/miljöersättning för våtmarker och vilken ersättningsform som kontrollpunkten gäller

Kontrollpunkt	Typ	Enhet	AMIVA	LMIVA	NMIVA
418 Annan gröda	A	ha	X	X	X
515 S Igenväxning ej OK	S	ha		X	X
530 S Tillägg för avslagning/bete ej OK	S	ha		X	
537 S Underhåll av anläggning OK (N/E/inget värde)	S	N/E/-	X	X	X
540 S Övriga åtgärder ej OK	S	ha	X	X	X
542 Total skötselavvikelse	S	ha	X	X	X
549 S Förbud foder ej OK	S	ha	X		
551 S Tillägg, Areal slätter ej OK	S	ha	X		

Tillägg för slätter eller bete

Följande villkor gäller slätter och bete

AMIVA/MIVA Lantbrukaren kan enskilda år söka utbetalning för **slätter** av hela eller delar av våtmarken. För att slättervillkoret ska vara uppfyllt ska det avslagna materialet föras bort från våtmarken. Att låta djuren beta det avslagna materialet är en tillåten metod för att föra bort materialet. Arealen som omfattas av extra stöd för slätter ska markeras på kartan som bifogas ansökan.

LMIVA Lantbrukaren kan enskilda år söka utbetalning för **slätter eller bete** av hela våtmarken. Denna tilläggsersättning ges för hela våtmarksarealen, även om endast den yta som är möjlig att slå eller beta behöver skötas för att uppfylla villkoret. För att villkoret ska vara uppfyllt ska det avslagna materialet föras bort från våtmarken, om inte länsstyrelsen bestämt annat. Att låta djuren beta det

avslagna materialet är en tillåten metod för att föra bort materialet.

NMIVA

Ingen möjlighet till ersättning för bete eller slåtter. I stället kan lantbrukaren söka GÅRD eller NMBETE för den våtmarksareal som betas eller slås och som i övrigt uppfyller villkoren för dessa ersättningar.

10.21 Skydds-zoner, LMZON samt NMZON

Ersättningsformen ”skydds-zoner mot vattendrag” innebär att lantbrukaren kan få ersättning för insatser som minskar ytavrinningen, erosionen och läckaget av näringsämnen från åkermark. Åtgärden bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålet ”Ingen övergödning” och har en positiv effekt på miljö kvalitetsmålet ”Ett rikt odlingslandskap” samt att minska erosion och växtnäringsläckage. Skydds-zoner gynnar också växt- och djurliv.

Kontrollpunkter

Tabell 29. Kontrollpunkter på skiftesnivå för kontroll av ersättning för skydds-zoner

Kontrollpunkt	Typ	Enhet
418 Annan gröda (ha)	A	ha
501 S Användning av skörd ej OK (ha)	S	ha
503 S Bete/Skörd ej OK (ha)	S	ha
506 A Bredd 6 - 20 m ej OK (ha)	A	ha
507 S Sådd av fånggröda ej OK (ha)	S	ha
512 S Gröda på skydds-zon ej OK (ha)	S	ha
525 S Mot vattendrag ej OK (ha)	S	ha
526 S Tidigaste jordbearbetning ej OK, datum (ha)	S	ha
538 S Utsäde ej OK (ha)	S	ha
540 S Övriga åtgärder ej OK (ha)	S	ha
542 Total skötselavvikelse (ha)	S	ha
546 S Kem. bekämpning ej OK (ha)	S	ha
547 S Gödsling ej OK (ha)	S	ha
548 Total avvikelse arealvillkor	A	ha

I fält kommer du att kontrollera lantbrukarens åtagande oavsett om lantbrukaren söker utbetalning för hela åtagandet eller inte. Även om lantbrukaren inte söker utbetalning för all areal som ingår i åtagandet ska alla villkoren vara uppfyllda för hela åtagandet.

Godkänd areal

En skydds-zon ska vara mellan 6 och 20 meter bred och ligga utmed ett vattenområde. Den ska dessutom vara minst 20 m lång mot vattenområdet. Om den sträcka av skydds-zonen som gränsar mot vattenområdet är kortare än 20 meter sätts arealen till 0 ha. Arealen mäts enbart upp till 20 m från åkerkanten. Detta gäller även om sådana impediment och dylikt som nämns i kontrollpunkten ”Längs vattendrag ej OK” ligger mellan vattnet och skydds-zonen. Observera att eventuell ”skydds-zonsmark” längre än 20 meter från åkerkanten ignoreras.

10.22 Miljövänlig odling av bruna bönor, LMBRUN, NMBRUN

Ersättningen för miljövänlig odling av bruna bönor innebär att lantbrukare på Öland får ersättning för traditionell odling av lokala sorter av bruna bönor. Syftet är dels att minska utlakningen av bekämpningsmedel och växtnäring till Östersjön, dels att bevara odlingen av lokala sorter av bruna bönor. Åtgärden ska bidra till att uppfylla miljö kvalitetsmålen "Ingen övergödning" och "En giftfri miljö".

Kontrollpunkter

Tabell 30. Kontrollpunkter på kontrollmängdsnivå för kontroll av ersättning för miljövänlig odling av bruna bönor

Kontrollpunkt	Typ	Enhet
10 Dokumentation/ Växtodlingsplan OK (N/Inget värde)	S	N

Tabell 31. Kontrollpunkter på skiftesnivå för kontroll av ersättning för miljövänlig odling av bruna bönor

Kontrollpunkt	Typ	Enhet
418 Annan gröda (ha)	A	ha
524 S Metod för ogräsbekämpning ej OK (ha)	S	ha
526 S Tidigaste jordbearbetning ej OK, datum (ha)	S	ha
538 S Utsåde ej OK (ha)	S	ha
540 S Övriga åtgärder ej OK (ha)	S	ha
546 S Kem. bekämpning ej OK (ha)	S	ha
547 S Gödsling ej OK (ha)	S	ha
542 Total skötselavvikelse (ha)	S	ha

10.23 Naturfrämjande insatser på åkermark, NMÅKER

Syftet är att bevara och förstärka biologisk mångfald och kulturmiljövärden på åkermark eller att minska växtnäring förluster från åkermark. Detta är en miljöersättning som ligger helt inom utvald miljö.

Regler

Ersättning lämnas för följande insatser på åkermark:

- bevarande av hotade åkerogräs
- mångfaldsträda
- fågelåker
- anpassade skyddszoner.

För insatserna åkerogräs och mångfaldsträda gäller att länsstyrelsen fastställer en areal för samtliga block som ingår i åtagandet. För insatsen fågelåker fastställer länsstyrelsen en maxareal samt aktuella block för insatsen. Lantbrukaren söker sedan själv utbetalning för valfri areal, dock minst 1 ha varje år. Länsstyrelsen kan

också besluta om särskilda skötselvillkor ska gälla för insatserna i en plan. De generella villkoren som gäller för respektive insats framgår under beskrivningarna av kontrollpunkterna.

Den anpassade skyddszone ska ligga på samma mark under hela åtagande-perioden. Den anpassade skyddszone ska vara helt omgiven av åkermark. Det innebär att åkermarken måste vara minst 4 meter bred runt zonen. Länsstyrelsen fastställer arealen. Varje anpassad skyddszone ska vara minst 0,25 ha.

Tabell 32. Kontrollpunkter för naturfrämjande insatser på åkermark fördelat på de olika insatserna.

Kontrollpunkt	Typ	Åker ogräs	Mång- faldsträda	Fågelåker	Anpassade skyddszoner	Enhet
418 Annan gröda (ha)	A	X	X	X	X	ha
501 S Användning av skörd ej OK (ha)	S				X	
503 S Bete/Skörd ej OK (ha)	S	X	X			ha
507 S Sådd av fånggröda ej OK (ha)	S				X	
512 S Gröda på skyddszone ej OK (ha)	S				X	
526 S Tidigaste jordbearbetning ej OK, datum (ha)	S		X	X	X	ha
528 S Sikte på god skörd ej OK (ha)	S			X		ha
538 S Utsäde ej OK (ha) S ha	S				X	
540 S Övriga åtgärder ej OK (ha)	S	X	X	X	X	ha
541S Vårbearbetning ej OK (ha)	S		X			ha
542 Total skötselavvikelse	S	X	X	X	X	ha
546 S Kem. bekämpning ej OK (ha)	S				X	
547 S Gödsling ej OK (ha)	S				X	
572 Särskilt villkor: Särskilt skötselvillkor enligt plan OK (N/Inget värde)	S	X	X	X	X	

11 Kontrollpunkter på brukarnivå

11.1 Beskrivning av kontrollpunkterna på brukarnivå

För flertalet av stöden finns det kontrollpunkter som är av övergripande karaktär och därför hanteras på brukarnivå. Kontrollpunkterna omfattar hela företaget för aktuellt stöd eller grupp av stöd.

2 GJS, Bekämpningsmedel OK (N/Inget värde)

Stöd: Miljöersättningar med åtagandeår 2006 eller tidigare

Har den som utför kemisk bekämpning på företaget kunskapsbevis/tillstånd?

För att få använda medel som hänförs till klass 1 L och 2 L krävs ett kunskapsbevis. För medel i klass 1 L krävs dessutom särskilt tillstånd. På Kemikalieinspektionens hemsida www.kemi.se finns information om vilka preparat som är klass 1 L respektive klass 2 L under rubriken "Bekämpningsmedel". Tillståndet/kunskapsbeviset ska förnyas vart femte år.

Du ska fråga lantbrukaren om preparat av klass 1 L eller klass 2 L används och i så fall vem som utför kemisk bekämpning på företaget. Om vederbörande är på plats ska du be att få se kunskapsbeviset/tillståndet. Om det inte finns tillgängligt eller någon annan utför bekämpning kontrollerar du att personen/personerna har giltigt kunskapsbevis/tillstånd i IT-systemet SPRUT.

Om villkoret är uppfyllt: I de fall preparat av klass 1 L eller klass 2 L används, notera vem (namn och adress) som utfört bekämpningen. Notera också om du sett kunskapsbeviset eller om du kontrollerat det i SPRUT.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N om den som utför kemisk bekämpning på företaget saknar kunskapsbevis/tillstånd. Notera alltid hur uppgiften kontrollerades i kommentarsrutan.

3 GJS, Gödselvårdsanläggning OK (N/Inget värde)

Stöd: Miljöersättningar med åtagandeår 2006 eller tidigare

Är gödselvårdsanläggningen fri från synbart läckage?

Kravet på gödselvårdsanläggningen gäller alltid för företag med mer än 100 djurenheter. För Kalmar län gäller kravet i kustområdet inklusive Öland redan vid fler än tio djurenheter. I Stockholm, Blekinge, Skåne, Halland och Gotland samt för delar av (se bilaga 3 i SJVFS 2004:62) Uppsala Sörmland, Östergötland, Västra Götaland, Örebro och Västmanland län, gäller kravet redan vid färre än tio djurenheter.

Gödselvårdsanläggningen ska vara tät. Det får inte rinna ut, rinna över eller läcka från anläggningen. Vid kontrollen noteras endast synligt läckage av gödsel, urin och motsvarande. Att gödselvårdsanläggningen är omgiven av nässlor, skräppor och liknande är acceptabelt så länge det inte beror på att anläggningen läcker. Vid kontrollen ska du gå runt gödselvårdsanläggningen och se att det inte finns något synligt läckage vid kontrolltillfället. Om gödselvårdsanläggningen består av en platta ska du titta på delar som går att se och kontrollera att plattan i dessa delar är hel. Om läckage eller sprickor noteras bör detta fotograferas och omfattning etc. noteras. Om det finns läckage eller sprickor noteras "N" (nej) i protokollet.

Om gödselvårdsanläggningen uppenbarligen är otät men det inte sker något läckage vid kontrolltillfället ska detta noteras och ange "N" (nej) på kontrollpunkten.

Om villkoret är uppfyllt: Om gödselvårdsanläggningen är tom vid kontrolltillfället och det inte går att avgöra om den är tät eller inte ska kontrollpunkten inte fyllas i. Du ska notera att gödselvårdsanläggningen var tom vid kontrollen. I övrigt är villkoret utformat så att det inte uppenbart finns något ytterligare att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera hur läckaget eller sprickorna ser ut, hur det ser ut runt gödselvårdsanläggningen och tag foton.

4 GJS, Påfyllning OK (N/Inget värde)

Stöd: Miljöersättningar med åtagandeår 2006 eller tidigare

Sker påfyllning av flytgödselbehållare och urinbehållare under täckning?

För företag med mer än tio djurenheter i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Skåne, Hallands och Västra Götalands län samt i slättbygder i Värmlands, Örebro och Västmanlands län (se bilaga 4 i SJVFS 2004:62) gäller att påfyllning av flytgödselbehållare och urinbehållare ska ske under täckning. Dessutom gäller att flytgödselbehållare och urinbehållare ska ha ett stabilt svämtäcke eller annan täckning som effektivt minskar ammoniakförlusterna.

Med "under täckning" avses att påfyllning sker under takkonstruktion eller annan form av täckning. Täckningen kan bestå av svämtäcke eller något annat material som flyter på gödselytan.

Svämtäcke: Svämtäcke kan bildas av strö, foderrester och annat material. Ett stabilt, acceptabelt svämtäcke är heltäckande och tätt så att gödseln under täcket inte kommer i kontakt med luften. Gödsel måste tillföras underifrån för att täckningen ska accepteras. Ett stabilt svämtäcke kan bildas av flytgödsel från nötkreatur och ibland även från grisar (smågrisuppfödning). Om sågspån används till strö bildas normalt inget svämtäcke. Genom tillsats av fastgödsel, halm, torv eller ensilagerester kan i vissa fall ett svämtäcke skapas på gödsel där detta annars inte skulle ha bildats.

Annat material på ytan: Flytande täckning av exempelvis plast (frigolitskivor, presenning eller dylikt) kan användas. Det är viktigt att täckningen har god passform och går ut i kanterna. Hackad halm på flytgödsel (ca 20 cm krävs) kan också användas liksom Lecakulor eller motsvarande.

Vid kontrollen ska du titta på samtliga urinbehållare och flytgödselbehållare på företaget och notera om påfyllning sker under täckning och att behållarna är täkta.

Definition av djurenheter finns i bilagan till förordningen (1998: 899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Med en djurenhet avses:

- En mjölkko (som mjölkko räknas även sinko)
- Sex kalvar, en månad eller äldre. Med kalv avses ett nötkreatur upp till sex månaders ålder. Kalvar upp till en månads ålder räknas till moderdjuret,
- Tre övriga nöt, sex månader eller äldre,

- Tre suggor, inklusive smågrisar upp till 12 veckors ålder. Betäckta gylltor räknas som suggor,
- Tio slaktsvin eller avelsgaltar, 12 veckor eller äldre (som slaktsvin räknas även obetäckta gylltor),
- En häst, inklusive föl upp till sex månaders ålder,
- Tio minkhonor för avel, inklusive valpar upp till åtta månaders ålder och avelshannar,
- 100 kaniner,
- 100 värphöns, 16 veckor eller äldre. Kycklingmödrar räknas till värphöns,
- 200 unghöns upp till 16 veckors ålder,
- 200 slaktkycklingar,
- 100 kalkoner, gäss eller ankor, inklusive kycklingar och ungar upp till en veckas ålder,
- 15 strutsfåglar av arterna struts, emu och nandu, inklusive kycklingar upp till en veckas ålder,
- Tio får eller getter, sex månader eller äldre,
- 40 lamm eller killingar upp till sex månaders ålder.

Om villkoret är uppfyllt: Notera hur påfyllningen sker.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N om påfyllning av flytgödselbehållare och urinbehållare inte sker under täckning. Notera också hur påfyllningen sker.

5 GJS Resultat efter fältkontroll. Är krav på GJS uppfyllt? (J/N/E)

Stöd: Miljöersättningar med åtagandeår 2006 eller tidigare

Summera de olika indikatorerna som berör GJS (kontrollpunkt nr 2 - 4). Är någon av frågorna besvarad med NEJ ska kontrollpunkt 5 markeras med "N". Samma gäller om det visar sig att det finns ett föreläggande hos lantbrukaren när länsstyrelsen kontaktar tillsynsmyndigheten. Finns inga avvikelser noterade i någon indikator eller att det inte finns något föreläggande besvaras frågan med "J".

Alla uppgifter som noteras i protokollet ska vid behov kompletteras med anteckningar, foto etc. Om det finns brister rörande GJS, det vill säga att svaret på någon fråga är NEJ ska lantbrukaren och tillsynsmyndigheten informeras, se Miljöstödsmeddelande 07-2008.

Om villkoret är uppfyllt: Ange J

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N.

6 GJS Resultat efter kontakt med tillsynsmyndighet Är krav på GJS uppfyllt? (J/N/Inget värde)

Stöd: Miljöersättningar med åtagandeår 2006 eller tidigare

I de fall som du efter kontrollen konstaterade en avvikelse ska tillsynsmyndigheten kontaktas. Meddelar tillsynsmyndigheten att det inte finns överträdelse markeras kontrollpunkten med "J". Meddelar tillsynsmyndigheten att det finns överträdelser markeras kontrollpunkten med "N":

Om villkoret är uppfyllt: Ange J. Fanns inga brister efter fältkontrollen lämnas kontrollpunkten blank.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N.

503 TVH Bete/Skörd ej OK (ha)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Se kontrollpunkt 503 TV Bete/Skörd ej OK (ha).

553 TVH Stark igenväxning (ha)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Se kontrollpunkt 553 TV Stark igenväxning (ha).

554 TVH Underhåll av åkermark ej OK (ha)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Se kontrollpunkt 554 TV Underhåll av åkermark ej OK (ha).

600 H Total odeklarerad areal åkermark (ha)

Stöd: Direktstöd

Om du konstaterar att det förekommer överträdelser av tvärvillkoren på åkermarksskiftet som inte finns angivna i ansökan, ska skiftena markeras på kartan och mätas upp. Eftersom den odeklarerade arealen inte finns i ansökan går det inte koppla en skiftesidentitet till det saknade skiftet. I stället ska du notera det totala antalet hektar åkermark som hitteskiptena omfattar.

601 H Total odeklarerad areal betesmark (ha)

Stöd: Direktstöd

Om du konstaterar att det förekommer överträdelser av tvärvillkoren på skiftet med betesmark eller slåtteräng som inte finns angivna i ansökan, ska skiftena markeras på kartan och mätas upp. Eftersom den odeklarerade arealen inte finns i ansökan går det inte koppla en skiftesidentitet till det saknade skiftet. I stället ska du notera det totala antalet hektar betesmark som hitteskiptena omfattar.

11.2 Kontrollpunkter – TVÄR_ALLA

50 TV Tvärvillkor allmänt OK (N/Inget värde)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Denna punkt ska användas för villkorsavvikelse gällande tvärvillkor där ingen aktuell kontrollpunkt för tvärvillkor finns att tillgå. Kontrollpunkten kan användas för att uppmärksamma handläggaren på förmildrande eller försvårande omständigheter som bör påverka tvärvillkorsbeslutet. Det kan till exempel gälla när en lantbrukare uppenbart har brutit mot bestämmelserna avsiktligt. Tänk på att skriva tydligt vad avvikelsen omfattar eftersom kontrollpunkten är av allmän karaktär.

1000 TV CDB kontroll utförd (J/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Används för att kunna följa upp att tvärvillkorskontrollen är fullständigt genomförd.

1001 TV Kontroll av fågel och habitat utförd (J/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Används för att kunna följa upp att tvärvillkorskontrollen är fullständigt genomförd.

1002 TV Kontroll av grundvatten utförd (J/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Används för att kunna följa upp att tvärvillkorskontrollen är fullständigt genomförd.

1003 TV Kontroll av avloppsslam utförd (J/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Används för att kunna följa upp att tvärvillkorskontrollen är fullständigt genomförd.

1004 TV Kontroll av nitrat utförd (J/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Används för att kunna följa upp att tvärvillkorskontrollen är fullständigt genomförd.

1005 TV Kontroll av nitrat - extra utförd (J/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Används för att kunna följa upp att tvärvillkorskontrollen är fullständigt genomförd.

1006 TV Kontroll av växtskyddsmedel utförd (J/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Används för att kunna följa upp att tvärvillkorskontrollen är fullständigt genomförd.

1007 TV Kontroll av växtskyddsmedel – extra utförd (J/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Används för att kunna följa upp att tvärvillkorskontrollen är fullständigt genomförd.

1008 TV Kontroll av foder och livsmedel utförd (J/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Används för att kunna följa upp att tvärvillkorskontrollen är fullständigt genomförd. Foder och livsmedel hanteras i två separata protokoll fr.o.m. 2009. I de fall båda är relevanta för det enskilda företaget ska J registreras när båda är klara. Om endast ett av dem är relevant ska J registreras när det är klart. Om inte vare sig foder eller livsmedel hanteras på företaget ska Ej aktuellt registreras.

1009 TV Kontroll av djurskydd – nöt utförd (J/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Används för att kunna följa upp att tvärvillkorskontrollen är fullständigt genomförd.

1010 TV Kontroll av djurskydd – gris utförd (J/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Används för att kunna följa upp att tvärvillkorskontrollen är fullständigt genomförd.

1011 TV Gris: Antal djur i besättningen

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Se kontrollinstruktionen för djurbaserade stöd.

1013 TV Jnf, gris: Finns fullständiga uppgifter om inkommande och utgående djur (J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Se kontrollinstruktionen för djurbaserade stöd.

1015 TV Är grisar korrekt märkta (J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Se kontrollinstruktionen för djurbaserade stöd.

1021 TV Får/get: Antal djur i besättningen

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Se kontrollinstruktionen för djurbaserade stöd.

1023 TV Jnf, får/get: Finns fullständiga uppgifter om inkommande och utgående djur (J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Se kontrollinstruktionen för djurbaserade stöd.

1027 TV Djurmärkning, får/get: Är får och getter korrekt märkta? (J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Se kontrollinstruktionen för djurbaserade stöd.

1031 TV Bibehållande av landskapselement OK (J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Instruktionen för denna kontrollpunkt finns i kontrollinstruktionen för miljörelaterade tvärvillkor 2010 version 2.

1032 TV Kontroll av djurskydd – övriga prod.djur utförd (J/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Används för att kunna följa upp att tvärvillkorskontrollen är fullständigt genomförd.

1033 TV Bevuxen sluttande åkermark OK (J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Instruktionen för denna kontrollpunkt finns i kontrollinstruktionen för miljörelaterade tvärvillkor 2010 version 2.

1034 TV Bränning av halm OK (J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Instruktionen för denna kontrollpunkt finns i kontrollinstruktionen för miljörelaterade tvärvillkor 2010 version 2.

1036 TV Uttag av bevattningsvatten OK (J/N/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Instruktionen för denna kontrollpunkt finns i kontrollinstruktionen för miljörelaterade tvärvillkor 2010, version 2.

1037 TV Kontroll av anmälningspliktiga djursjukdomar och hormoner utförd (J/Ej aktuell/Ej kontrollerad)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

Används för att kunna följa upp att tvärvillkorskontrollen är fullständigt genomförd. Kontrollpunkten ska besvaras med J om något av de tre områdena hormoner, TSE eller andra djursjukdomar kontrollerats. I annat fall besvaras punkten med ej aktuellt eller ej kontrollerat.

12 Kontrollpunkter på kontrollmängdsnivå

12.1 Beskrivning av kontrollpunkterna på kontrollmängdsnivå

10 Dokumentation/Växtodlingsplan OK (N/Inget värde)

Stöd: LMEKO, LMBRUN, NMEKO, NMBRUN

LMEKO/NMEKO: Inom ersättningarna ekologiska produktionsformer, certifierad ekologisk produktion eller kretsloppsriktad produktion finns ett antal villkor som avser den ekologiska produktionen. Genomgången av dessa villkor sker i separat protokoll och beskrivs i kapitel 16 "Villkorsbilagan Ekologisk odling 2010". Efter genomgången ska de olika villkoren sammanfattas i denna kontrollpunkt.

Tänk på att det av villkorsbilagan ska framgå hur du kom fram till ditt ställningstagande.

LMBRUN, NMBRUN: Sökanden ska årligen upprätta en växtodlingsplan. Av planen ska framgå tillförd mängd kväve och tidpunkt för tillförseln. Tillförseln ska redovisas skiftesvis.

Om växtodlingsplan saknas eller om uppgifter saknas noteras detta med ett N. Dokumentera även i så fall för vilka skiften villkoret brutits.

Om villkoret är uppfyllt: Signera växtodlingsplanen.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N, signera växtodlingsplanen även om den bara finns i vissa delar. Notera också vad som saknas.

Om planen är digital kan det vara svårt att göra någon signering. I de fall som du inte kan göra en signering i den digitala växtodlingsplanen, skriv "digital växtodlingsplan" i dina noteringar.

11 Certifiering för ekologisk produktion OK (J/N)

Stöd: NMEKO

Om lantbrukaren har ansökt om högre ersättning för certifierad ekologisk växtodling ska all areal som har redovisats som ekologisk i åtagandebblanketten vara anmänt till kontrollorganet senast den 15 juni, så att det kan ingå i karens eller certifieringen senast från och med det datumet. Det finns inte krav på att samma person står för certifiering och ansökan om stöd.

Lantbrukaren ska se till att information och handlingar från kontrollorganet kan lämnas till länsstyrelsen inom begärd tid. Be att få se de handlingar som lantbrukaren fått ut för året och föregående år. Föregående år kontrolleras inte, men dokumenten kan peka på sådant som man bör titta närmare på.

Jordbrukarna får ut certifikat och meddelande med resultat från kontroll från kontrollorganet. Certifikatet anger vilken produktion på företaget som är certifierad men inte alltid den exakta omfattningen. Det är dock inte heller alltid som jordbrukarna hunnit få dessa vid länsstyrelsens kontroll.

Lantbrukare som är anslutna till kontroll av Aranea får oftast ut en faktura för anslutningen under juni. Av denna framgår arealen som är ansluten till kontrollorganet. Notera total areal och arealer av olika grödkategorier. Om omfattningen av certifieringen/karensen inte stämmer med det som lantbrukaren redovisat för miljöersättningen den totala arealen som är ansluten till kontroll-

organet är mindre än åtagandearalen eller om lantbrukaren inte har handlingar certifikatet från kontrollorganet där arealen framgår vid kontrolltillfället notera N på kontrollpunkten. Om lantbrukaren inte har fått handlingar från kontrollorganet eller om lantbrukaren gjort sena ändringar hos kontrollorganet så att all areal inte kommit med, informera lantbrukaren om att han/hon måste komma in med handlingar certifikatet från kontrollorganet där arealen som är ansluten till kontrollorganet senast den 15 juni framgår för att lantbrukaren ska kunna få den högre ersättningen för certifierad ekologisk växtodling.

Om den totala arealen i åtagandet är större än arealen hos kontrollorganet måste länsstyrelsen ha uppgift om areal av olika grödor hos kontrollorganet för att kunna göra ett riktigt avdrag.

Om villkoret är uppfyllt: Ange J och signera dokumentet. Att signera på certifikatet är troligen olämpligt (beroende på hur det ser ut) utelämna i så fall detta moment, skriv ”certifikat” i dina noteringar. I de fall det finns en faktura ska du signera fakturan.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad avvikelserna består av och vilket underlag du använt.

12 Fritt från täkt och tippning samt mark i produktion (N/Inget värde)

Stöd: LMKULT

På åkermark inom en åtagandeenhet är det förbjudet att ha en täkt av sten, jord eller liknande verksamhet. Det är inte heller tillåtet att tippa sten eller massor på landskapselementen eller dess renar. Det är också förbjudet att ta marken ur produktion av andra skäl än miljöskäl.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad täkten eller tippet består av. I din dokumentation ska det framgå var den är belägen samt hur stor andel som berörs.

37 Växtnäringsbalans senast år 2 OK (N/Inget värde)

Stöd: NMISK

En växtnäringsbalans ska upprättas senast andra året i åtagandeperioden. En växtnäringsbalans som är upprättad året före åtagandeperiodens början godkänns om den är utförd enligt kraven i 98 § i föreskriften SJVFS (2007:42) om kompensationsbidrag, miljöersättningar och miljöinvesteringar. Balansen ska vara utförd enligt uppställda krav för att vara godkänd. Information om växtnäringsbalans finns i 5 kap. 97–99 §§.

Om villkoret är uppfyllt: Signera dokumentet.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad avvikelserna består av och vilket underlag du använt.

38 Markkartering genomförd senast år 3 OK (N/Inget värde)

Stöd: NMISK

All åkermark inom jordbruksföretaget ska vara markkarterad med en provtäthet på minst ett prov per ha senast det tredje året i stödperioden. För markkarteringar

som utförts mellan 2002 och 2006 gäller att en provtäthet med ett prov per 1,5 hektar kan accepteras om fälten har jämn jordart och mullhalt. Lantbrukaren ska vid kontrolltillfället kunna visa en markkartering som är högst tio år gammal. Om markkarteringen blir äldre än tio år efter kontrollen, men före åtagandeperiodens slut bör du upplysa lantbrukaren om att det krävs en ny markkartering.

Om villkoret är uppfyllt: Signera dokumentet.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N om godkänd markkartering bara förekommer på vissa skiften. Notera också arealen med godkänd respektive ej godkänd markkartering. Om markkartering har gjorts på annat sätt än vad som föreskrivs ska du notera uppgifter om tidpunkt, provtäthet mm. Glöm inte att signera markkarteringen i de fall den finns till vissa delar.

39 Analys av kväveinnehåll i flytgödsel OK (N/Inget värde)

Stöd: NMISK

För varje flytgödselbehållare ska gödselns ammoniumkvävehalt analyseras en gång per år. Resultatet av analysen ska dokumenteras och sparas under hela åtagandeperiodens längd. Vid kontroll ska eventuella brister i hanteringen noteras. Detta gäller även gödsel som tas emot utifrån. Kontrollera också att tidigare års resultat finns sparade.

Om villkoret är uppfyllt: Signera dokumentet.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N och notera vad avvikelsen består av och vilket underlag du använt (om sådant finns).

40 Påfyllning och rengöring av lantbruksspruta OK (N/Inget värde)

Stöd: NMISK

Påfyllningen av bekämpningsmedel ska göras på godkänd biobädd, tät platta eller i fält med mobil påfyllningsutrustning med tank för vatten och låsbart förvaringsutrymme avsett för växtskyddsmedel. Annan ”biologiskt aktiv mark” är också godkänd. Rengöring av sprutan ska ske på det skifte där sprutningen skett, på en biobädd, på annan biologiskt aktiv mark eller på en tät platta med uppsamling. Kraven gäller oavsett om lantbrukaren lejer bort sprutningen eller utför den själv och oavsett vilken sprututrustning det rör sig om, så länge den används för spridning av kemiska bekämpningsmedel i fält.

Om villkoret är uppfyllt: Notera var påfyllningen sker. I de fall som det finns en biobädd eller platta, notera var den finns.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N och notera vad avvikelsen består av t.ex. brister i hantering eller på befintliga anläggningar.

41 Funktionstest av lantbruksspruta OK (N/Inget värde)

Stöd: NMISK

Lantbrukssprutan ska testas och godkännas med högst två års mellanrum. Testningen ska utföras enligt de av Jordbruksverket fastställda bestämmelser (SJVFS 2006:18). Lantbrukaren ska även försäkra sig om att en spruta som hyrs in, med eller utan förare, är testad och godkänd. En äldre sprututrustning som finns på företaget men där det kan anses troligt att den inte används, behöver inte vara testad.

Om villkoret är uppfyllt: Signera dokumentet.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N och notera vad avvikelser består av t.ex. om det finns en funktionstest som är för gammal eller om funktionstest helt saknas.

42 Dokumentation/Behovsanpassning av kemisk bekämpning OK (N/Inget värde)

Stöd: NMISK

För att bestämma och dokumentera eventuellt behov av bekämpning ska lantbrukaren använda för ändamålet framtagna hjälpmedel innan bekämpning påbörjas. Lantbrukaren ska spara dokumentation från dessa bedömningar under hela stödåret. Om bekämpning skett på areal utan att uppfylla detta villkor ska N noteras på kontrollpunkten.

Om villkoret är uppfyllt: Notera vad det är för dokument som du kontrollerat och signera dokumenten där det är möjligt.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N och notera areal samt vad bristen består av.

43 Kontrollrutor antal, storlek och fördelning OK (N/Inget värde)

Stöd: NMISK

Kontrollrutan ska anläggas i stråsädesodlingen varje år. En kontrollruta ska vara representativ för hela skiftet och de ska fördelas representativt över gården. Totalt sett behöver det aldrig finnas mer än fyra kontrollrutor på gården.

Det ska finnas minst en kontrollruta. Om det förekommer både höst- och vårsäd behöver det finnas minst en ruta i höstsäden och en i vårsäden. Kontrollrutan för ogräs får inte ogräsbekämpas, varken mekaniskt eller kemiskt. Man får dock insekts- och svampbekämpa.

Om svamp eller insekter ska bekämpas ska det finnas minst en ruta till. Om det förekommer både höst- och vårsäd ska det finnas en ruta i varje. I dessa får man inte heller svamp- och insektsbekämpa men man får ogräsbekämpa.

Kontrollrutan måste vara tydligt utmärkt på skiftet. Den ska vara minst 60 m² och den kortaste sidan minst 6 meter. Kontrollrutan ska finnas på samma plats under hela växtodlingssäsongen. Kontrollrutan får inte ligga i anslutning till skifteskanten. Den får heller inte ligga i anslutning till en annan kontrollruta.

Om villkoret är uppfyllt: Notera var respektive kontrollrutor finns (ogräs, svamp- och insekter). För ogräsrutan ska du också notera om du ser några ogräs (ange gärna några arter).

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N om antalet kontrollrutor är för lågt, eller om villkoren för någon ruta inte uppfylls. Notera vilka bristerna är.

44 Kantzon OK (meter)

Stöd: NMISK

Du ska kontrollera att lantbrukaren anlagt de antal meter obesprutad kantzon som krävs för dennes odling av spannmål. Kravet är 20 m obesprutad kantzon per hektar stråsäd. I kontrollprotokollet visas en uträkning av hur många meter kantzon lantbrukaren minst måste ha med tanke på den anmälda stråsädesodlingen.

Kantzonerna ska vara markerade i fält, men lantbrukaren behöver inte ange på kartan var de ska ligga, så du bör fråga lantbrukaren var de ligger och hur de är markerade.

För att vara godkänd ska kantzonen vara anlagd i stråsäd, vara minst 6 m bred, minst 100 m lång och inga kemiska bekämpningsmedel eller liknande produkter får ha använts på kantzonen. Efter skörd av ”huvudgrödan” är dock kemisk bekämpning tillåten.

Alla stråsädesgrödor (grödkod 1-9, 11-17 och 34) som redovisas i ansökan omfattas av kravet på obesprutad kantzon och ligger till grund för beräkning av kantzonens sammanlagda längd. Även stråsädesareal som odlas för till exempel etanol eller eldning ska räknas med. Havre/ärtblandning som redovisas som blandsäd (grödkod 13 och 34) ligger också till grund för beräkning av kantzonens längd, men däremot inte havre/ärt som redovisas som till exempel grönfoder (grödkod 80). I miljöstödsföreskrifterna och i informationsbroschyren står att obesprutad kantzon ska lämnas i stråsäd. Lantbrukaren kan då ha uppfattat detta som att areal med havre/ärtblandning inte ska ligga till grund för beräkningen för hur många meter obesprutad kantzon som krävs på företaget oavsett vilken grödkod som använts. Lantbrukarens beräkning kan därför skilja sig från den beräkning som görs utifrån kolumnerna i SAM-ansökan. Om det finns mer markerad kantzon än det behov som anges i protokollet, bör du mäta in allt, så det finns marginal om lantbrukaren ändrar och lägger till stråsädesareal i ansökan.

Om villkoret är uppfyllt: På kontrollpunkten anger du det antal meter *godkänd kantzon* som finns. Kontrollpunkten ska därmed alltid ha ett värde om stråsäd odlas på företaget. Notera på respektive skifte med kantzon var den finns.

Om villkoret inte är uppfyllt: Om lantbrukaren har anlagt kantzoner som inte är OK ska du ange antal meter som är OK samt vilka brister som upptäcktes.

45 Växtodlingsplan, Nmisk OK (N/Inget värde)

Stöd: NMISK

En växtodlingsplan ska vara upprättad före växtodlingssäsongens början varje år under stödperioden. I planen ska ingå en redovisning av jordbruksföretagets samtliga åkermarksskiften. Du ska göra en övergripande kontroll av att samtliga skiften har redovisats och att växtodlingsplanen innehåller uppgift om:

- förfrukt, årets gröda och sort
- behov av fosfor och kalium med markkarteringen som utgångspunkt. I de fall markkartering ännu inte har utförts kan en bedömning av behovet accepteras
- beräknat behov av kväve enligt uppskattad skördenivå, förfruktseffekt och långsiktig effekt av stallgödsel

- planerad tillförsel av kväve, kalium, fosfor i mineralgödsel, stallgödsel eller andra organiska gödselmedel
- skördad mängd gröda (du kan behöva titta i föregående års växtodlingsplan)

Användningen av stallgödsel och andra organiska gödselmedel ska dokumenteras kontinuerligt beträffande tidpunkt för spridning, gödselslag och tillförd mängd per hektar.

Om villkoret är uppfyllt: Signera dokumentet.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N om växtodlingsplan saknas eller om den är ofullständig. Om växtodlingsplanen är ofullständig ska du notera vilka brister som fanns. Signera växtodlingsplanen om det finns någon plan.

47 Förfogandedag 15 juni OK (N/Inget värde)

Stöd: GÅRD

Kontroll ska göras av att lantbrukaren förfogat över sin mark den 15 juni stödåret. Fråga lantbrukaren om all mark uppfyller villkoret. Om så inte är fallet noteras ett N på kontrollpunkten och omfattningen och förhållandena dokumenteras. Om det förefaller tveksamt om lantbrukaren verkligen förfogar över hela eller delar av arealen i ansökan ska lantbrukaren kunna styrka förfogandet genom intyg från markägaren, arrendeavtal eller liknande. Lantbrukaren bör ges möjlighet att komma in med sådana uppgifter inom en rimlig tid från kontrollen.

49 Samtliga avvikelser oavsiktliga (N/Inget värde)

Stöd: alla

Om du misstänker att lantbrukaren avsiktligt har sökt på mark som inte är stödberättigande eller som inte lantbrukaren förfogar över, noteras ett N på kontrollpunkten. Flagranta fall av upprepning ska också noteras här. En notering måste åtföljas av god dokumentation av all relevant information och vilket stöd som påverkas.

13 Kontrollpunkter på skiftes- och blocknivå

13.1 Beskrivning av kontrollpunkterna på skiftes- och blocknivå

Nedan ges en mer utförlig beskrivning av kontrollpunkterna. De är sorterade i ordning efter kontrollpunktens nummer. Några kontrollpunkter har olika innebörd beroende på vilket stöd som kontrolleras. I dessa fall har beskrivningen gjorts per stöd. Om inget annat anges gäller beskrivningen för alla aktuella stöd.

För de flesta kontrollpunkter ska du notera den areal som är felaktig, det vill säga villkoren är inte uppfyllda. Några kontrollpunkter ska istället besvaras med till exempel Ja, Nej eller Delvis.

406 A Etablering senast 30 juni ej OK (ha)

Stöd: LFAN, LFAK

Vid odling av potatis, grönsaker eller svarta vinbär ska odlingen vara etablerad senast den 30 juni. Efterkontroll enligt efterkontrollkapitlet kan tillämpas på denna åtgärd.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Om kontrollen sker efter 30 juni, ange areal som inte är etablerad i tid. I de fall grödan är etablerad men för sent, notera datum om du har den informationen.

407 A Etablering senast 31 augusti ej OK (ha)

Stöd: LFAN

Vid odling av jordgubbar lämnas stöd från och med anläggningsåret under förutsättning att planteringen sker senast den 31 augusti. Efterkontroll enligt efterkontrollkapitlet kan tillämpas på denna åtgärd.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Om kontrollen sker efter 31 augusti, ange areal som inte är etablerad i tid. I de fall grödan är etablerad men för sent, notera datum om du har den informationen.

409 A Odlingen avbruten (tillväxt ej OK) (ha)

Stöd: LFAK (Spannmål), LFAN,

Inom vissa stöd ska grödan odlas minst fram till och med ett visst stadium eller datum. Nedan anges när odlingen tidigast får avbrytas. För den areal där odlingen inte bibehålls till utsatt datum eller inte leder fram till dessa stadier på grund av till exempel utvintring, ogräs, tidig skörd eller annat avsiktligt åsidosättande av normala odlingsåtgärder lämnas ingen ersättning.

LFAK: Spannmålsodling får brytas först efter full axgång.

LFAN: Jordgubbsodling får brytas tidigast efter kartsättning.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange arealen med för tidigt avbruten odling, samt om det är möjligt vid vilken tidpunkt odlingen avbröts.

411 A Sort (grönsaker) ej OK (ha)

Stöd: LFAN

Godkända grönsaker är blomkål, rödbetor, broccoli, kålrot, vitkål, isbergssallat och morot. Godkända bär är jordgubbar och svarta vinbär.

Om villkoret är uppfyllt: Notera vilka grönsaker eller bär som odlas.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal av andra grönsaker eller bär. I de fall det odlas andra grönsaker eller bär som inte är godkända, notera vad som odlas.

418 Annan gröda (ha)

Stöd: Alla

Gröda. Om det på ett skifte finns en eller flera grödor utöver den som lantbrukaren angivit i ansökan ska dessa noteras. I Mobil kontroll och registreringsbilden går det att registrera flera poster med andra grödor.

Notering görs med hjälp av grödkoden för den gröda som hittats. Exempel: För såmistor används grödkod 91, (ej godkänd gröda, åkermark), för potatisland används grödkod 45, (potatis (mat)) och för trädad mark används grödkod 60 (träda).

Ägoslag. I samband med att grödan kontrolleras bedöms också vilket ägoslag marken har. Om hela eller delar av skiftet inte är jordbruksmark anges detta med gröda 93.

Om lantbrukaren sökt vall och det vid kontrollen konstateras att hela eller en del av skiftet är betesmark noteras detta som gröda 52. För information om vilket ägoslag som följer av respektive gröda se bilaga 5 grödkoder.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal av annan gröda.

420 S Bete/skörd ej OK LFAK (ha)

Stöd: LFAK

Vallar ska årligen betas eller slås och skörden ska föras bort. Om lantbrukaren uppger att han ska skörda/beta efter kontrolltillfället kan det vara aktuellt med efterkontroll enligt efterkontrollkapitlet.

För *betesmarker* förutom fäbodbete gäller samma krav som för direktstödens tvärvillkor, se under kontrollpunkten 503 TV bete/skörd ej OK (ha).

För fäbodbete inom ramen för kompensationsbidrag gäller endast att marken ska betas med ett genomsnittligt betetryck över en tvåmånadersperiod på minst 0,07 djurenheter per hektar. Betet ska ske med djurslagen nötkreatur, får, get eller häst. Du beräknar den areal de betande djuren räcker till och noterar *resterande* areal på kontrollpunkten. I första hand tillgodoses beteskravet för gröda 61 och i andra hand för gröda 55.

Om villkoret är uppfyllt: För fäboboten, dokumentera din beräkning av den areal de betande djuren räcker till*. I övrigt är villkoret utformat så att det inte uppenbart finns något ytterligare att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal där villkoret inte är uppfyllt och eventuella omständigheter såsom; inga spår av djur, området frånstängslat osv. För fäboboten, dokumentera din beräkning av den areal de betande djuren räcker till*.

* Om antal djur och djurslag på fäbodbetet inte går att avgöra, exempelvis för att djuren går på skogen, måste brukaren redogöra för detta. Notera antal djur och djurslag samt beräkna den areal de betande djuren räcker till.

480 Total avvikelse arealvillkor, kompensationsbidrag (ha)

Stöd: LFAK

För att inte överlappande konstaterade avvikelser ska sanktioneras dubbelt, anges den totala arealen på skiftet som har någon arealavvikelse.

481 Total avvikelse arealvillkor, nationellt stöd (ha)

Stöd: LFAN

Se 480 Total avvikelse arealvillkor, Kompensationsbidrag (ha).

501 S Användning av skörd ej OK (ha)

Stöd: LMEKO, NMEKO, LMZON, NMZON, LMLACK-f, NMLACK-f, NMÅKER

LMEKO/NMEKO: Den skördade stödberättigande grödan ska årligen användas till livsmedel, foder eller utsädesproduktion. För NMEKO ger även ettåriga jordbruksgrödor som används för industriändamål utbetalning.

Gröngödslingsgrödor är inte ersättningsberättigande. För vanliga grödor som spannmål, baljväxter, vall, potatis etc. som är skördade eller bedöms kommer att skördas, ifrågasätts inte användningen. Fråga lantbrukaren hur skörden ska användas om den odlade grödan kan ha en annan användning än till livsmedel eller foder (för NMEKO även industriändamål). Det kan vara aktuellt för grödor som till exempel hampa, lin och oljeväxter, som kan användas för energiändamål. Det är OK om en del av den skördade produkten används på annat sätt till exempel energiändamål om en betydande biprodukt används för ersättningsberättigande ändamål. Till exempel att frökaka efter pressning av olja eller drank från etanolproduktion används till foder. För NMEKO gäller att hampa är en stödberättigande gröda under förutsättning att fröna tas tillvara och används eller att fibern används till industriändamål. För LMEKO är det enbart användning av fröna som ger ersättning. Anteckna hur många kg frö per hektar som skördats. Om hampan ännu inte är skördad, fråga efter såtidpunkt, utsädesmängd och gödsling.

Grödan ska odlas, skördas och användas för det syfte som den har redovisats i ansökan. Oljeväxter ska tröskas, spannmål och proteingrödor får tröskas eller ensileras.

För frövall finns nu särskilda krav i NMEKO på att lantbrukaren ska kunna visa på att han tagit en skörd som har rensats och används till utsäde. Lantbrukaren kan då antingen ha ett kontrakt med en fröfirma som köper upp vallfröna eller komplettera med kvitto då skörden sålts. Om utsädet används för egen odling ska vallfröodlingen inte vara för stor i förhållande till lantbrukarens vallareal.

Eftersom slätter- och betesvall inte ger ersättning inom kretsloppsriktad produktion finns inte heller något krav på användning inom kretsloppsriktad produktion. Däremot är slätter- och betesvall ersättningsberättigande inom certifierad ekologisk produktion och därför finns krav på användning inom certifierad ekologisk produktion.

Areal där grödan har skördats men inte använts till rätt ändamål noteras. Helt oskördad areal noteras under punkten ”Betat/Skördat Ej OK”. Kravet på årlig användning av gröda gäller även för fruktodlingar. Detta kan innebära att en nyetablerad odling inte blir stödberättigande förrän efter något eller några år. Det är först då man kan börja ta en skörd från odlingen som man kan ansöka om utbetalning. Observera att det inte är nödvändigt att odlingen är i full produktion utan det räcker att en skörd tas, som används och kan antas vara större än till husbehov. Bärödling, dock ej vindruvor, berättigar till ersättning i NMEKO även under de år som bärplantorna etableras eller föryngras. Efter etablering och föryngring ska även bärödlingen skördas och användas.

LMZON/NMZON: Växtligheten på skyddszonen får inte användas till energi- produktion eller utsädesproduktion. Den areal som tröskats för användning till utsäde ska noteras. Detta gäller även användning som eget utsäde samt egen energiproduktion. Dokumentera noga vad som iakttagits och vilka uppgifter lantbrukaren lämnat.

LMLACK-f/NMLACK-f: Fånggrödan får inte användas för slätter, bete eller annan produktion före det datum då den tidigast får brytas. Fånggrödan får inte följas av huvudgrödan betes-, slätter- eller frövall eller flerårig träda. Fånggrödan höstråg får inte övergå till huvudgröda höstråg. Den areal som använts noteras här.

NMÅKER: För anpassade skyddszoner får växtligheten inte användas till utsädesproduktion eller energiproduktion.

Om villkoret är uppfyllt: Notera hur grödan har använts i de fall den kan ha en alternativ användning. Om brukaren sökt LMEKO och hampa, anteckna hur många kg frö per hektar som skördats. Om hampan inte är skördad, notera såtidpunkt, utsädesmängd och gödsling. Om brukaren sökt NMEKO och frövall och fröna ska säljas, signera kontraktet med fröfirman eller kvitto när fröna sålts. Om fröna används till egen odling, notera ”egen odling”.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal där grödan har skördats men inte använts till rätt ändamål. Notera också, i relevanta fall, vad grödan använts till i stället.

502 S Skiftet avskilt (N/Inget värde)

Stöd: LMEKO, NMEKO

Skiften som odlas ekologiskt ska vara klart avskilda från mark som inte odlas ekologiskt. Om det inom samma block även finns skiften som inte odlas ekologiskt måste gränsen klart framgå. Detta kan vara samma lantbrukare (parallellodling) eller annan lantbrukare som odlar konventionellt. Du ska klart och tydligt kunna se var gränsen mellan ekologiskt odlad och konventionellt odlad areal finns, med hjälp av de markeringar som finns vid skiftet eller de syftpunkter som lantbrukaren anger. Gränsen kan vara markerad med stängsel, syftpunkter i ändarna och i brytpunkter, ren mellan skiften, eller på annat tydligt vis som är synligt även efter odlingssäsongens slut.

Om villkoret är uppfyllt: Notera hur avgränsningen är gjord och var den finns.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N och notera på kartan vilken del av skifteskanten som saknar avgränsning.

503 S Bete/Skörd ej OK (ha)

Stöd: LMOPPET, LMEKO, LMBETE, LMZON, LMVALL, NMVALL, NMBETE, NMZON, NMEKO, NMÅKER

LMOPPET, LMEKO, LMBETE, NMBETE, LMVALL, NMVALL, NMEKO – certifierad ekologisk produktion, skiftet ska betas eller skördas årligen. Med skörd menas att grödan både ska slås av och föras bort. Om skiftet vid kontrolltillfället inte är skördat eller betat notera arealen. Areal där grödan är avslagen men inte bortförd noteras också som ej OK. Informera lantbrukaren om att detta är ett villkor som måste uppfyllas och att återkontroll kan komma att ske utan avisering. Du gör en kompletterande notering om återkontroll måste ske eller om stickprov kan tillämpas, se kapitel 17 Efterkontroll.

NMEKO-kretsloppsriktad produktion: Som ovan, men inget skördekrav finns för slätter- och betesvall.

LMBETE, NMBETE: Förutom ovanstående gäller att den stödberättigande arealen ska vara så skött (betad eller avslagen och bortförd) att inte någon skadlig förnaansamling sker. En ansamling av förna riskerar att på sikt hota markens hävdberoende värden. Vid vilken nivå på avbetning som förnaansamling sker varierar mellan olika marker, regioner och år. Du bedömer om marken vid kontrolltillfället är så välskött att någon skadlig förnaansamling inte kommer att ske.

Här anges även om det finns partier med ohävdsarter som inte har blivit betade eller manuellt bearbetade.

På betesmarker får betet ett enstaka år ersättas med slätter. Sköts betesmarken vid dessa tillfällen som slätteräng gäller samma regler som för slätterängar, i annat fall bedöms skötseln som vid bete. I en slätteräng är det däremot ett krav att skötseln årligen utförs med slätter med klippande eller skärande redskap. Skörden ska föras bort från skiftet.

Under våren ska slätterängen städas från kvistar och grenar som fallit ner från träd och buskar under det föregående året.

För fäbodbete i NMBETE gäller att marken ska betas med ett genomsnittligt betetryck på minst 0,2 djurenheter per hektar under hela fäbodsäsongen eller den tid som länsstyrelsen fastställt i åtagandeplanen. Betet ska ske med djurslagen nötkreatur, får, get eller häst. Om antal djur och djurslag på fäbodbetet inte går att avgöra vid kontrollen, exempelvis för att djuren går på skogen, måste brukaren redogöra för detta. Du beräknar den areal de betande djuren räcker till och noterar *resterande* areal på kontrollpunkten. I första hand tillgodoses beteskravet för gröda 61 och i andra hand för gröda 55. Du ska dokumentera hur beräkningen gjorts.

LMZON/NMZON: Skiftet får betas och slås av (putsas) under hela växtperioden, om växtmaterialet kan ligga kvar utan att skada skydds-zonen. Växtligheten på skiftet får skördas, men tidigast den 15 juli. Om skiftet skördats före 15 juli

noterar du den skördade arealen. Om skiftet slås efter den 15 juli måste lantbrukaren föra bort växtmaterialet om det bedöms nödvändigt för att upprätthålla syftet med stödet.

NMÅKER: För insatsen åkerogräs ska skörden föras bort och tas om hand enligt särskilda skötselvillkor. För insatsen mångfaldsträda ska avslaget material föras bort. För anpassade skyddszoner får länsstyrelsen besluta om marken får användas till skörd eller bete.

Om villkoret är uppfyllt: För fåboboten, dokumentera din beräkning av den areal de betande djuren räcker till. I övrigt är villkoret utformat så att det inte uppenbart finns något ytterligare att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal och notera eventuella omständigheter såsom; inga spår av djur, området fränstängslat om det finns partier med ohävdarter som inte har blivit betade eller manuellt bearbetade, om slåtterängen inte är städad från kvistar och grenar, om avslaget material inte är bortfört osv. För fåboboten, dokumentera din beräkning av den areal de betande djuren räcker till.

503 TV Bete/Skörd ej OK (ha)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

För att en betesmark ska räknas som betad ska det på alla delar av skiftet finnas synliga spår i form av avbetade gräs, örter eller ris senast den 31 oktober. Det finns inget krav gällande förnaansamling.

I de fall marken betas tidigt på växtsäsongen ska det tydligt synas att den växtlighet som finns i fältskiktet är återväxt uppkommen innevarande år.

Betet får ersättas med slåtter och skörd som i så fall ska vara utförd senast den 31 oktober. Bete måste i dessa fall ske de två följande åren.

För slåtterängar gäller att hela ytan ska slås och skördas senast den 31 oktober.

Om skiftet vid kontrolltillfället inte är skördat eller betat noteras arealen. Areal där grödan är avslagen men inte bortförd noteras också som ej OK. Lantbrukaren informeras om att detta är ett villkor som måste uppfyllas senast den 31 oktober och att återkontroll kan komma att ske utan avisering. Du gör en kompletterande notering om återkontroll måste ske eller om stickprov kan tillämpas.

Mindre överträdelse är möjligt att tillämpa för villkoret. I de fall som avvikelsen är maximalt 0,1 ha/skifte hanteras detta automatiskt beroende på vilken bokstavskombination som är angiven, se kapitel 17 Efterkontroll.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal och notera eventuella omständigheter såsom; inga spår av djur, området fränstängslat osv.

506 A Bredd 6 - 20 m ej OK (ha)

Stöd: LMZON, NMZON

Skyddszonen ska vara mellan 6 - 20 meter bred. Den areal av skyddszonen som inte uppfyller detta krav noteras.

Om villkoret är uppfyllt: Notera mätpunkter och hur beräkningen är genomförd.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal och notera mätpunkter, hur beräkningen är genomförd samt vart avvikelsen finns på skyddszonen.

507 S Sådd av fånggröda ej OK (ha)

Stöd: LMZON, LMLACK-f, NMLACK-f, NMZON, NMÅKER

LMZON/NMZON: Skyddszonen ska sås senast sista sådatum det första året i åtagandeperioden och ligga på samma mark under hela stödperioden. Sådden ska ske med en för arten och syftet med odlingen normal utsädesmängd.

LMLACK-f/NMLACK-f: Fånggrödan ska sås med en för arten och syftet med odlingen normal utsädesmängd. Om fånggrödan är vallgräs eller vallgräs i blandning med vallbaljväxter ska den vara sådd senast sista sådatum. Fånggröda efter potatis, rotfrukter eller grönsaker ska, om den är höstråg, sås snarast efter skörd, dock senast den 15 september i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Kalmar, Gotlands och Västra Götalands, Värmlands, Örebro och Västmanlands län och senast den 1 oktober i Blekinge, Skåne, och Hallands län. Om fånggrödan är westervoldiskt rajgräs ska den sås snarast efter skörd eller senast den 15 augusti.

I stödet för NMLACK är även vitsenap och oljerättika godkända som fånggröda. Fånggrödan ska sås in i eller efter skörd av en annan huvudgröda än potatis, rotfrukter eller grönsaker. Den kan också sås efter skörd av potatis, rotfrukter eller grönsaker. Vitsenap eller oljerättika är endast tillåten som fånggröda i Blekinge, Skåne, Hallands län och i stödområde 9 och 5m i Kalmar län. Sista sådatum är den 20 augusti.

NMÅKER: Anpassade skyddszoner ska sås senast sista sådatum det första året i åtagandeperioden och ligga på samma mark under hela stödperioden.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal och notera vad bristen består av, t.ex. om det var fel gröda (vilken gröda var det) eller om villkoret för sista sådatum inte är uppfyllt.

508 S Frukt: Beskrining utförd (N/Inget värde)

Stöd: LMEKO, NMEKO

Gröda: 72

Frukträd ska, om de är av sådan sort att detta krävs, beskäras årligen. Lantbrukaren ska vid kontroll kunna visa på dokumentation av de åtgärder som vidtagits i odlingen.

Om villkoret är uppfyllt: Signera dokumentet.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N och notera vad bristen består av, t.ex. om dokumentation saknas eller om träden inte var beskurna.

509 S Frukt och bär: Plantantal ej OK (ha)

Stöd: LMEKO, NMEKO

Gröda: 70, 71, 72

Tabell 33. Minsta antal plantor/träd per ha för frukt och bärodling

Art	LMEKO	NMEKO
Äpple, päron, plommon eller körsbär	400	400
Surkörsbär	400	300
Smultron eller lingon	30 000	30 000
Jordgubbar eller åkerbär	20 000	20 000
Tranbär		20 000
Hjortron		3 000
Hallon, björnbär, eller björnbärskorsningar	2 000	2 000
Vinbär, krusbär, blåbär, nypon aronia eller vindruvor	1 500	1 500
Rosenkvitten		1 500
Havtorn	1 200	1 200
Bärhäggmispel		1 200
Fläder	600	600

Antal plantor räknas genom att på en sträcka av 100 m i raden räkna antal plantor, samt att mäta avståndet mellan raderna. Räkna på tre 100 m sträckor och beräkna medelvärdet. Om inte radavståndet är lika mäts sträckan över tio rader och divideras med 10 för att få ett medeltal. $\text{Antal}/100 \text{ m/radavstånd} * 100 = \text{antal per ha}$. Om beståndet är ojämnt eller man kommer nära gränsen upprepas räkningen ytterligare två gånger.

Om det gäller träd som står oregelbundet kan man istället räkna antal träd inom en radie av 5,64 m. Du har lämpligen ett snöre med denna längd med sig, fäster det i ett träd och går sedan runt och räknar. En cirkel med radien 5,64 m omfattar 0,01 ha. Det antal man får multipliceras med 100. Denna mätning upprepas på 4 olika ytor.

Bedömningen av plantantal görs för varje skifte för sig. Om inte antalet är uppfyllt noteras arealen där plantantalet inte uppfylls. Om del av skiftet har lägre plantantal och kan delas av noteras endast arealen för denna del.

Det förekommer också att frukt- och bärodlingar består av olika arter på samma skifte. Detta är också godkänt. Då får man bedöma om plantantalet uppfylls för respektive art. Till exempel om vinbär och äpple odlas tillsammans. Räkna då antalet plantor/ha för resp. art enligt någon av metoderna ovan. Till exempel 200 äppelträd/ha och 1000 vinbärsbuskar/ha. Kontrollera sedan att dessa "fyller ut" ett hektar genom att multiplicera antalet plantor med areal per planta enligt tabellen ovan. $(200 * 25 + 100 * 6,6 = 11\,600 \text{ m}^2)$ alltså godkänt ($1 \text{ ha} = 10\,000 \text{ m}^2$). Om man kommer nära gränsen upprepas mätningen enligt ovan.

Om villkoret är uppfyllt: Notera mätpunkter och hur beräkningen är genomförd.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal och notera mätpunkter, hur beräkningen är genomförd samt vad avvikelsen består av.

510 S Förbud mot hästbete ej OK (ha)

Stöd: LMBETE, NMBETE

Länsstyrelsen kan ha förbjudit bete med hästar på skiftet i beslutet om åtagande, se åtagandeplan.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal och notera hur fornlämningen skadats. Om marken betas av hästar vid kontrolltillfället, notera antal. Notera även övriga iakttagelser du gjort för att fastställa att marken har betats av hästar, om det är möjligt att fastställa notera även när hästar betade marken.

511 S Förbud mot vinterbete ej OK (ha)

Stöd: LMBETE, NMBETE

Länsstyrelsen kan ha förbjudit bete vintertid på skiftet i beslut om åtagande, se åtagandeplan. Arealen som betats vintertid noteras. Om kontrollen genomförs på sommaren eller hösten kan det vara svårt att rent praktiskt kontrollera förbudet. Om betesmarken är hårt betad eller sliten kan du fråga lantbrukaren hur länge han har haft djuren där.

Om villkoret är uppfyllt: Notera brukarens svar, samt hur marken ser ut. I de fall som marken är hårt betad eller sliten men att det ändå är OK, notera iakttagelsen men att den är OK.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal och notera hur marken ser ut, när djuren gick på betet, hur fornlämningen skadats osv.

512 S Gröda på skyddszon ej OK (ha)

Stöd: LMZON, NMZON, NMÅKER

Om grödan på skyddszonen skadas ska den repareras omgående.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal och notera om skyddszonen har brutits upp eller skadats. Notera också på vilket sätt skyddszonen inte uppfyller villkoret, t.ex. att den är plöjd eller på vilket sätt skadan har uppstått.

515 S Igenväxning ej OK (ha)

Stöd: LMBETE, LMIVA, NMIVA, NMBETE

Träd och buskar av igenväxningskaraktär är sådana som kunnat etablera sig när hävden har blivit för svag. Dessa ska röjas bort och röjningsresterna ska föras bort.

LMBETE, NMBETE: Det finns två typer av igenväxning 515 S Igenväxning ej OK och 553 S Stark igenväxning. De båda typerna av igenväxning kan aldrig vara överlappande. Det är din uppgift att notera de faktiska förhållanden som finns på

skiftet vid kontrolltillfället. Den areal som är påverkad av igenväxning på skiftet noteras. Vid bedömning av igenväxning används följande kriterier.

Kriterier för igenväxningsvillkoret

Om det i en åtagandeplan eller åtgärdsplan inte framgår annat, ska villkoret anses uppfyllt om:

- Endast enstaka träd och buskar som har etablerats när hävden blivit för svag förekommer. Det sly som finns förekommer framförallt i svåråtkomliga lägen, till exempel i branter.
- Rójda träd och buskar, grenar och kvistar är bortförda från betesmarksskiftet med undantag för så obetydliga rester att markvegetation och betet inte påverkas av dem.
- De enstaka träd och buskar som har etablerats när hävden blivit för svag och de dungar som behövs som skydd för djuren skadar inte;
 - hävdbetingad markvegetation
 - äldre träd och buskar som har haft en funktion i den äldre markanvändningen
 - värdefulla landskapselement.

Om villkoret är uppfyllt: I de fall du anser att det inte är igenväxning men det ändå finns träd eller buskar som är på gränsen till igenväxning. Notera varför det inte anses vara igenväxning. I övriga fall är villkoret så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Finns igenväxning utöver dessa kriterier, ska de områden som påverkas av igenväxningen noteras. Detta görs genom att områdets ytterkanter ritas in så att en bruttoareal kan mätas. Hela denna areal noteras som areal med igenväxning. Om marken inte har någon generell igenväxning men om det särskilda skötselvillkoret anger att ytterligare buskar och träd ska tas bort, ska den areal där villkoret inte är uppfyllt inte räknas som igenväxning på kontrollpunkt 515 utan felet ska noteras under kontrollpunkt 534.

Dokumentationen ska alltid innehålla en beskrivning med ord vad igenväxningen bestod av och omfattningen av den. Denna notering är dels till för att den handläggare som ska fatta beslut om stöd ska ha ett bra underlag, dels för att lantbrukaren ska kunna förstå kontrollresultatet. Man ska av dokumentationen kunna avgöra om stödmottagaren nyligen vidtagit några åtgärder mot igenväxning, såsom röjning. Såväl omfattning som resultatet av en sådan åtgärd ska dokumenteras.

Om villkorsbrott inte konstateras men nuvarande skötsel är otillräcklig och natur- eller kulturvärdena på sikt riskerar att skadas ska lantbrukaren meddelas. Meddelandet ska innehålla ett kortfattat förslag på åtgärder.

Arealen med igenväxning ska alltid ingå i den totala skötselavvikelse som summeras vid kontrollpunkt 542.

LMIVA, NMIVA: Igenväxningen ska tas bort i den utsträckning som länsstyrelsen bestämmer. Vad som krävs ska framgå av beslutet om åtagandet.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal och notera vad igenväxningen består av och hur omfattande den är.

517 S Jordbearbetning höst ej OK och vårsådd ej OK (ha)

Stöd LMLACK-v, NMLACK-v

Skiftet får inte jordbearbetas före årsskiftet, men måste vårsås senast sista sådatum året efter. Observera att även bete kan ses som otillåten jordbearbetning om den medför skador på marken.

Efterkontroll enligt efterkontrollkapitlet ska tillämpas på denna åtgärd.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal och notera vad bristen består av, för tidigt bearbetad areal (plöjd eller bete som medfört skador på marktäcknet) eller utebliven vårsådd.

519 Kompletterande: Efterbete OK (N/Inget värde)

Stöd: LMBETE, NMBETE

Kompletterande åtgärd på slåtteräng, som kan ha beslutats av länsstyrelsen. Om åtagandet omfattar efterbete ska du kontrollera detta, när efterbetet ska ske ser du i åtagandeplanen.

Efterkontroll enligt efterkontrollkapitlet kan tillämpas på denna åtgärd.

Om villkoret är uppfyllt: Notera vegetationens utseende eller om slåtterängen efterbetas vid kontrolltillfället.

Om du utför kontrollen så tidigt att det inte går att kontrollera efterbete har du två möjligheter. Antingen gör du en bedömning att slåtterängen kommer att efterbetas, en sådan bedömning ska både noteras och motiveras. Eller så gör du en efterkontroll av efterbetet på slåtterängen.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N och notera varför den kompletterande insatsen inte är uppfylld.

520 Kompletterande: Lövtäkt OK (N/Inget värde)

Stöd: LMBETE, NMBETE

Kompletterande åtgärd på mark med tilläggsersättning eller särskilda värden, som kan ha beslutats av länsstyrelsen, se åtagandeplan där regleras exakt vilka träd som ska ingå i den kompletterande insatsen, hur de ska skötas och när. Som skötta räknas åtgärder som är väl synliga. Alla grenar behöver inte tas bort. Det är också tillåtet att ta del av gren.

Efterkontroll enligt efterkontrollkapitlet kan tillämpas på denna åtgärd.

Om villkoret är uppfyllt: Notera de synliga åtgärder som har vidtagits.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N om träd som ingår i beslut inte är skötta på rätt sätt eller vid fel tidpunkt. I de fall åtgärden delvis är genomförd, notera hur skötseln är utförd.

521 Kompletterande: Manuell slåtter OK (N/Inget värde)

Stöd: LMBETE, NMBETE

Kompletterande åtgärd på slåtteräng, som kan ha beslutats av länsstyrelsen. Om åtagandet omfattar att maskinell slåtter ska ersättas med manuella metoder ska du kontrollera detta.

Om villkoret är uppfyllt: Notera hur slåttern är genomförd.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N om slåttern utförts felaktigt och notera i så fall hur slåttern är genomförd.

523 S Liggtid ej OK (ha)

Stöd: LMOPPET, LMVALL, NMVALL

Vallen ska ligga tillräckligt länge innan den bryts. Om vallen är bruten, fråga lantbrukaren om dess ålder.

LMOPPET: Vallen måste ligga obruten minst två vintrar i följd. Den får brytas tidigast efter att ha skördats minst två år i följd. Om vallen har brutits vid fel tidpunkt noteras detta under punkten ”Tidigaste jordbearbetning, skörd”.

LMVALL, NMVALL: Vallen ska ligga obruten minst tre vintrar i följd.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal.

524 S Metod för ogräsbekämpning ej OK (ha)

Stöd: LMBRUN, NMBRUN

Krav på radavstånd. Radavståndet ska vara sådant att mekanisk ogräsbekämpning kan utföras.

Om villkoret är uppfyllt: Notera radavstånd.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal.

525 S Mot vattendrag ej OK (ha)

Stöd: LMZON, NMZON

Skyddszonen ska ligga längs vattendrag, sjö, hav eller damm. Vattendraget ska vara utmärkt på topografiska kartan eller vattenförande året om. Arealen för skyddszonen räknas från åkerkanten, det vill säga brinken fram till vattenlinjen räknas inte med.

För att skyddszonen ska betraktas som liggande intill vattendraget får det inte finnas någon annan markanvändning mellan åkern och vattnet. Mindre impediment kan dock få förekomma mellan vattnet och skyddszonen.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal och notera skälen till varför skyddszonen inte uppfyller villkoret.

526 S Tidigaste jordbearbetning ej OK, datum (ha)

Stöd: LMZON, NMZON, LMLACK-f, LMBRUN, NMBRUN, NMLACK-f, NMÅKER

LMZON, NMZON: Det sista året i åtagandeperioden får skyddszonen brytas tidigast

1. den 20 september i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Värmlands, Örebro och Västmanlands län,
2. den 10 oktober i Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands och Västra Götalands län, och
3. den 20 oktober i Blekinge, Skåne och Hallands län.

LMLACK-f: Fånggrödan får brytas tidigast 10 oktober i Kalmar, Gotlands, och Västra Götalands län och tidigast den 20 oktober i Blekinge, Skåne och Hallands län. Fånggröda som sås efter potatis, rotfrukter eller grönsaker får brytas tidigast den 1 januari. Efterkontroll enligt efterkontrollkapitlet kan tillämpas på denna åtgärd.

NMLACK-f: Fånggrödan vallgräs eller vallgräs i blandning med vallbaljväxter får brytas tidigast den 10 oktober i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Kalmar, Gotlands och Västra Götalands, Värmlands, Örebro och Västmanlands län och tidigast den 20 oktober i Blekinge, Skåne och Hallands län. Fånggrödan vitsenap eller oljerättika får brytas tidigast den 20 oktober. Fånggrödan höstråg eller westervoldiskt rajgräs får brytas tidigast den 1 januari. Efterkontroll enligt efterkontrollkapitlet kan tillämpas på denna åtgärd.

LMBRUN, NMBRUN: Får inte jordbearbetas annat än mekanisk ogräsbekämpning före den 15 nov om inte höstsådd sker. Notera felaktigt bearbetad areal.

NMÅKER: För insatsen mångfaldstråda får brytning av trädan ske tidigast i juli månad år 4. För insatsen fågelåker får brytning av marken ske tidigast 1 januari. Anpassade skyddszoner får brytas tidigast under hösten det sista året i åtagandeperioden. Länsstyrelsen får besluta om särskilda villkor när på hösten detta får ske.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal.

527 S Tidigaste jordbearbetning ej OK, skörd (ha)

Stöd: LMOPPET

Vallen får brytas tidigast efter att den slagits eller betats. Skörden ska vara bortförd. Om skiftet är plöjt bör skörden normalt inte ifrågasättas, men om man upptäcker att skiftet plöjts utan att vara skördat ska det noteras här. Dokumentera då noga vad som iakttagits.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal och notera de iakttagelser som lett till anmärkningen.

528 S Sikte på god skörd ej OK (ha)

Stöd: LMEKO, NMEKO, NMÅKER

Odlingen ska ske enligt lokalt erkända normer och med normala insatser till exempel i fråga om växtföljd, jordbearbetning, utsädesmängd eller ogräsbekämpning. Om odlingen misslyckas på grund av att lantbrukaren avsiktligt åsidosatt normala odlingsåtgärder lämnas ingen ersättning. Om kontrollen sker i slutet av sommaren eller på hösten, och grödan inte är skördad kan kontrollpunkten användas. Fodervärdet har då sjunkit, och grödan är inte skördad inom en tid där man får ett bra fodervärde. Observera att det för NMEKO inte finns något skördekrav för slåtter- och betesvall inom kretsloppsriktad produktion.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal för vilken normala odlingsåtgärder inte vidtagits. Om du hittar en gröda som är extremt dålig ska förhållandena dokumenteras noga, dels genom beskrivande kommentarer och gärna också med foto. Notera lantbrukarens uppgifter om vilka åtgärder som vidtagits noga liksom beskrivning av hur grödan (skiftet) ser ut. Detta är en bedömning som lantbrukaren ofta kan ha invändningar mot. Det är därför extra viktigt att dokumentera denna kontrollpunkt väl.

530 S Tillägg för avslagning/bete ej OK (ha)

Stöd: LMIVA

Ersättning kan lämnas för avslagning av växtlighet och för bete. Det avslagna materialet ska föras bort från våtmarken, om inte länsstyrelsen bestämt annat. Detta framgår av länsstyrelsens beslut om åtagande.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal. I de fall åtgärden delvis är genomförd, notera hur skötseln är utförd.

Du ska bedöma om efterkontroll ska ske.

531 Särskilt villkor: Tidpunkt för slåtter bete OK? (N/Inget värde)

Stöd: LMBETE, NMBETE

Särskilt skötselvillkor på mark med tilläggsersättning eller särskilda värden, som kan ha fastställts av länsstyrelsen, se åtagandeplan för att se när slåtter/bete ska ske.

Om villkoret är uppfyllt: Bedöm och notera tidpunkt för slåtter eller notera att slåtter ännu inte skett.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

532 Särskilt villkor: Tillskottsutfodring OK (N/Inget värde)

Stöd: LMBETE, NMBETE

Särskilt skötselvillkor på mark med tilläggsersättning eller särskilda värden, som kan ha fastställts av länsstyrelsen, se åtagandeplan för att se hur tillskottsutfodringen ska regleras.

Om villkoret är uppfyllt: Om det finns tecken på utfodring under tillåten tid, notera i vilken omfattning utfodring skett. I övrigt är villkoret så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

533 Särskilt villkor: Skötsel och underhåll av landskapselement OK (N/Inget värde)

Stöd: LMBETE, NMBETE

Särskilt skötselvillkor på mark med tilläggsersättning eller särskilda värden, som kan ha fastställts av länsstyrelsen, se hur landskapselementen ska skötas i åtagandeplanen.

Om villkoret är uppfyllt: Notera hur landskapselementet är skött.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

534 Särskilt villkor: Utseende på vegetation OK (N/Inget värde)

Stöd: LMBETE, NMBETE

Särskilt skötselvillkor på mark med tilläggsersättning eller särskilda värden, som kan ha fastställts av länsstyrelsen, se åtagandeplan för att veta hur träd- och buskskiktet ska regleras.

Om villkoret är uppfyllt: Notera vegetationens utseende för de områden eller träd/buskar som omfattas av villkoret.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

535 Särskilt villkor: Vissa djurslag OK (N/Inget värde)

Stöd: LMBETE, NMBETE

Särskilt skötselvillkor på mark med tilläggsersättning eller särskilda värden, som kan ha fastställts av länsstyrelsen, se åtagandeplan för att veta vilka djurslag som är OK på marken.

Om villkoret är uppfyllt: Notera om du sett det aktuella djurslaget eller hur du kommit fram till att villkoret är uppfyllt.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

537 S Underhåll av anläggning OK (N/E/Inget värde)

Stöd: LMIVA, AMIVA, NMIVA

Dammvallar, brunnar, och övriga anläggningar ska underhållas så att deras funktion består under hela stödperioden. Om det inte finns några anläggningar fyller du i ett "E" (ej aktuellt) i protokollet.

Om villkoret är uppfyllt: Ange typ av anläggning.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N och notera de brister som finns, fotografera gärna.

538 S Utsäde ej OK (ha)

Stöd: LMLACK-f, LMZON, LMBRUN, NMBRUN, NMLACK-f, NMZON, NMÅKER

LMLACK-f: Sådd av fånggröda i huvudgröda ska ske med för arten och syftet normal utsädesmängd av vallgräs eller vallgräs med en inblandning av högst 10 viktprocent vallbaljväxter. Om fånggröda sås efter potatis, rotfrukter eller grönsaker ska utsädet bestå av höstråg eller westervoldiskt rajgräs.

NMLACK-f: Sådd av fånggröda ska ske med för arten och syftet normal utsädesmängd. Det utsäde som kan användas är:

1. Vallgräs eller vallgräs med en inblandning av högst 10 viktprocent vallbaljväxter. Fånggrödan sås in i en annan huvudgröda än potatis, rotfrukter eller grönsaker.
2. Vitsenap eller oljerättika. Fånggrödan sås in i eller efter skörd av en annan huvudgröda än potatis, rotfrukter eller grönsaker, men den kan även sås efter skörd av potatis, rotfrukter eller grönsaker. Vitsenap och oljerättika är endast tillåten som fånggröda i Blekinge, Skåne, Hallands län och i stödområde 9 och 5m i Kalmar län.
3. Höstråg eller westervoldiskt rajgräs. Fånggrödan ska sås efter skörd av potatis, rotfrukter eller grönsaker.

LMZON, NMZON:

Växtligheten på skyddszonen ska utgöras av vallgräs eller vallgräs i blandning med vallbaljväxter. En insektsfrämjande fröblandning får blandas in vid sådden. Högst 10 viktprocent av utsädesblandningen får utgöras av vallbaljväxter. Sådden ska ske med den mängd utsäde som är normalt för arten och syftet med odlingen.

LMBRUN, NMBRUN: Bruna bönorna ska vara av sort som är upptagen på den svenska sortlistan och av svenskt ursprung. Vid tveksamhet fråga om sort.

NMÅKER: Länsstyrelsen får besluta om särskilda skötselvillkor för vilken mängd utsäde som ska användas samt vilken sort. Utsädet ska till grunden utgöras av vallgräs.

Om villkoret är uppfyllt: I de fall som det är uppenbart att fånggrödan är OK behöver du inte notera något ytterligare. I de fall som du varit tveksam, men godkänt fånggröda, notera vad du sett.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal där felaktigt utsäde använts och notera vad bristen består av, t.ex. felaktig sort, otillräcklig mängd osv.

539 S Utsäde ej OK, LMEKO (ha)

Stöd: LMEKO, NMEKO,

LMEKO, NMEKO: Lantbrukaren ska lämna uppgifter om förökningsmaterialets ursprung och behandling. Förökningsmaterialet ska vara ekologiskt odlat. Eget utsäde är OK. Jordbruksverket kan ge generell eller individuell dispens att använda obetat konventionellt utsäde om det inte finns ekologiskt förökningsmaterial att tillgå. Notera i dessa fall även sådatum. Det är datum för sådd som räknas vid hänsyn till dispenser.

Om villkoret är uppfyllt: Notera förökningsmaterialets ursprung och behandling. I de fall det finns dispens, notera även sådatum.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal där felaktigt utsäde använts. Se vidare under kapitlet utsäde/förökningsmaterial i dokumentationsbilagan för ekologisk odling.

540 S Övriga åtgärder ej OK (ha)

Stöd: alla miljöersättningar, LFAK och AMIVA

I de fall som det konstateras att lantbrukaren har brutit mot något stöd villkor som inte täcks under övriga beskrivningar kan denna kontrollpunkt användas. I de fall kontrollpunkten används är det mycket viktigt att man dokumenterar vad det var för åtgärd som inte var uppfyllt.

LMBETE, NMBETE: Om du konstaterar att lantbrukaren gjort någon av de förbjudna åtgärderna gödsling, kalkning, konstbevattning, kemisk bekämpning, täkt eller andra åtgärder som kan skada de hävdberoende värdena, ska den påverkade arealen anges vid detta villkor. Exempel på andra förbjudna åtgärder är insädd eller avverkning av värdefulla träd. En tydlig dokumentation av vad den förbjudna åtgärden bestod i är också nödvändig.

Det är inte möjligt att precisera detaljer för samtliga åtgärder som skulle kunna skada natur- eller kulturmiljövärden. Du måste självt bedöma om lantbrukaren vidtagit åtgärder som kan skada de natur- och kulturmiljövärden som finns på skiftet.

Under kontrollpunkten är det också möjligt att notera andra avvikelser som inte ryms inom befintliga kontrollpunkter. Exempel på sådana noteringar kan vara kraftigt upptrampade ytor.

AMIVA: Om du konstaterar att lantbrukaren gjort någon av åtgärderna kemisk bekämpning, gödsling eller kalkning ska den påverkade arealen anges vid detta villkor. Produktion av något slag är inte tillåten i AMIVA. Av denna anledning ska man kontrollera om våtmarken eller småvattnet används för fisk- eller kräftodling, bevattning eller andra produktionsformer som inte är förenliga med stödet. Bete i anlagda våtmarker eller småvatten betraktas inte som produktion. Om våtmarken eller småvattnet används för produktion ska konstaterade avvikelser noteras med hela arealen.

LMIVA: Om du konstaterar att lantbrukaren gjort någon av åtgärderna kemisk bekämpning, gödsling eller kalkning ska den påverkade arealen anges vid detta villkor. I de fall länsstyrelsen beslutat om förbud mot fisk- och kräftodling, utfodring av fisk och kräftor eller om förbud mot att helt tömma våtmarken eller småvattnet ska konstaterade avvikelser noteras med hela arealen.

NMIVA: Om du konstaterar att lantbrukaren gjort någon av åtgärderna kemisk bekämpning, gödsling eller kalkning ska den påverkade arealen anges vid detta villkor. Länsstyrelsen kan besluta om förbud mot odling av fisk och kräftor. Med fisk- eller kräftodling menas en anläggning där fisk eller kräftdjur föds upp eller hålls under kontrollerade former. Enbart utsättning av fisk och kräftor där det inte sker någon matning betraktas vanligtvis inte som odling. Länsstyrelsen kan i enskilda fall besluta om förbud mot utsättning eller utfodring av fisk, kräftor och andra djur (till exempel fåglar) eller om förbud mot att helt tömma våtmarken. Konstaterade avvikelser noteras med hela arealen.

NMÅKER:

Åkerogräs: Om du konstaterar att lantbrukaren inte brukat åkern extensivt ska detta anges vid detta villkor. I detta ingår att åkern ska brukas extensivt utan

kemisk bekämpning, med minimerad mekanisk ogräsbekämpning samt utan användning av handelsgödsel.

Mångfaldsträda: Om du konstaterar att lantbrukaren gjort någon av åtgärderna gödsling, spridning av växtskyddsmedel, otillåten insådd av grödor år 1-4 eller upplag på en etablerad mångfaldsträda ska den påverkade arealen anges vid detta villkor.

Fågelåker: Om du konstaterar att lantbrukaren skördat spannmålen ska den påverkade arealen anges vid detta villkor.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal samt vad bristen består av. Tänk på att dokumentera noga eftersom kontrollpunkten inte är specificerad.

541 S Vårbearbetning ej OK (ha)

Stöd: NMÅKER

NMÅKER: Det femte året i åtagandeperioden ska mångfaldsträdan sås in med en vårsådd gröda. För tidig bearbetning hanteras under punkten ”Tidigaste jordbearbetning ej ok”.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal.

542 Total skötselavvikelse (ha)

Stöd: LMOPPET, LMEKO, LMBETE, LMZON, LMLACK-f, LMLACK-v, LMIVA, AMIVA, , LMBRUN, NMBRUN, LMVALL, NMVALL, NMEKO, NMZON, NMLACK-f, NMLACK-v, NMÅKER

För att inte överlappande konstaterade avvikelser ska sanktioneras dubbelt, anges per stödform den totala arealen på skiftet som har någon skötselavvikelse.

För att undvika problemet med felaktiga automatiska avdrag ska du använda dig av koder när arealen summeras till punkt 542. Koderna är M, manuellt avdrag och A, automatiskt avdrag.

Summeringen av arealen för kontrollpunkterna är densamma, men nu ska du också bedöma om värdet på kontrollpunkten kan användas vid automatiskt avdrag eller ej.

Exempel 1: På skifte 1 A är det sökt GÅRD, NMVALL och LMEKO. Du noterar 503 Bete/skörd ej OK på skiftet gällande båda miljöstöden. I detta fall ska du sätta koden ”A”, automatiskt avdrag eftersom avvikelsen som summeras ned till 542 påverkar båda stöden på skiftet.

Om man tänker sig samma skifte och stöd men också har en anmärkning på NMVALL för 523 Liggtid ej OK, ska du sätta koden för ”M”, manuellt avdrag, eftersom den areal som summeras ned till 542 inte ska påverka både NMVALL och LMEKO.

Finns det noteringar i kontrollpunkt 519, 520, 521, 531, 532, eller 535 ska dessa avvikelser inte ingå i summeringen i kontrollpunkt 542.

546 S Kemisk bekämpning ej OK (ha)

Stöd: LMOPPET, LMEKO, LMZON, LMLACK-f, LMLACK-v, LMBRUN, NMBRUN, LMVALL, NMVALL, NMLACK-f, NMLACK-v, NMZON, NMEKO, NMÅKER

LMOPPET, LMZON, LMVALL, NMZON, NMÅKER: Det är inte tillåtet att sprida kemiska bekämpningsmedel. Brytning får dock göras kemiskt.

LMLACK-f/NMLACK-f: Efter skörd av huvudgrödan får inte kemiska bekämpningsmedel spridas fram till det datum då den tidigast får brytas.

LMLACK-v/NMLACK-v: Kemiska bekämpningsmedel får inte spridas förrän tidigast den 1 januari året efter aktuellt stödår.

LMBRUN, NMBRUN: Kemiska bekämpningsmedel mot insekter eller svamp får inte användas.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal.

LMEKO, NMEKO: Lantbrukaren ska lämna uppgifter om använda medel för bekämpning av växtskadegörare. Har något preparat använts kontrollera att produkten finns med på listan i bilaga 2B i rådets förordning (EEG) nr 2092/91⁴.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal samt notera vilket preparat som använts

547 S Gödsling ej OK (ha)

Stöd: LMEKO, LMZON, LMLACK-f, LMLACK-v, LMBRUN, NMBRUN, NMLACK-f, NMEKO, NMLACK-v, NMZON, NMÅKER

LMZON/NMZON, NMÅKER All gödsling är förbjuden.

LMLACK-f/NMLACK-f: Efter skörd av huvudgrödan får inte gödselmedel spridas i fånggrödan före det datum då den tidigast får brytas.

LMLACK-v/NMLACK-v: Efter skörd av en huvudgröda, efter den sista skörden av vall eller efter en bevuxen träda får inte gödselmedel spridas på marken förrän tidigast den 1 januari efter skördeåret.

LMBRUN, NMBRUN: Kvävetillförsel får endast ske med högst 30 kg per hektar som startgiva i direkt anslutning till sådd.

⁴ LISTA ÖVER ORGAN OCH OFFENTLIGA MYNDIGHETER SOM UTÖVAR DEN KONTROLL SOM AVSEES I ARTIKEL 15 I FÖRORDNING (EEG) nr 2092/91 (2009/C 72/04)

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal.

LMEKO/NMEKO: Lantbrukaren ska lämna uppgifter om tillförda gödsel- och jordförbättringsmedel.

Om villkoret är uppfyllt Notera vilka produkter som har använts. Se vidare i bilagan för ekologisk odling.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal. Se vidare i bilagan för ekologisk odling.

548 A Total avvikelse arealvillkor

Stöd: Nmzon, Lmzon

Summera arealen för kontrollpunkt 506 till den här kontrollpunkten.

549 S Förbud foder ej OK (ha)

Stöd: AMIVA

Växtlighet som slås av från och med 15 januari till och med 31 augusti får inte användas i produktion. Avslagen växtlighet ska föras bort från marken.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal där växtligheten har använts felaktigt eller inte förts bort. Notera också hur växtligheten har använts eller om det ligger kvar på skiftet.

551 S Tillägg: Areal slätter ej OK (ha)

Stöd: AMIVA

Om lantbrukaren sökt ersättning för slätter ska du ange den areal där skötselkravet inte är uppfyllt.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal.

553 S Stark igenväxning (ha)

Stöd: LMBETE, NMBETE, LFAK (Betesmark)

Notera att det för LMBETE och NMBETE finns två typer av igenväxning; igenväxning och stark igenväxning. De båda typerna av igenväxning kan aldrig vara överlappande.

Med stark igenväxning menas:

- Gamla, betespräglade träd är tydligt trängda på grund av igenväxning runt omkring.
- Ett betydande antal träd eller buskar av igenväxningskaraktär förekommer i tidigare öppna lägen.
- Träd och buskskikt är så tätt att den växtlighet som normalt finns på en betesmark börjar försvinna.
- Träd och buskskikt är så tätt att marken är otillgänglig för betesdjuren.

Finns stark igenväxning enligt något av ovanstående kriterier ska områden som påverkas noteras. Detta görs genom att områdets ytterkanter ritas in så att bruttoarealen av den starka igenväxningen kan mätas. Hela denna areal noteras som stark igenväxning i protokollet.

För betesmarksstöden och LFAK ska arealen stark igenväxning alltid ingå i den totala skötselavvikelse som summeras vid kontrollpunkt 542 samt kontrollpunkt 580 för LFAK.

Om villkoret är uppfyllt: I de fall du anser att det inte är stark igenväxning men det ändå finns träd eller buskar som är på gränsen till stark igenväxning. Notera varför det inte anses vara stark igenväxning. I övriga fall är villkoret så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal. Dokumentationen ska också alltid innehålla en beskrivning med ord vad igenväxningen bestod av och omfattningen av den. Denna notering är dels till för att den handläggare som ska fatta beslut om stöd ska ha ett bra underlag, dels för att lantbrukaren ska kunna förstå kontrollresultatet. Man ska av dokumentationen kunna avgöra om stödmottagaren nyligen vidtagit några åtgärder mot igenväxning, såsom röjning. Såväl omfattning som resultatet av en sådan åtgärd ska dokumenteras.

553 TV Stark igenväxning (ha)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

För beskrivning se kontrollpunkt 553 S Stark igenväxning (ha).

För marker med enbart gårdsstöd där stark igenväxning inte konstateras men där nuvarande skötsel är otillräcklig och natur eller kulturvärdena på sikt riskerar att skadas ska lantbrukaren meddelas. Meddelandet ska innehålla ett kortfattat förslag på åtgärder.

Mindre överträdelse är möjligt att tillämpa för villkoret. I de fall som avvikelsen är maximalt 0,1 ha/skifte ska bedömningsvärdet "0" anges i rutan för kod. Om lantbrukaren åtgärdar den mindre överträdelsen ska bedömningsvärde 0 vara kvar. Åtgärdas inte överträdelsen ska bedömningsvärdet tas bort och kodrutan ska lämnas tom.

Om villkoret är uppfyllt: I de fall du anser att det inte är stark igenväxning men det ändå finns träd eller buskar som är på gränsen till stark igenväxning. Notera varför det inte anses vara stark igenväxning. I övriga fall är villkoret så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Se 553 S Stark igenväxning.

554 TV Underhåll av åkermark ej OK (ha)

Stöd: Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.

All åkermark ska underhållas. Om markanläggningar som diken och dränering förfallit så att marken inte längre kan tas i bruk utan särskilda åtgärder, eller om det finns vedartade växter som är äldre än årsskott ska det noteras här. Bärbuskar, plantskoleväxter och fruktträd som utgör underlag för stöd får dock finnas. Likaså solitärträd och planterad energiskog. Om en övervägande del av ett skifte fortfarande är i *bra* skick kan anmärkningen gälla den del av skiftet som inte

uppfyller kraven. Om slyuppslaget däremot är en indikation på ett generellt dåligt underhåll av marken ska hela skiftets areal noteras.

Ett undantag från huvudprincipen är om lantbrukaren genom odlingsåtgärder tydligt har visat att endast delar av skiftet sköts. Då bör anmärkningen enbart gälla den oskötta delen även om det är den övervägande delen av skiftet som inte är i gott skick.

Mindre överträdelse är möjligt att tillämpa för villkoret. I de fall som avvikelser är maximalt 0,1 ha/skifte ska bedömningsvärdet "0" anges i rutan för kod. Om lantbrukaren åtgärdar den mindre överträdelsen ska bedömningsvärde 0 vara kvar. Åtgärdas inte överträdelsen ska bedömningsvärdet ta bort och kodrutan ska lämnas tom.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal samt vad bristen består av.

555 S Minsta skiftesstorlek ej OK (ha)

Stöd: GÅRD

Gårdsstödsskiften måste vara minst 0,10 ha. Undantag gäller dock för skiften som ligger i direkt anslutning till andra gårdsstödsskiften sökta av samma lantbrukare. På kontrollpunkten noteras arealen för skiften som är mindre än 0,10 ha och som ligger fristående från alla lantbrukarens andra skiften. Två för små skiften på var sin sida av blockdelande väg eller dike ska båda beröras av kontrollpunkten.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal.

558 Särskilt villkor: Fäbod i bruk OK (N/Inget värde)

Stöd: NMBETE

På fäbod i bruk ska finnas minst 1,5 djurenheter av djurslagen nötkreatur, får och get. Dessa djur ska ha tillgång till minst 6 hektar fäbodbete. Djuren ska vara där under hela fäbodsäsongen. Du ska notera villkorsbrott under det block som betecknas som fäbodcentrum med ett "N" samt dokumentera vad villkorsbrottet bestod i.

Om villkoret är uppfyllt: Notera djurslag, antal och perioden som djuren finns på fäboden. Om antal djur och djurslag på fäbodbetet inte går att avgöra vid kontrollen, exempelvis för att djuren går på skogen, måste brukaren redogöra för detta. Du beräknar den areal de betande djuren räcker till och dokumenterar din beräkning.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

560 Kompletterande: Särskild skötsel av fäbodbete OK (N/Inget värde)

Stöd: NMBETE

Kompletterande åtgärd på fäbodbete som kan ha beslutats av länsstyrelsen. På mark med särskild skötsel av fäbodbete ska igenväxningen tas bort senast första stödårets slut. Utöver detta har länsstyrelsen har möjlighet att fastställa ytterligare

kompletterande insatser för att bevara och förstärka fåbodbetets natur- och kulturmiljövärden i åtagandeplanen.

Om villkoret är uppfyllt: Beskriv de åtgärder som har vidtagits och som är synliga.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

561 S Restaurering enligt plan OK (N/Inget värde)

Stöd: NMBETE

Restaurering ska ske enligt den restaureringsplan som länsstyrelsen upprättat. Någon exakt formulering för hur kontrollen ska gå till kan därmed inte göras då det beror på hur villkoret är formulerat i plan och beslut.

Om villkoret är uppfyllt: Notera de åtgärder som har vidtagits och som är synliga.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

563 Särskilt villkor: Hävdritt år OK (N/Inget värde)

Stöd: NMBETE

Särskilt skötselvillkor på mark med särskilda värden, alvarbeten eller mosaikbetesmarker eller andra gräsfattiga marker som kan ha fastställts av länsstyrelsen, se åtagandeplan för vilket år som är det betes- eller slåtterfria året i åtagandeperioden.

Om villkoret är uppfyllt: Notera vegetationens utseende.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

564 Särskilt villkor: Plockhuggning OK (N/Inget värde)

Stöd: NMBETE

Särskilt skötselvillkor på mark med skogsbete, särskild skötsel av fåbodbete eller mosaikbetesmarker eller andra gräsfattiga marker som kan ha fastställts av länsstyrelsen, se åtagandeplan hur plockhuggningen ska gå till.

Om villkoret är uppfyllt: Beskriv de synliga åtgärder som har vidtagits.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

566 Särskilt villkor: Reglerad tillskottsutfodring OK (N/Inget värde)

Stöd: NMBETE

Särskilt skötselvillkor på mark med särskild skötsel av fåbodbete som kan ha fastställts av länsstyrelsen, se åtagandeplan hur tillskottsutfodring ska regleras.

Om villkoret är uppfyllt: Notera hur du kommit fram till att villkoret är uppfyllt.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

569 S Kompletterande: Höhantering OK (N/Inget värde)

Stöd: NMBETE

Regionalt kompletterande insats på slåtteräng med särskilda värden som kan ha fastställts av länsstyrelsen, se åtagandeplan för när slåtter ska ske, med vilken metod och vilka redskap den ska utföras.

Om villkoret är uppfyllt: Notera hur du kommit fram till att villkoret är uppfyllt.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

570 S Kompletterande: Bränning OK (N/inget värde)

Stöd: NMBETE

Regionalt kompletterande insats på betesmark och slätteräng med särskilda värden eller på mosaikbetesmarker och andra gräsfattiga marker, se åtagandeplan för när och hur bränning ska genomföras.

Om villkoret är uppfyllt: Notera hur du kommit fram till att villkoret är uppfyllt.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

571 S Kompletterande: Svårtillgängliga platser OK (N/inget värde)

Stöd: NMBETE

Regionalt kompletterande insats på betesmark eller slätteräng med särskilda värden, skogsbete, alvarbete, restaureringsmark eller mosaikbetesmarker och andra gräsfattiga marker, se åtagandeplan. Med svårtillgänglig menas öar utan fast landförbindelse och platser i väglöst land. Om lantbrukaren vidtagit någon åtgärd som innebär att marken inte längre uppfyller villkoren för insatsen ska detta noteras.

Om villkoret är uppfyllt: Notera hur du kommit fram till att villkoret är uppfyllt.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

572 Särskilt villkor: Särskilt skötselvillkor enligt plan OK (N/inget värde)

Stöd: NMÅKER

Villkor ska uppfyllas enligt den plan som länsstyrelsen upprättat. Någon exakt formulering för hur du ska gå till kan därmed inte göras då det beror på hur villkoret är formulerat i plan och beslut.

Om villkoret är uppfyllt: Notera hur du kommit fram till att villkoret är uppfyllt.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

580 Total skötselavvikelse, kompensationsbidrag (ha)

Stöd: LFAK

För att inte överlappande konstaterade avvikelser ska sanktioneras dubbelt, anges per stödform den totala arealen på skiftet som har någon skötselavvikelse. Betydelsen är identisk med kontrollpunkt 542, men för andra stöd.

583 Total skötselavvikelse, Gårdsstödet (ha)

Stöd: GÅRD

Gäller enbart kontrollpunkten 555.

584 S Enligt lokalt erkända normer (ha)

Stöd: LFAK, LFAN

Odlingen ska ske enligt lokalt erkända normer och med normala insatser till exempel i fråga om jordbearbetning, utsädesmängd eller ogräsbekämpning. Om

odlingen misslyckas på grund av att jordbrukaren avsiktligt åsidosatt normala odlingsåtgärder lämnas ingen ersättning.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange areal för vilken normala odlingsåtgärder inte vidtagits på kontrollpunkten. Om du hittar en gröda som är extremt dålig ska förhållandena dokumenteras noga, dels genom beskrivande kommentarer och gärna också med foto. Notera lantbrukarens uppgifter om vilka åtgärder som vidtagits noga liksom beskrivning av hur grödan (skiftet) ser ut. Detta är en bedömning som lantbrukaren ofta kan ha invändningar mot. Det är därför extra viktigt att dokumentera denna kontrollpunkt väl.

14 Stödrättsbilagan

14.1 Beskrivning av kontrollpunkt för stödrätter 2005

Nedan beskrivs den kontrollpunkt som gäller för kontroll av att stödrätterna tilldelades på korrekt grund 2005. I bilagan förtecknas enbart de block som ska kontrolleras. Om ett block i stödrättsprotokollet inte kontrolleras, eller inte kontrolleras i sin helhet ska du markera detta genom att sätta koden "E", ej kontrollerad på kontrollpunkt 615.

615 Justering av stödrätter

Stöd: GÅRD (Stödrätter)

Denna kontrollpunkt används för jordbruksmark som brukaren tilldelats stödrätter för 2005. Kontrollpunkten kommer endast upp för mark som tidigare inte kontrollerats avseende stödrättstilldelning (fältkontroller eller inventering). Om marken helt uppenbart inte bedöms ha varit jordbruksmark som berättigade till stödrätter 2005, ska du ange antalet ha som inte var gårdsstödsberättigat 2005. Exempel på helt uppenbara fall kan vara skog som utan tvivel stod på marken 2005.

15 Elementbilagan

När miljöersättningen för natur- och kulturmiljöer ingår i kontrollmängden, finns särskilda kontrollpunkter som ska besvaras. Flera kontrollpunkter kommer att visas för samtliga element, medan andra kontrollpunkter bara visas när ett villkor är aktuellt.

Ansökan innehåller ett antal elementtyper med löpnummer kopplade till ett blocknummer. I protokollet framgår vilket element som är kopplat till vilket block. Det första du ska notera är omfattning samt typnummer på det konstaterade elementet. Om det konstaterade elementet skiljer sig från det ansökta noterar du det konstaterade typnumret, se Bilaga 2 Landskapselement.

I uppmätt omfattning du ange hela elementets omfattning, om det finns någon del som inte ligger i anslutning till åkermark ska du ange det under kontrollpunkt 803.

För varje kontrollpunkt ska du ange den omfattning som inte uppfyller villkoret. Omfattningen ska anges i samma enhet som elementet. För några kontrollpunkter kan svaret bara vara OK (inget värde) eller ej OK (N).

15.1 Beskrivning av kontrollpunkterna på elementnivå

Nedan ges en mer utförlig beskrivning av de kontrollpunkter som särskilt berör LMKULT och NMKULT. De är sorterade i ordning efter kontrollpunktens nummer.

801 Extra: Element med träd OK (N/inget värde)

Länsstyrelsen har möjlighet att besluta om särskilda skötselvillkor för landskapselement bestående av träd. Vid kontrollen ska du verifiera om det särskilda skötselvillkoret är uppfyllt.

Om villkoret är uppfyllt: Notera hur skötseln genomfördes och när brukaren genomförde åtgärden.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

802 Extra: Tid och form för bete OK (N/inget värde)

Länsstyrelsen har möjlighet att besluta om när och hur marken ska betas, det vill säga när på året marken ska betas och av vilka djurslag. Vid kontrollen ska du verifiera att beslutet är uppfyllt.

Om villkoret är uppfyllt: I de fall det finns ett villkor om vilka djurslag som ska användas, notera om du ser djurslaget i fråga vid kontrollen. Om kontrollen genomförs efter att tiden för bete, notera om du ser någon spillning från det aktuella djurslaget.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange N samt notera vad bristen består av.

803 I anslutning till åker ej OK (omfattning)

Landskapselement som uppfyller definitionen i bilaga 3 måste ligga på eller i anslutning till åkermark för att vara stödberättigande. Med i anslutning till åkermark menas att landskapselementet ska ha en gemensam ren med åkern. Du ska ange den omfattning av elementet som inte ligger på, eller i anslutning till, åkermark. Omfattningen av kontrollpunkt 803 påverkar den fastställda omfattningen, det innebär att *den omfattning som noteras här inte ska ingå i summeringen av den sammanlagda skötselavvikelsen.*

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något ytterligare att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange omfattning och notera varför du kom fram till att landskapselementet inte har gemensam ren med åkern, tex att elementet ligger 5 meter från åkerkanten och att det finns så mycket träd och buskar mellan elementet och åkern att det är ett annat ägoslag.

804 Igenväxning ej OK (omfattning)

Träd och buskar av igenväxningskaraktär får inte förekomma på landskapselementen eller dess renar. Röjda träd och buskar, grenar och kvistar ska vara bortförda från landskapselementet, med undantag för så obetydliga rester att de inte påverkar elementets fortsatta underhåll eller kulturhistoriska värde. Du kan godkänna enstaka träd och buskar, landskapselementen måste inte vara helt fria från alla träd och buskar. Dessa får inte skada den hävdbetingade markvegetationen, äldre träd och buskar som haft en funktion i den äldre markanvändningen eller elementet i sig självt. Andra fall där undantag från igenväxningskravet kan vara aktuellt är diken med fisk som kräver mycket beskuggning eller bärande träd och buskar sett till hela jordbruksmiljön inom åtagandeenheten.

Om villkoret är uppfyllt: Om villkoret är uppfyllt: I de fall du anser att det inte är igenväxning men det ändå finns träd eller buskar som är på gränsen till igenväxning. Notera varför det inte anses vara igenväxning. I övriga fall är villkoret så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange omfattning, den ska anges i meter för längdelement och i styck för styckelement. Du ska också notera vad igenväxningen bestod av.

805 Underhåll av element ej OK (omfattning)

Anlagda landskapselement ska underhållas så att deras natur- och kulturhistoriska värden och funktion kan bibehållas. Du ska kontrollera att de skötselåtgärder som krävs för vissa värdefulla landskapselement har genomförts. Skötselåtgärderna anges i föreskrifterna SJVFS 2002:95 respektive SJVFS 2007:42 och finns förtecknade i bilaga 4 till denna instruktion.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange omfattning samt notera vad bristen består av.

807 Övriga åtgärder ej OK (omfattning)

Det är inte tillåtet att sprida växtskyddsmedel eller vidta andra åtgärder som kan skada natur- och kulturmiljövärden. Det är heller inte tillåtet att förstöra eller ta bort landskapselement som ingår i åtagandet.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något ytterligare att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange omfattning samt notera vad bristen består av.

Kontrollpunkten ska också användas om du konstaterar att elementet ligger i eller i anslutning till åker där odlingen består av energiskog eller julgransodling (gäller

endast LMKULT). Notera i så fall om det är energiskog eller julgransodling på skiftet.

808 Total skötselavvikelse (omfattning)

Du ska ange den totala omfattningen som har någon skötselavvikelse för att överlappande konstaterade avvikelser inte ska sanktioneras dubbelt. Summera därför omfattningen från kontrollpunkterna 804, 805, 807 och 810 i kontrollpunkt 808.

810 Fritt från upplag ej OK (omfattning)

Upplag och avfall får inte finnas på landskapselementen eller dess renar. Med upplag menas exempelvis gammalt foder, uttjänt virke, skrot eller rensningsmassor.

Om villkoret är uppfyllt: Villkoret är så utformat att det inte uppenbart finns något ytterligare att notera.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange omfattning samt notera vad bristen består av. Du ska dokumentera vad upplaget består av. I dokumentationen ska det även framgå var det är beläget och hur stor andel av landskapselementet som påverkas.

812 S Kompletterande: Särskild skötsel av landskapselement ej OK (omfattning)

Stöd: NMKULT

Landskapselementet ingår i åtagande för skötsel av landskapselement med särskilda värden. Det ska varje år betas eller slås av. Avslaget växtmaterial ska föras bort. Utöver detta kan länsstyrelsen besluta om tidpunkt för skötseln, metoder och redskap som ska användas, eventuellt sköselfritt år, landskapselementens utseende vid vegetationsperiodens slut och vilket utseende vegetationen, inklusive träd och buskar, ska ha vid vegetationsperiodens slut. Det kan också finnas övriga insatser som är viktiga med hänsyn till elementens kulturhistoriska värde.

Du måste ta reda på vilka skötselvillkor som gäller för landskapselementen som har ett åtagande för särskild skötsel. Vilka skötselvillkor det är hittar du i åtagandet för NMKULT eventuellt kompletterat av ett manuellt beslut.

Om villkoret är uppfyllt: Beroende på hur villkoret är utformat, försök att göra någon notering om hur du kom fram till att det var OK. T.ex. om villkoret är att växtligheten ska slås med lie, fråga brukaren när det gjordes och av vem.

Om villkoret inte är uppfyllt: Ange omfattning samt notera vad bristen består av.

16 Villkorsbilagan Ekologisk odling 2010

Ett lämpligt arbetssätt vid kontroll av företag som omfattas av miljöersättningarna för ekologiska produktionsformer och certifierad ekologisk produktion eller kretsloppsriktad produktion är att först gå igenom bilagan ”Ekologisk produktion” med lantbrukaren.

På bilagan finns ett antal frågor som ska fungera som ett underlag för kontrollpunkterna på kontrollmängdsnivå samt vissa av kontrollpunkterna på skiftesnivå. Om någon avvikelse konstateras, för över det på skiftesprotokollet under aktuell kontrollpunkt.

16.1 Uppgifter som lantbrukaren ska kunna redogöra för

- Växtföljder för den mark som odlas enligt stödreglerna.
- Utsäde/förökningsmaterialets ursprung, behandling samt datum för sådd eller plantering.
- Tillförda gödsel- och jordförbättringsmedel: datum för spridning, ursprung och mängd.
- Tillförda bekämpningsmedel: datum för spridning, ursprung och mängd.
- Andra växtskyddsåtgärder som vidtagits i odlingen.

16.2 Kontrollera lantbrukarens uppgifter mot stödjande dokument

För åtaganden från och med 2007 gäller att lantbrukaren ska ha skriftlig dokumentation om uppgifterna i stycke 16.1. En dokumentationsmall lämplig för brukaren att använda finns på:

<http://www.jordbruksverket.se/download/18.698b7bdc117c96673188000824/Dokumentationshj%C3%A4lp%2C+v%C3%A4xtodling.doc>

Det är tillåtet att ha dokumentationen på ett annat sätt. Syftet är att du på ett effektivt sätt ska kunna kontrollera uppgifterna, och att dessa uppgifter kan stickprovskontrolleras mot stödjande dokument. Även om det inte finns krav på att dokumentationen ska vara skriftlig för åtaganden från 2006 och tidigare ska lantbrukarens muntliga uppgifter kontrolleras mot stödjande dokument.

Det är inte nödvändigt att kontrollera samtliga uppgifter mot stödjande dokument, men kontrollmomentet ska ingå vid samtliga kontroller. Uppgifter kan verifieras mot exempelvis inköpsfakturer, kvitton eller bokföring. Innehållet m.m. av inköpta bekämpningsmedel, utsäde, förökningsmaterial kan kontrolleras mot etiketter på säckar eller dylikt. För att ytterligare verifiera om lantbrukarens uppgifter är korrekta, bör du besöka utrymmen för förvaring av utsäde och gödselmedel. Detta för att få en uppfattning om andra än godkända produkter förekommer på företaget. När du kontrollerat dessa utrymmen ska detta anges i villkorsbilagan.

Notera i villkorsbilagan vilka stödjande dokument som du kontrollerat mot, exempelvis ”Inköpta gödselmedel kontrollerat mot kvitto från Ekofrö, 2010-03-01”. De stödjande dokumenten som kontrollerats ska signeras och dateras av dig som kontrollant.

Om det inte finns några stödande dokument eller annat att kontrollera uppgifter mot så är det viktigt att du antecknar detta i fritextfältet. För åtaganden från och med 2007 är det ett krav att lantbrukaren ska göra det möjligt för länsstyrelsen att kontrollera de uppgifter som lantbrukaren lämnar mot bokföring, verifikationer, stödande dokument eller motsvarande.

Frågorna hör också ihop med krav på skiftesnivå. Om någon felaktighet eller otillåten användning konstateras, notera för vilka skiften det gäller. De kontrollpunkter som kan vara aktuella är:

- 539 Utsäde ej OK
- 546 Kem bekämpning ej OK
- 547 Gödsling ej OK.

16.3 Så fyller du i villkorsbilagan Ekologisk odling 2010

1. Kan lantbrukaren redogöra för/visa på gårdens växtföljder?

Du ska notera gårdens normala växtföljder. Du noterar de uppgifter brukaren redogör för samt vad som står i dokumentationen.

Det finns inget exakt facit som säger att någon växtföljd är fel, men skrivningen ”med sikte på god skörd” ger anledning att uppmärksamma en ensidig extensiv växtföljd. I de fall detta konstateras ska du notera vilka skiften det gäller, till exempel ensidig spannmålsodling på en gård utan djur och utan inköp av gödselmedel eller en gård med vall alla fyra åren. I det senare fallet ska du fråga när vallen senast plöjdes, om lantbrukaren har LMEKO eller certifierad ekologisk produktion inom NMEKO. I kretsloppsriktad produktion inom NMEKO ersätts inte vallodlingen. Det är viktigt att du dokumenterar så att det finns ett bra beslutsunderlag. Om detta villkor inte anses uppfyllt gör du en anmärkning på ”528 S Sikte på god skörd ej OK (ha)”.

Lmeko

Markens bördighet och biologiska aktivitet ska bibehållas eller höjas genom att en eller flera av följande åtgärder vidtas med sikte på god skörd som:

- odling i lämplig växtföljd
- odling av baljväxtrika vallar
- odling av ettåriga grüngödslingsgrödor
- nedbrukning av organiskt material från jordbruksföretag som odlar enligt reglerna för ekologisk produktion
- odling av växter med djupt rotsystem
- tillförsel av gödsel eller biprodukter från ekologiskt hållna djur.

Nmeko

Markens bördighet och biologiska aktivitet ska behållas eller höjas, i första hand genom att följande åtgärder vidtas, som behövs för odling med sikte på god skörd:

- odling av ettåriga grüngödslingsgrödor, baljväxtrika vallar eller växter med djupt rotsystem i lämplig växtföljd
- tillförsel av stallgödsel från ekologisk djurhållning samt
- tillförsel av annat organiskt material, komposterat eller inte, från företag som odlar ekologiskt.

2. Kan lantbrukaren redogöra för/visa på utsädets/förökningsmaterialets ursprung och behandling?

Fråga lantbrukaren vilket utsäde som kommer att användas för de grödor som ska sås under året, d.v.s. utifrån de grödor som förekommer 2010 under punkt 1.

Du ska notera hur du verifierade brukarens uppgifter. Detta görs lämpligen genom att kontrollera verifikationer, inköpskvitton, säcketiketter eller dylikt.

Notera ”Eget” i kolumnen sort om lantbrukaren använder eget utsäde. Notera om utsädet är ekologiskt eller konventionellt odlat, eventuella behandlingar av utsädet ska dokumenteras. Om utsädet är konventionellt, notera om det är ”obetat”. Om konventionellt utsäde använts kontrollera att det är av sort som omfattas av generell dispens eller om lantbrukaren fått individuell dispens. Notera i dessa fall även sådatum. Det är datum för sådd som räknas vid hänsyn till dispenser. Har otillåtet utsäde använts notera på vilka skiften. Sådatum behöver endast anges om konventionellt dispensutsäde använts.

På www.jordbruksverket.se finns uppdaterade listor ”2009 Databasen för Sverige” som man hittar via Växt, Miljö, Vatten/Ekologisk odling/Ekologiskt utsäde.

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/vaxtmiljovatten/ekologiskproduktion/ekologisktutsade/tillgangochgenerelladispenser.4.7502f61001ea08a0c7fff3591.html>

Eget utsäde som odlats på mark som man har med i LMEKO eller NMEKO är OK. Areal där felaktigt utsäde använts noteras.

3a. Kan lantbrukaren redogöra för/visa på tillförda gödsel- och jordförbättringsmedel?

Om ingen gödsling utförts kryssa i rutan ”Ingen gödsling” och notera på villkorsbilagan hur du kom fram till detta.

Om gödsling förekommer, notera vilka gödselmedel som har använts under innevarande växtodlingssäsong. Datum för spridning behöver inte vara exakt på dagen, men åtminstone till rätt vecka. I kolumnen ursprung kan man skriva om det är egen eller någon annan lantbrukares stallgödsel, om den är ekologisk eller konventionell, vilket djurslag det gäller etc.

För övriga inköpta gödsel- och jordförbättringsmedel kan man notera varifrån de är köpta, deras märke eller beteckning. Mängderna kan anges ungefär. När det gäller stallgödsel vet lantbrukaren ofta hur mycket han spridit totalt och kan räkna

ut på vilken areal. Med hjälp av den informationen kan man sedan beräkna en ungefärlig mängd per hektar.

Vilken stallgödsel får användas?

I första hand ska gödsel från ekologisk djurhållning användas. Om det behövs för grödans behov får stallgödsel från konventionell djurhållning användas. Det finns dock vissa begränsningar. Stallgödsel från egna djur, även om de inte föds upp ekologiskt, får användas, utom från fjäderfä i bur eller pälsdjur i bur som aldrig får användas. Gödsel från specialiserad slaktsvinsproduktion och specialiserad produktion av nöt i spaltgolvsboxar får användas endast om djuren är lantbrukarens egna och hålls på den egna produktionsenheten.

I LMEKO finns för vissa sorters stallgödsel från konventionell djurhållning villkor om att djurhållningen ska vara extensiv, d v s inte ha för högt antal djur per hektar. Definitionen på extensiv djurhållning finns i 1 kap 2 § SJVFS 2002:95. Du kan begära in uppgifter om lantbrukaren använder konventionell gödsel från gård med utmärkande stor djurtäthet, till exempel om tvärvillkoren inte är uppfyllda.

Gödsel från specialiserad slaktsvinsproduktion och specialiserad produktion av nöt i spaltgolvsboxar får användas endast om djuren är lantbrukarens egna och hålls på den egna produktionsenheten.

För övriga inköpta gödselmedel kan man notera varifrån de är köpta och deras märke eller beteckning. Mängderna kan anges ungefär. När det gäller stallgödsel vet lantbrukaren ofta hur mycket han spritt totalt och kan räkna ut på vilken areal. Med hjälp av den informationen kan man sedan beräkna en ungefärlig mängd per hektar.

Om lantbrukaren uppger något annat gödselmedel än stallgödsel eller jordförbättringsmedel kontrollera mot bilaga 1 kommissionens förordning (EG) nr 889/2008⁵. Andra gödsel- och jordförbättringsmedel är inte tillåtna. Om du upptäcker någon felaktig användning av gödselmedel eller om du är osäker, fråga på vilka skiften, så att uppgiften finns noterad i protokollet.

3b. Har gödselmedel använts där lantbrukaren ska kunna visa på behovet vid kontroll? (konventionell stallgödsel och vissa andra produkter)

Lantbrukaren ska kunna visa på behovet av att använda gödsel- och jordförbättringsmedel som inte kommer från ekologisk produktion. Gör noteringar på villkorsbilagan för ekologisk växtodling. För att handläggaren ska kunna bedöma behovet behövs dessutom uppgift om på vilka grödor och skiften som produkten sprids på och vilka andra gödselmedel som lantbrukaren har tillgång till och använder till exempel från egna ekologiskt hållna djur. Sist i dokumentationsmallen finns en tabell som lantbrukaren kan använda för att beräkna behovet. Det finns inte något specifikt krav på att lantbrukaren alltid ska ha gjort en växtnäringsbalans, markkartering eller kunna visa på näringsbrist hos grödan. Du

⁵ KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EG) nr 889/2008

av den 5 september 2008 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter med avseende på ekologisk produktion, märkning och kontroll

ska dock fråga om detta och notera, eftersom det kan vara till hjälp vid handläggarens bedömning.

4. Kan lantbrukaren redogöra för/visa på tillförda bekämpningsmedel?

Om inga växtskyddsmedel har använts kryssa i rutan "Ingen bekämpning" och gå vidare till nästa punkt. Notera även hur du kom fram till att inga växtskyddsmedel använts.

Om växtskyddsmedel används under innevarande växtodlingssäsong, notera vilka växtskyddsmedel som använts och när. Datum för spridning behöver inte vara exakt på dagen, men åtminstone till vecka.

Mängderna kan anges som dos/ha. Om lantbrukaren uppger något växtskyddsmedel, kontrollera mot bilaga 2 kommissionens förordning (EG) nr 889/2008. Om du upptäcker någon felaktig användning av växtskyddsmedel eller om du är osäker, fråga på vilka skiften, så att uppgiften finns noterad i protokollet.

5. Kan lantbrukaren redogöra för/visa på övriga växtskyddsåtgärder?

Om inga andra åtgärder vidtagits använts kryssa i rutan "Inga åtgärder" och gå vidare till nästa punkt.

Notera vilka åtgärder som har använts under innevarande växtodlingssäsong. Notera metoder för ogräsbekämpning, om ogräsharvning gjorts flera gånger.

Sammanfattning – kontrollpunkten "Dokumentation"

Är dokumentationen av den ekologiska växtodlingen godkänd?

Om du har svarat ja på alla frågor 1 - 5 ovan summera med kryss i Ja. Markera annars Nej om något svar på frågorna är nej. Notera eventuella sammanfattande kommentarer.

Sammanfattningskrysset förs in på huvudprotokollet under kontrollpunkter på kontrollmängdsnivå, "10 Dokumentation/växtodlingsplan OK (N/Inget värde)".

17 Efterkontroll

17.1 Bakgrund

Med efterkontroll menas att en förnyad kontroll av vissa skiften görs i slutet på odlingsäsongen. Vissa villkor behöver inte vara uppfyllda förrän vid en viss tidpunkt, alternativt att lantbrukaren har hela växtsäsongen på sig att uppfylla dem. Samtidigt måste du även vid en tidig kontroll dokumentera det du ser.

Funktionen för efterkontroll kan också användas för villkor som inte kan kontrolleras vid kontrolltillfället, men som är lämpliga att återkomma och kontrollera vid ett senare tillfälle.

Tabell 34. Kontrollpunkter där kod för efterkontroll kan anges

Pkt	Beskrivning	Stöd
406	Etablering senast 30 juni ej OK	LFAN, LFAK
407	Etablering senast 31 augusti ej OK	LFAN
420	Bete/skörd ej OK LFAK (ha)	LFAK
503	Bete/Skörd ej OK	GÅRD, LMBETE, NMBETE, LMOPPET, LMVALL, NMVALL, LMEKO, LMZON, NMZON
503 TV	Bete/Skörd ej OK	Direktstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningar ingångna 2005 eller senare.
519	Kompletterande: Efterbete OK	LMBETE, NMBETE
520	Kompletterande: Lövtäkt OK	LMBETE, NMBETE
530	Tillägg för avslagning/bete ej OK	LMIVA
560	Kompletterande: Särskild skötsel av fäbodbete OK	NMBETE

17.2 Vilka skiften ska efterkontrolleras?

Utifrån nedanstående frågeställningar tar du fram de lantbrukare som ska efterkontrolleras.

- Är det troligt att villkoret på skiftet kommer bli uppfyllt i år?
- Är det troligt att villkoret på skiftet var uppfyllt föregående år?
- Bedöms betesbeläggningen på företagets betesmarker som tillräcklig?
- Bedrivs en rationell produktion, med syfte att ge skörd/avkastning på företaget?

Om svaret är nej på någon av frågorna ovan ska företaget efterkontrolleras avseende det aktuella villkoret. Fyll i J för efterkontroll.

17.3 Omfattning av efterkontroller

Skiften där U angetts för efterkontroll i protokollet behöver normalt inte efterkontrolleras.

Där skiften markerats med J

Efterkontroll ska göras på samtliga lantbrukare där kontrollanten vid första kontrollen kommit fram till att ett eller flera skiften behöver efterkontroll. Efterkontrollen ska omfatta alla de skiften och kontrollpunkter där kontrollanten vid första kontrolltillfället bedömde att villkoret inte skulle uppfyllas (d.v.s. alla skiften med J). Som minimikrav gäller dock att 20 %, dock minst 3 stycken, av de tidigare J-markerade skiftena ska efterkontrolleras. Om de utvalda skiftena uppfyller villkoret avslutas kontrollen. Finns det fel på något av dessa ska denna kontrollpunkt efterkontrolleras på samtliga skiften med N och J.

Där skiften markerats med N

Bland de lantbrukare som inte har något skifte som bedömts behöva efterkontroll ska ett slumpmässigt urval av minst 5 % av brukarna göras. Där ska du för varje kontrollpunkt minst efterkontrollera 20 % av skiftena med N, dock minst 3 stycken. Finns det fel på något av dessa ska denna kontrollpunkt efterkontrolleras på samtliga skiften med N.

17.4 Dokumentera efterkontroll

På kontrollpunkten anger du den areal där villkoret inte är uppfyllt eller där du bedömer att villkoret inte kommer att uppfyllas. Om efterkontroll ska göras på lantbrukaren anges J, (Ja, efterkontroll ska göras).

Behöver efterkontroll inte göras anges N, (Nej, efterkontroll behöver inte göras). Att fylla i N, innebär att man antar att avvikelserna kommer att åtgärdas innan säsongen är över.

Om avvikelserna inte kan rättas till under återstoden av säsongen anges U, (Underkänd).

För ”summakontrollpunkterna” (till exempel Total skötselavvikelse) gäller följande:

- Om efterkontrollkoden är U, J, JU eller NU ska avvikelserna summeras till respektive totalavvikelsepunkt.
- Om efterkontrollkoden är N, JG eller NG ska avvikelserna inte ingå i någon totalpunkt.

17.5 Resultat av efterkontroll - notering

När efterkontrollen har genomförts kan följande varianter uppstå:

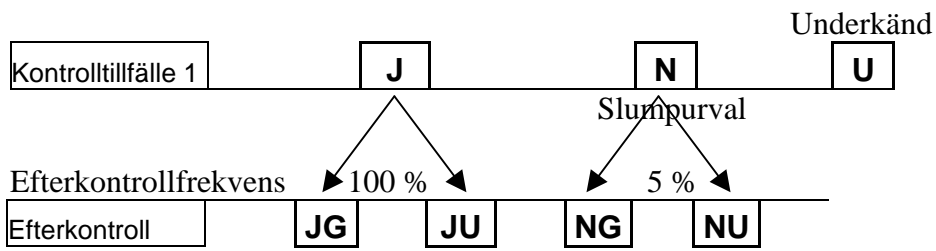
Villkoret är inte uppfyllt. Om man vid första kontrollen bedömde att efterkontroll behövdes och därmed satte kod J, noteras JU i fältet för kod. Om du däremot bedömde att efterkontroll inte behövdes och satte kod N, noteras NU i fältet för kod. Dessutom summeras avvikelserna i ”Totalavvikelsekontrollpunkterna”.

Villkoret är delvis uppfyllt. Värdet för kontrollpunkten ändras så att det överensstämmer med vad som konstaterats vid efterkontrollen. I fältet för kod noteras JU eller NU och ”Totalavvikelsekontrollpunkterna” justeras så att värdet stämmer med vad som konstaterats vid efterkontrollen.

Villkoret är uppfyllt. Om du vid första kontrollen bedömde att efterkontroll behövdes och därmed satte kod J noteras JG i fältet för kod. Om kontrollen var

slumpmässig dvs. om man vid första besöket bedömde att efterkontroll inte behövdes och därmed satte kod (N) noteras NG i fältet för kod.

”Totalavvikelsekontrollpunkterna” justeras så att värdet stämmer med vad som konstaterats vid efterkontrollen.

18 Bemyndigande för att utföra kontroller

I nedan uppräknade regelverk framgår att det är länsstyrelserna som ansvarar för att utföra kontroller.

Direktstöd

Av 1 kap 11 § förordningen (2004:760) om EU: s direktstöd för jordbrukare, m.m. framgår att Jordbruksverket samordnar kontrollen över efterlevnaden av rådets förordning (EG) nr 73/2009, kommissionens förordning (EG) nr 2235/2003, kommissionens förordning (EG) nr 1120/2009, kommissionens förordning (EG) nr 1121/2009, kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009 och av denna förordning om inte något annat följer av denna förordning. Den närmare tillsynen inom länet utövas av länsstyrelsen, med det undantag som föreskrivs enligt 1 kap 11 § andra stycket.

Om stöd söks för odling av hampa ska länsstyrelsen vid tillsyn enligt 11 §, andra stycket, ta nödvändiga prover av odlingen och låsta analysera dessa.

Dessutom föreskrivs i 37 § femte stycket förordning (1999:1148) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter att länsstyrelsen kontrollerar att

1. Uppgifter som läggs till grund för arealersättning och djurbidrag stämmer överens med de faktiska förhållandena,
2. uppgifter som en djurhållare rapporterar till den centrala djurdatabasen för nötkreatur enligt rådets förordning (EG) nr 1760/2000 stämmer överens med de faktiska förhållandena,
3. villkoren för stöden uppfylls,
4. villkoren för mjölkbidrag uppfylls,
5. villkoren för stöd till odling av potatis för stärkelseproduktion och energigrödor uppfylls,
6. villkoren för stöd till produktion av proteingrödor uppfylls.

Miljöstöd

I 2 § lag (1994:1708) om EG: s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden anges att tillsyn och annan kontroll över efterlevnaden av reglerna i EG: s förordningar om miljö- och strukturstöd utövas av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer. I 1 kap 16 § förordning (1997:1336) om miljöstöd anges att den centrala tillsynen över efterlevnaden av rådets förordning (EEG) nr 2078/92 utövas av Jordbruksverket samt att länsstyrelsen utövar den närmare tillsynen och kontrollen inom länet.

Stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder

Av 1 kap § 18 förordning (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder framgår att den centrala tillsynen och kontrollen av miljöersättningarna och kompensationsbidrag utövas av Jordbruksverket medan länsstyrelsen utövar den närmare tillsynen och kontrollen inom länet.

Nationellt stöd

Av 17 § förordningen (1996:93) om nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige framgår att Jordbruksverket svarar för samordningen av de kontroller som föreskrivs i rådets förordning (EG) nr 73/2009 och kommissionens förordning

(EG) nr 796/2004 . Vidare anges i 18 § att tillsyn och kontroll enligt 16 § utövas av länsstyrelsen.

I detta ärende har avdelningschefen Mari Andersson beslutat. Håkan Wirén har varit föredragande.

Mari Andersson

Håkan Wirén

Bilaga 1 landskapselement i åkermark i stödområde 9

Uppräkning och definition av landskapselement i åkermark i stödområde 9 enligt 1 kap. 9 § i Statens jordbruksverks föreskrifter om direktstöd 2010:4.

Landskapselement	Definition
<i>Solitärträd</i>	Enstaka fristående lövträd helt omgivet av åkermark. Trädet ska ha en kronvidd om minst 5 meter.
<i>Småvatten</i>	Mindre vattensamling helt omgiven av åkermark. Småvattnet har huvudsakligen varit nyttjat för agrara verksamheter. Anlagt, alternativt utgörs av en naturlig vattensänka eller naturbildat småvatten med en areal mindre än 0,1 hektar, som ständigt håller ytvatten eller fuktig markyta. Omgivande slänt inkluderas.
<i>Öppet dike</i>	Öppet, i huvudsak anlagt dike för dränering av åkermark beläget i åkermark eller mellan angränsande åkermarksblock. Diket är vattenförande någon del av året. Diket ska vara minst 0,5 meter brett mätt vid släntkanten och minst 0,3 meter djupt.
<i>Stenmur</i>	Muren är uppförd i ursprungligt syfte att hägna in eller stänga ute boskap eller att avgränsa brukningsenheter. Muren är ursprungligen upplagd med huvudsakligen flera skikt sten och belägen i åkermark eller mellan angränsande åkermarksblock.

Bilaga 2 Landskapselement

Landskapselement som kan förekomma i LMKULT/NMKULT, sorterade efter typnamn respektive typnummer

Typnr	Typnamn	Typnr	Typnamn
45	Alléträd	11	Öppet dike
21	Brukningssväg	12	Renar mellan åkerskiften
44	Brunn, källa	13	Jordvall, gropvall
43	Byggnadsgrund	21	Brukningssväg
42	Fornlämningslokal	22	Stenmur
31	Fägator	23	Gärdesgård av trä
23	Gärdesgård av trä	24	Läplanteringar
51	Hamlade pilar i rader eller häckar	25	Trädader, buskrader (endast LMKULT)
52	Hamlade träd	31	Fägator
13	Jordvall, gropvall	41	Odlingsröse, stentipp
56	Liten svårbrukad åker	42	Fornlämningslokal
24	Läplanteringar	43	Byggnadsgrund
41	Odlingsröse, stentipp	44	Brunn, källa
12	Renar mellan åkerskiften	45	Alléträd
53	Småvatten	46	Solitärträd
46	Solitärträd	51	Hamlade pilar i rader eller häckar
22	Stenmur	52	Hamlade träd
61	Traditionell hässja eller storhässja i bruk	53	Småvatten
25	Trädader, buskrader (endast LMKULT)	54	Åkerholmar
54	Åkerholmar	55	Överloppsbyggnader
11	Öppet dike	56	Liten svårbrukad åker
55	Överloppsbyggnader	61	Traditionell hässja eller storhässja i bruk

Bilaga 3 Definitioner av landskapselement

Värdefullt landskapselement	Definition
<i>Allé</i>	<p>Anläggning av minst 7 träd ursprungligen planterade längs en väg. Anläggningen kan vara enkel eller dubbelsidig. Renar inkluderas.</p> <p>I en allé ingår de träd som planterats i restaureringssyfte efter det att åtagandet ingåtts.</p> <p>Träd som ingår i <i>Allé</i> kan inte samtidigt räknas till <i>Hamlad träd</i> och ge separat ersättning för detta.</p>
<i>Brukningssväg</i>	<p>Väg utan asfalt eller oljegrus som använts eller används för transporter inom gården. Renar och eventuellt dike inkluderas.</p> <p>I <i>Brukningssvägar</i> kan inte <i>Öppet dike</i> ge separat ersättning.</p>
<i>Brunn, källa</i>	<p>Brunn eller vattenkälla, eventuellt med ursprunglig konstruktion av trä eller sten. Renen inkluderas.</p>
<i>Byggnadsgrund</i>	<p>Byggnadsgrund eller byggnad utan fungerande tak som hör samman med tidigare markanvändning/hushållning. Grunden består av en eller flera tydliga grund- eller hörnstenar samt eventuellt spismursröse. Marken innanför grundens ytterväggar och renarna inkluderas.</p> <p><i>Byggnadsgrund</i> kan inte ge separat ersättning när det ligger på <i>Åkerholme</i>.</p>
<i>Fornlämningslokal</i>	<p>Fasta fornlämningar ovan jord, enligt kulturminneslagen, med kringliggande skydds- eller fornlämningsområde.</p> <p><i>Fornlämningslokal</i> kan inte ge separat ersättning när den ligger på <i>Åkerholme</i>.</p>

Värdefullt landskapselement	Definition
<i>Fägata</i>	<p>Drivningsväg för boskap mellan gården eller byn och betesmarken, omgiven av stenvägar eller trägårdsgårdar. Renar inkluderas.</p> <p>I <i>Fägata</i> kan inte <i>Stenmur</i>, <i>Gårdsgård av trä</i> och <i>Brukningssväg</i> ge separat ersättning.</p>
<i>Gårdsgård av trä</i>	<p>Gårdsgård uppförd i syfte att hägna in eller stänga ute boskap. Hägnaden är uppförd i traditionell konstruktion av trä till exempel bestående av störrar, gärdsel/slanor och hank, vidja eller ståltråd. Renar och eventuella grindar inkluderas.</p> <p><i>Gårdsgård av trä</i> kan inte ge separat ersättning när det ingår i <i>Fägata</i>.</p>
<i>Hamlat träd</i>	<p>Träd präglad av kontinuerlig lövtäkt eller möjligt att återuppta i hamling. En skyddszon där konkurrerande vegetation kan skada trädet inkluderas.</p> <p>Som ett hamlat träd räknas även de träd som planterats i restaureringssyfte efter det att du har ingått ett åtagande.</p> <p><i>Hamlat träd</i> kan inte ge separat ersättning när det ingår i <i>Hamlade pilar i rader</i>, <i>Allé</i> eller <i>Solitärträd</i>.</p>
<i>Jordvall, gropvall</i>	<p>Vall av jord eller stenblandad jord uppförd som gräns eller hägnad. Renar och parallellt grävt dike inkluderas.</p> <p><i>Jordvall, gropvall</i> kan inte ge separat ersättning när den ingår i <i>Hamlade pilar som ingår i rader</i>.</p>
<i>Läplantering</i>	<p>Långsträckta täta rader av träd eller träd och buskar omgivna av åkermark. Läplanteringen är gjord som skydd mot vind och jorddrift. Renar inkluderas.</p> <p><i>Ren mellan åkerskiften</i> kan inte ge separat ersättning när den ingår i <i>Läplantering</i>.</p>

Värdefullt landskapselement	Definition
<i>Småvatten</i>	<p>Mindre vattensamling som huvudsakligen har använts för agrara verksamheter. Samlingen kan vara anlagd, alternativt utgöras av en naturlig vattensänka eller naturbildat vatten med en areal mindre än 0,10 hektar, som ständigt håller ytvatten eller fuktig markyta. Renarna inkluderas.</p> <p><i>Småvatten</i> kan inte ge separat ersättning när det ligger på <i>Åkerholme</i>.</p>
<i>Odlingsröse, stentipp</i>	<p>Odlingssten samlad i rösen eller tippor. Renarna inkluderas.</p> <p><i>Odlingsröse, stentipp</i> kan inte ge separat ersättning när det ligger på <i>Åkerholme</i>.</p>
<i>Hamlade pilar som ingår i rader</i>	<p>Pilträäd, eller andra liknande träd, ursprungligen planterade i rad på en jordvall eller längs en väg. Pilträden är präglade av hamling. Renarna inkluderas.</p> <p>Träd som ingår i <i>Hamlade pilar som ingår i rader</i> kan inte ge separat ersättning när det ingår i <i>Allé</i> eller <i>Hamlat träd</i>.</p>
<i>Ren mellan åkerskiften</i>	<p>Gräsbärande ren mellan åkerskiften som utgör eller har utgjort en fast gräns mellan skiften eller brukningsenheter.</p> <p><i>Ren mellan åkerskiften</i> kan inte ge separat ersättning när det ingår i <i>Läplantering</i>.</p>
<i>Solitärträd</i>	<p>Enstaka fristående träd i åkermark. En skyddszon om minst 2 meters radie runt stammen inkluderas. Trädets skyddszon ska vara helt omgiven av åkermark.</p> <p>Som solitärträd räknas även de träd som planterats i restaureringssyfte efter det att du har ingått ett åtagande.</p> <p>Ett <i>Hamlat träd</i> kan inte samtidigt ge ersättning som <i>Solitärträd</i>.</p>

Värdefullt landskapselement	Definition
<i>Stenmur</i>	Murarna är uppförda i syfte att hägna in eller stänga ute boskap eller att avgränsa brukningsenheter. Muren är ursprungligen upplagd med huvudsakligen flera skikt sten. Renarna inkluderas. <i>Stenmur</i> kan inte ge separat ersättning när det ingår i <i>Fägata</i> .
<i>Traditionell hässja eller storhässja i bruk</i>	Hässja av huvudsakligen traditionell träkonstruktion som är i bruk.
<i>Liten svårbrukad åker</i>	Åker som är högst 0,30 hektar och varaktigt avgränsad av diken, vägar, hägnader, naturformationer etc. Renarna inkluderas.
<i>Åkerholme</i>	Fastmarksimpediment helt omgivet av åkermark. Arealen är minst 100 m ² och högst 0,10 hektar. Om en det finns ett <i>Odlingsröse</i> , <i>Stentipp</i> , <i>Byggnadsgrund</i> , <i>Fornlämningslokal</i> , <i>Småvatten</i> eller <i>Överloppsbyggnad</i> på en <i>Åkerholme</i> ska åkerholmen dominera för att ge ersättning.
<i>Överloppsbyggnad</i>	Byggnad som hör samman med tidigare markanvändning eller hushållning. Byggnaden ska ha ett fungerande tak och i övrigt autentiskt utseende på utsidan. Det område kring en byggnad som är avgörande för att den ska kunna bevaras inkluderas. Byggnader som används för boende eller som är viktig för företags produktion räknas inte som en överloppsbyggnad. <i>Överloppsbyggnad</i> kan inte ge separat ersättning när den ligger på <i>Åkerholme</i> .
Landskapselementet Öppet dike har olika definition i NMKULT respektive LMKULT	

Värdefullt landskapselement	Definition
<i>Öppet dike NMKULT</i>	<p>Öppet, i huvudsak anlagt, dike för dränering av åkermark. Diket ska vara vattenförande någon del av året. Renarna inkluderas.</p> <p>Öppna diken kan bara ge ersättning när de ligger i anslutning till åkermark och utgör gräns mot jordbruksmark.</p> <p><i>Öppet dike</i> kan inte ge separat ersättning när det ingår i <i>Brukningssväg</i>.</p>
<i>Öppet dike LMKULT</i>	<p>Öppet, i huvudsak anlagt, dike för dränering av åkermark. Diket är vattenförande någon del av året. Renar inkluderas.</p> <p>Landskapselementet <i>Öppet dike</i> får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ingår i landskapselementet <i>Brukningssväg</i>.</p>
Landskapselementet Trädrad, buskrad finns bara i LMKULT (med undantag för skötsel av landskapselement med särskilda värden inom Utvald miljö)	
<i>Trädrad, buskrad LMKULT</i>	<p>Långsträckt anlagd, hävdad räcka av ädla lövträd eller taggbuskar och bärande buskar i anslutning till åkermark. Växterna bildar en sammanhängande rad. Renar inkluderas. Denna typ av landskapselement förekommer endast i fullåkersbygd.</p> <p>Landskapselementet <i>Ren mellan åkerskiften</i> får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ingår i landskapselementet Trädrad, buskrad.</p>

Bilaga 4 Skötselkrav på landskapselement

Skötselåtgärder som krävs för vissa värdefulla landskapselement .

Landskapselement	Skötselåtgärder
<i>Allé</i>	Lövträd är fria från stamskott och i förekommande fall beskurna. Utgångna träd ersätts.
<i>Brukningssväg</i>	Vägbänor och förekommande diken är underhållna och fungerande.
<i>Brunn, källa</i> <i>Fägata</i>	Eventuellt lock, uppfodringsanläggning etc. är underhålls. Hägnaderna är underhållna i teknik och material som traditionellt förekommer i regionen och förekommande grindar är underhållna och användbara.
<i>Gärdsgård av trä</i>	Gärdsgården är underhållen i teknik och material som traditionellt förekommer i regionen. Eventuella grindar är underhållna och användbara.
<i>Hamlad träd</i>	Trädet är hamlat på det sätt och med de intervall som är traditionellt förekommande i regionen. Utgångna träd ersätts.
<i>Läplantering</i> <i>Hamlade pilar som</i> <i>ingår i rader</i> <i>Stenmur</i>	Utgångna träd och buskar ersätts. Träden är beskurna med en teknik och med de intervall som är traditionellt förekommande i regionen. Utgångna träd ersätts. Muren underhålls och eventuella skador som uppkommit under året åtgärdas. Eventuella grindar är underhållna och användbara.
<i>Traditionell hässja</i> <i>eller storhässja i bruk</i> <i>Trädrader, buskrader</i>	Hässjorna används vid den årliga slåttern och underhålls. Trädrader och buskrader hålls täta. Buskar är förnygringsbeskurna. Skötseln sker enligt av länsstyrelsen fastställda skötselkrav.
<i>Liten svårbrukad åker</i> <i>Öppet dike</i>	Åkerns fältform är bevarad. Diket är i funktion och rensas vid behov.

Bilaga 5 Grödkoder

Grödkoderna och dess beskrivningar

Gröd-kod	Ägo-slag	Markanvändning	Gröd-kod	Ägo-slag	Markanvändning
1	Åker	Korn (höst)	51	Åker	Slätter/betesvall på åker, ej vallodling
2	Åker	Korn (vår)			
3	Åker	Havre	52	Bete	Betesmark
4	Åker	Vete (höst)	53	Bete	Slätteräng
5	Åker	Vete (vår)	54	Bete	Skogsbete
7	Åker	Rågvete	55	Annat	Fäbodbete, ej gårdsstöd
8	Åker	Råg	56	Bete	Alvarbete på Öland/Gotland
9	Åker	Majs	57	Åker	Slättervall på åker, kontrakt med fodertork
10	Åker	Bovete			
11	Åker	Spannmålsförsök	58	Åker	Frövall (ettårig)
12	Åker	Blandsäd (stråsäd)	59	Åker	Frövall (flerårig)
13	Åker	Blandsäd (baljväxt/stråsäd)	60	Åker	Träda
14	Åker	Kanariefrö	61	Bete	Fäbodbete i gårdsstöd
15	Åker	Hirs	63	Åker	Rörflen
16	Åker	Stråsäd till grönfoder	65	Åker	Salix
17	Åker	Fågelåker	66	Åker	Anpassade skydds-zoner
18	Bete	Betesmark, ger inte rätt till GÅRD, LFAK	67	Åker	Poppel
19	Bete	Slätteräng, ger inte rätt till GÅRD, LFAK	68	Åker	Hybridasp
20	Åker	Raps (höst)	69	Åker	Mångfaldsträda
21	Åker	Raps (vår)	70	Åker	Jordgubbsodling
22	Åker	Rybs (höst)	71	Åker	Övrig bärodling
23	Åker	Rybs (vår)	72	Åker	Fruktodling
24	Åker	Solros	74	Åker	Grönsaksodling (köksväxter)
25	Åker	Oljeväxtförsök	77	Åker	Skydds-zon LMZON, NMZON
26	Åker	Högerukaraps	78	Åker	Plantskolor med odling av permanenta grödor
27	Åker	Vitsenap	79	Åker	Kryddväxter och utsäde grönsaker
28	Åker	Oljerättika	80	Åker	Grönfoder
30	Åker	Ärter (ej konserv)	81	Åker	Gröngödsling
31	Åker	Konservärter	82	Annat	Våtmark/småvatten
32	Åker	Åkerbönor	83	Åker	Julgransodling
33	Åker	Sötlupin	85	Åker	Trädgårdsodling (ej köksv.)
34	Åker	Pgrod-blandn. (baljv./stråsäd)	86	Åker	Ej stödber. gröda LMEKO
35	Åker	Bruna bönor	87	Åker	Annan stödber. gröda LMEKO
36	Åker	Vicker	91	Åker	Ej godkänd gröda åkermark
37	Åker	Kikärter	93	Annat	Ej jordbruksmark
38	Åker	Sojabönor (oljeväxt)	95	Annat	Betesmark under restaurering
39	Åker	Sojabönor (foderväxt)	96	Bete	Mosaik- och gräsfattiga marker (inom utvald miljö)
40	Åker	Oljelin			
41	Åker	Spånadslin	97	Bete	Betesmark som inte ger rätt till gårdsstöd
42	Åker	Hampa			
44	Åker	Potatis (stärkelse utan kontr)	98	Bete	Slätteräng som inte ger rätt till gårdsstöd
45	Åker	Potatis (mat)			
46	Åker	Potatis (stärkelse m kontrakt)			
47	Åker	Socketbetor			
48	Åker	Foderbetor			
49	Åker	Slätter/betesvall på åker, ej miljö			
50	Åker	Slätter och betesvall på åker			

Bilaga 6 Instruktion för kontroll av energigröda som används i det egna jordbruksföretaget

Inledning

Från och med ansökningsåret 2007 blev det möjligt för jordbrukarna att odla och förädla spannmål och oljeväxter till bränsle eller energi vid sitt eget jordbruksföretag. Tidigare har det bara varit möjligt för de lantbrukare som odlat och förädlat energiskog att söka stödet. För att kunna söka stödet ska SAM-ansökan kompletteras med en försäkran. I försäkran förbinder sig lantbrukaren att förädla en viss kvantitet spannmål, oljeväxter eller energiskog på sitt företag, senast den 31 juli två år efter skörd, till en godkänd slutprodukt. Efter avslutad skörd ska en skördedeklaration lämnas in till länsstyrelsen senast den 15 oktober stödåret, för andra grödor än energiskog, och 30 april året efter stödåret, för energiskog.

Två typer av kontroller är aktuella, dels en **Skördekontroll** och dels en **Förädlingskontroll**. Kontrollerna ska göras av länsstyrelsen och kontrollfrekvensen är 10 % för båda kontrolltyperna. Skördekontrollen ska göras det kalenderår som skördedeklarationen lämnas in. Förädlingskontrollen ska göras tidigast den 1 augusti andra året efter stödåret och fram till den 31 juli året efter. Förutom fysisk kontroll av produktionsanläggning och eventuell slutprodukt ska kravet på registerhållning också kontrolleras.

Kontrollerna registreras manuellt i ett pappersprotokoll. Kontrollurvalet görs centralt av kontrollenheten på Jordbruksverket.

Kontrollpunkter skördekontroll

Kontrollen bygger på de uppgifter som lantbrukaren lämnat i blanketten Försäkran – energigröda på eget jordbruksföretag och blanketten Skördedeklaration. Till försäkran kan det också finnas en bilaga med beskrivning av produktionsprocessen. Det är därför lämpligt att gå igenom och kopiera upp materialet för att ha med sig ut på kontrollbesöket. Reglerna om avisering är desamma som för övriga jordbrukarkontroller.

Kontrollpunkt 1 är direkt kopplad till uppgifterna som lämnats i försäkran. Bokstäverna syftar på motsvarande avsnitt i blanketten. Kontrollen börjar med avsnitt C (A och B är bara identifiering). Kontrollpunkt 2 är kopplad till uppgifterna i skördedeklarationen medan kontrollpunkt 3 handlar om kravet på register/journalföring.

Kontrollpunkt 4 och 5 handlar om förädling/användning av slutprodukten och hör egentligen hemma vid förädlingskontrollen. Denna kontroll syftar till att kontrollera att råvaran förbrukats/förädlats senast den 31 juli två år efter skörd. Kontrollpunkterna finns med redan vid skördekontrollen för att generera underlag till riskanalysen inför förädlingskontrollen.

För kontrollpunkt 1-4 finns bara svarsalternativen Ja och Nej. För kontrollpunkt 5 finns även alternativet Ej A (ej aktuellt). För kontrollpunkt 1-3 är svaret Ja godkänt och Nej underkänt. För kontrollpunkt 4 och 5 är samtliga svar godkänt.

Nedan listas i kursiv stil de kontrollpunkter som ingår i skördekontrollen tillsammans med instruktionen till dem:

1. Uppgifterna i Försäkran stämmer med verkliga förhållanden

Försäkranblanketten ska användas av lantbrukare som odlar och förädlar vid egen gård. Försäkran registreras på samma sätt som ett kontrakt i IT-systemet. Alla uppgifter i blanketten kan dock inte registreras i systemet. Förutom de uppgifter som framgår av ett vanligt kontrakt ska lantbrukaren även inkludera uppgifter om förädlingsprocessen. Länsstyrelsen ska vid registrering kontrollera rimligheten i de uppgifter som lantbrukaren angivit. Uppgifterna i förädlingsprocessen bör stå i rimlig proportion till den areal som lantbrukaren sökt stödet för. Lantbrukaren har efter skörd två år på sig att förädla råvaran.

Kontrollinstruktion:

- Avsnitt: A-B. Aktuell lantbrukare och block registreras och kontrolleras i ARARAT.
- C. Kontrollera mot lager av aktuell skörd och ev. slutprodukt
- D. Kontrollera att beskrivning/bilaga stämmer. Kontrollera även rimlighet i kapacitet och årsbehov (utrustningens och företagets storlek).
- E. Fråga om alla produkter är redovisade och hur utbytestalen beräknats (bedöm rimligheten).
- F. Kontrollera lagerförhållanden fysiskt, fråga hur kapaciteten beräknats:
Planlager: $\text{Längd} \cdot \text{bredd} \cdot \text{höjd}$ (lagringsbar).
Silo: $\text{Höjd} \cdot \text{radie}^2 \cdot \text{Pi}$ (ofta finns ritningar med kapacitet att tillgå eller produktspecifikationer från tillverkaren).

2. Redovisad skörd enligt deklaration stämmer med verkligheten (inventering)

När skörden är klar ska en skördedeklaration skickas in till länsstyrelsen senast den 15 oktober stödåret, för andra grödor än energiskog, och 30 april året efter stödåret, för energiskog. Skördedeklarationen registreras på samma sätt som leveransförsäkran, för dem som levererar sin skörd till uppköpare, i IT-systemet. Vid registreringen kontrollerar systemet automatiskt att skördad kvantitet uppgår till minst representativ avkastning.

Kontrollinstruktion:

Börja med att fråga hur skördad kvantitet beräknats, vägt eller volymlämnat. Om kvantiteten vägts kontrollera vågsedlar. Om råvaran volymlämnats kontrollera ev. beräkning. Ungefärlig rymdvikt för vete är 0,8 kg/liter, för rågvete 0,75, för korn 0,70, för havre 0,60 och för raps/rybs 0,65.

Kontrollera därefter själv hur mycket råvara som finns i lager:

Planlager: Mät upp volymen av råvaran och multiplicera med ungefärligt rymdmått enligt ovan. Att dela in råvaran i flera geometriska figurer och mäta dem var för sig kan underlätta. Ett alternativ är att hitta en del av råvaran som enkelt kan beskrivas som en kub (längd*bredd*höjd) och därefter utöka kubens volym med rasvinklar. Två likvärdiga rasvinklar lagda på varandra kan till exempel bli en förlängning av den ursprungliga kubens.

Det går inte att komma till en exakt kvantitet i den här kontrollen. Gör flera mätningar och använd ett genomsnitt om volymen är svårbedömd. Andelen råvara i förhållande till lagrets totala kapacitet, enligt kontrollpunkt 1, kan också ge en fingervisning av kvantitet råvara i lager.

Silo: Ta först reda på silons totala kapacitet (se kontrollpunkt 1). Mät därefter tomrummet, antingen från topplucka eller utanpå silon, och notera. Multiplicera sedan med silons kapacitet per höjdmeter och dra av från total kapacitet.

Exempel: En silo som är 10 meter hög och rymmer 10 ton har en kapacitet på 1 ton per höjdmeter. Om tomrummet är tre meter finns 7 ton i silon.

Vid användning på egen gård finns det inget krav på att hålla energigrödan skild från övrig gröda av samma sort. Bedömningen blir därför att det måste finnas minst så mycket råvara i lager som angivits i skördedeklarationen.

Kontrollera slutligen att inventerad kvantitet står i rimlig proportion mot vad som angivits i skördedeklarationen. Om förbrukning redan påbörjats ska detta ha noterats i registren (lagerboken). Jämför i så fall summan av inventerad och förbrukad kvantitet med vad som angivits i skördedeklarationen.

3. Alla aktuella register förs och är uppdaterade

Det finns krav på att föra ett antal register, vilka beror på vad råvaran används till. Registren ska föras löpande och minst månadsvis och innehålla upplysningar om:

- kvantitet råvara som har skördats och vattenhalt
- kvantitet råvara som förädlats eller förbrukats
- kvantitet råvara som har förstörts och anledningen till det
- kvantitet och typ av slut-, del- och biprodukter som framställts
- kvantitet slut-, del- och biprodukt som använts eller sålts
- kvantitet slutprodukt som förstörts och anledningen till det
- hanteringssvinn
- utbytestal vid förädling, exempelvis hur stor andel rapsmetylester (RME) respektive foderkaka som utvinns från rapsfrön
- värdet av slutprodukten

Kontrollinstruktion:

Kontrollera att register förs. Registren ska föras löpande och minst månadsvis. Vilka register som ska föras framgår av försäkransblanketten.

Har ingen förbrukning skett är det bara skördad kvantitet som ska finnas noterad som ingående balans i lagerregistret. Gör dock lantbrukaren uppmärksam på kravet om att föra register. Fråga till exempel om det finns någon mall upprättad för kommande förbrukning/produktion.

4. Produktionsanläggningen/pannan är i drift/installerad

Förädlingen ska vara slutförd senast 31 juni andra året efter skörd. Ingen förädlingsdeklaration krävs för dessa lantbrukare. Kontroller sker via deras journalföring.

Kontrollinstruktion:

Kontrollera om anläggningen/pannan är installerad och om förbrukning/förbränning påbörjats. Det enda kravet som finns är att förädling/förbränning ska vara genomförd den 31 juli två år efter skörd.

5. Slutprodukten används i det egna företaget

Alla råvaror som används eller förädlas i jordbruksföretaget måste användas för energiändamål. För att få säljas måste det röra sig om en godkänd slutprodukt (ej mellanprodukt).

Kontrollinstruktion:

Kontrollera hur slutprodukten är tänkt att användas om sådan finns – i det egna företaget eller säljas. Kontrollera att lantbrukaren är medveten om att det måste vara en godkänd slutprodukt för att få sälja den (inte en mellanprodukt, till exempel rapsolja/RME).

Om försäljning redan skett och inte noterats i registren registreras detta med ett Nej (ej godkänt) i punkt 3.

Kontrollpunkter förädlingskontroll

Förädlingskontrollen syftar till att kontrollera att råvaran förbrukats/förädlats senast den 31 juli två år efter skörd. Förädlingsdeklaration krävs inte för dessa lantbrukare.

Kontroller sker via deras journalföring.

Kontrollen bygger på de uppgifter som lantbrukaren lämnat i blanketten Försäkran – energigröda på eget jordbruksföretag och blanketten Skördedeklaration. Till försäkran kan det också finnas en bilaga med beskrivning av produktionsprocessen. Det är därför lämpligt att gå igenom och kopiera upp materialet för att ha med sig ut på kontrollbesöket. Reglerna om avisering är desamma som för övriga arealbaserade jordbrukarstödskontroller.

Kontrollpunkt 1, 2 och 3 är helt eller delvis med även i Skördekontrollen. Kontrollpunkt 4 är unik för Förädlingskontrollen. I Skördekontrollen är dock alla svarsalternativ för punkt 2 och 3 godkända. I Förädlingskontrollen är svarsalternativ Ja eller Ej Aktuellt godkänt och svarsalternativ Nej underkänt för samtliga punkter.

Nedan listas i kursiv stil de kontrollpunkter som ingår i skördekontrollen tillsammans med instruktionen till dem:

1. Alla aktuella register förs och är uppdaterade

Det finns krav på att föra ett antal register, vilka beror på vad råvaran används till.

Registren ska föras löpande och minst månadsvis och innehålla upplysningar om:

- kvantitet råvara som har skördats och vattenhalt
- kvantitet råvara som förädlats eller förbrukats
- kvantitet råvara som har förstörts och anledningen till det
- kvantitet och typ av slut-, del- och biprodukter som framställts
- kvantitet slut-, del- och biprodukt som använts eller sålts
- kvantitet slutprodukt som förstörts och anledningen till det
- hanteringssvinn
- utbytetal vid förädling, exempelvis hur stor andel rapsmetylester (RME) respektive foderkaka som utvinns från rapsfrön
- värdet av slutprodukten

Kontrollinstruktion:

Kontrollera att register förs. Registren ska föras löpande och minst månadsvis. Vilka register som ska föras framgår av försäkransblanketten. Kontrollera att skörd 2007, enligt registren, var förbrukad senast 31 juli 2009.

2. Produktionsanläggningen/pannan är i drift

Kontrollera om produktionsanläggningen/pannan är i drift (har varit i drift). Förädlingen ska vara slutförd senast 31 juli andra året efter skörd. Ingen förädlingsdeklaration krävs för dessa lantbrukare. Kontroller sker via deras journalföring.

Kontrollinstruktion:

Kontrollera om produktionsanläggningen/pannan är i drift (har varit i drift). Vid kontrollen kan det vara bra att ha med sig den tekniska beskrivningen av produktionsprocessen som bifogats Försäkransblanketten.

3. Slutprodukten används i det egna företaget

Kontrollera hur eventuell slutprodukt använts i det egna företaget eller om den sålts. Alla råvaror som används eller förädlas i jordbruksföretaget måste användas för energiändamål. För att få säljas måste det röra sig om en godkänd slutprodukt (ej mellanprodukt). Om aktuellt, kontrollera också fysiskt att lager av slutprodukt stämmer överens med aktuellt register.

Kontrollinstruktion:

I förekommande fall kontrollera hur slutprodukten har använts/är tänkt att användas – i det egna företaget eller säljas. För att få säljas måste det röra sig om en godkänd slutprodukt, inte en mellanprodukt. RME är till exempel en godkänd slutprodukt medan rapsolja räknas som en mellanprodukt. Om det enligt företagets lagerbokföring/register fortfarande finns slutprodukt från aktuell skörd i lager, kontrollera då att kvantiteten stämmer.

4. Värde av slutprodukt/biprodukt

Kontrollera att det totala värdet på den förädlade huvudprodukten överstiger det totala värdet av ev. biprodukter.

Kontrollinstruktion:

Kontrollen kan till exempel göras genom att jämföra priser på fakturor vid försäljning och multiplicera med utbytet av de olika produkterna vid förädlingsprocessen.

Till exempel från 1 000 kg raps har man utvunnit 100 liter rapsolja till ett värde av 10 kr/litern = 1 000 kr. Som biprodukt har man erhållit 900 kg rapskaka värderat till 1 kr/kg = 900 kr.

Dokumentation

Alla underkända svar måste kommenteras. Även övrigt som kan vara av vikt för bedömning av aktuell kontroll eller kommande riskanalys ska noteras. I övrigt gäller Handläggarsödets rutinbeskrivning för dokumentation av fältkontroll som vanligt. Efter genomförd kontroll lämnas kontrollprotokollet till stödansvarig på länsstyrelsen. För att kontrollenheten ska kunna följa upp utförda kontroller och kontrollresultat skickas även en kopia av protokollet till kontrollenheten.